

מהדורה מיוחדת לקראת ראש השנה תשפ"ה הבעל"ט

קונמרם

אאלפך חכמה

בלבבי משכן אבנה

אוצר האותיות

ערך ברא

תורת שעשועים

לא מונה כלל

תורה לשמה

נשמח לקבל הערות והארות,
וכן תוספות קצרות על
הקונטרס, על מנת לתקן
ולהוסיף במהדורה הבאה
בע"ה.

כמו כן, המעוניין לסייע להגיה
את הקונטרס כל שבוע לפני
צאתו, יפנה למערכת.

להאזנה לשיעור בקול הלשון

073-295-1245 ישראל
USA 605-313-6660

ומקיישים: כוכבית [*]
סולמית [#] -
[מספר שיעור] -
סולמית [#]

© כל הזכויות שמורות

מידי שבוע יוצא לאור קונטרס
'אאלפך חכמה',
שכל שבוע עוסק בתיבה אחרת.
המעוניין להצטרף לרשימת התפוצה
(דרך המייל/פקס)
ישלח בקשה במייל
bilvavi231@gmail.com
מדרכי הקדושה עדיף לשלוח בקשה
דרך הפקס
03-5480529

ללקיחת חלק בהוצאות
הגדולות של הדפסת הספרים
לזיכוי הרבים, ניתן לצור קשר
עם מערכת
'בלבבי משכן אבנה'
טלפון: 052.763.8588
פקס: 03-5480529
ת.ד. 34192 ירושלים 9134100
bilvavi231@gmail.com

תוכן העניינים

"בא אל התיבה"

ערך ברא

עבודה

ז אוצר האותיות לחיות שיש בורא לעולם
ב אוצר האותיות דעת תבונות

מחשבה

לה בלבביפדיה מחשבה
מה סוגיות במחשבה

רל"א שערים

ממ צירוף בר / ב-א / ר-א

קבלה

נה בלבביפדיה קבלה
ס מילון ערכים בקבלה

ארמית

סג מילון ערכים בארמית

מדור עבודה

אוצר האותיות

לחיות שיש בורא לעולם

אוצר האותיות

דעת תבונות

אוצר האותיות

לחיות שיש בורא לעולם

אמונה שיש בורא עולם

מז

ממ

כתבנו בתחלה (בלבבי משכן אבנה ח"א) שתכלית וחובת האדם בעולמו, הוא להיות קרוב ודבוק לבורא עולם. בכדי שהאדם יהיה דבוק ומחובר לדבר, מוכרח שיהיה דבר. אם המהות שאל"ה רוצה להיות קרוב ודבוק, איננה קימת, כיצד ידבק האדם בדבר שאינו קיים? בכדי שהאדם יוכל להיות קרוב ודבוק לקב"ה, בהכרח שירגיש תחלה בברור שהקב"ה קיים. אם אדם מנסה להתקרב לקב"ה לפני שלבבו חש שיש בורא לעולם, נמצא שחסר לו בהכרת מציאות הבורא, וממילא בפנים לבו הוא מנסה להתקרב לדבר שעדין לבו אינו חש בברור שהוא קיים. ולכך, תחילת העבודה של כל יהודי ויהודי, היא ראשית לחוש בכל לבבו ממש שיש בורא לעולם, ורק לאחר מכן לנסות לעמול להתקרב אליו ית"ש.

מח

יש חכמה, בינה, ודעת. חכמה, היא ידיעת הדברים ככתבם וכלשונם. בינה, היא הבנת הדברים היטב. דעת, היא ההתקשרות לדבר, שכל כולו מחובר לדבר. "ובדעת חדרים ימלאון". כלומר, חדרי לבבו של האדם מלאים בידיעה הזו, כל כולו נתון לידיעה, זו דעת שלמה וגמורה. דבר שאדם יודע אותו, אולם זה לא מקיף את כל לבבו ומחשבותיו, זו דעת חלקית. דעת שלמה היא, רק כאשר האדם מקושר ומדובק לידיעתו בכל עת ובכל שעה בכל נימי נפשו ולבבו.

צריך להבין בידיעה שיש בורא לעולם, יש בחינת חכמה, בינה, ודעת. חכמה ובינה הוא, כאשר האדם יודע שיש בורא לעולם, והדבר ברור לו היטב שלא יכול להיות שאין בורא לעולם. אולם דעת הוא, כאשר הידיעה הזו שיש בורא לעולם תופסת את מחשבת מוחו ולבו של האדם. צריך להבין, בכדי להכיר דבר הכרת הנפש, אין די בחכמה ובינה, אלא נצרך לכך דעת. דבר שהשגת האדם בו היא רק בבחינה של חכמה ובינה, בהכרח שהנפש לא מכרת פנימה הכרה אמיתית את הדבר. כח הנפש להכיר דבר היטב, הוא רק כאשר האדם מחובר לדבר וקשור אליו מאוד, וכל כולו נתון לדבר. היסוד הזה הוא יסוד גדול ונורא שכתבו רבותינו ז"ל. אדם שהכרת בוראו היא במדרגת חכמה ובינה, אולם אינו חושב על הקב"ה בכל עת ובכל שעה, בהכרח שהנפש פנימה חסרה לו מאוד הכרת בוראה. היא איננה מכרת את הבורא כל צרכה, לא הכרת שכל, אלא הכרת הלב, הכרת החוש. כללו של הדבר, אדם שרוצה להכיר את הבורא באמת, כלומר להכיר באמת שיש בורא לעולם, בהכרח שמחשבתו תהיה קבועה וקשורה בבורא עולם, ורק אז הוא יזכה להכרת הנפש בבורא עולם.

נ

נמצא א"כ שמי שמחפש אמת, הוא ראשית צריך לברר את אמונתו הפשוטה, את האמונה הפשוטה שיש בורא לעולם. הנקודה הראשונה

פנימית עמוקה שתוליד יציבות פנימית בכל המבנה הפנימי של האדם. זה לא אותו אדם! גם אנשים כלפי חוץ יחוו שנסתנה כאן משהו פנימי בנפשו של האיש.

על האדם להבין ולהפנים זאת, שהבסיס הפשוט הנדרש מכל יהודי, בין איש ובין אשה, ואין בזה חילוק כלל, שצורת החיים תהיה בצורה שהקב"ה נמצא במחשבת מוחו ולבו של האדם. בצורה שהאדם חי עם הבורא עולם, אוכל עם הבורא עולם, הולך לישון עם הבורא עולם, וכו' וכו'. כל החיים צריכים להיות מתוך מחשבה על הבורא עולם. בכדי להשיג את הדברים, לא צריך להיות לא גאון, ולא מוכשר במיוחד, מספיק לשם כך קורטוב של אמת בלב שיחפש אמת, ויחפש את הקב"ה שהוא התכלית של החיים. וכיון שידוע וברור לאדם שהתכלית היא אצל הבורא עולם, הקרבה והדבקות אליו, לכך המחשבה הראשונה שהוא עמל עליה, לזכור בכל עת ובכל שעה שיש בורא לעולם.

נב

אי אפשר לבטא זאת בפה איזה אוצר נפלא הוא הידיעה הזו של לחשוב על הבורא עולם, כל כסף וזהב לא ישוו כלל לידיעה זו, זה אוצר יקר ונפלא שאין לו אח ורע, זה אוצר שבכוחו האדם יכול להגיע לשלמות גמורה, קרבת ה' ודבקות בו ית"ש. (כלומר שמחשבה זו תוליד בו צורה נכונה של קיום תורה ומצוות). אם האדם היה יודע את גודל אוצר זה, שהוא ללכת בפשוטו עם המחשבה שיש בורא לעולם, ולחשוב על כך רבות מאוד, הוא היה רודף אחר אוצר זה בכל מחיר, ועוזב את כל חפצי העוה"ז והבלי, ומדבק עצמו היטב היטב למחשבה זו בכל עת ובכל שעה. (זולת זמן עסק התה"ק) אבל רצונו ית"ש, שקודם שאדם עמל וקונה את ההשגה הזו, הוא לא יוכל להרגיש כמה נפלאה עצה זו, עד כמה הוא יהיה מאושר כאשר יקנה קנין בנפש את המחשבה הזו רצונו. ית"ש שהאדם יעמול

שעל האדם להתחיל בה, הוא ראשית לברר לו שיש בורא עולם בשכלו. כלומר, לברר לעצמו שבשכלו הוא מאמין שיש בורא לעולם כפי שקיבל מאבותיו ואבות אבותיו (לא ע"י חקירה שהרחיקה רבותינו ז"ל). לאחר שאדם בירר לעצמו שבשכלו הוא מאמין גמור שיש בורא לעולם, עתה עבודתו לחיות עם ידיעה זו בכל עת בכל שעה. בודאי שא"א פתאום להתחיל לחיות עם ידיעה זו בכל עת ובכל שעה, אולם ראשית זו שאיפתו של האדם לחיות בכל רגע ממש עם זכירה בלב שיש בורא לעולם. העבודה המעשית בכדי לבא לתכלית, היא נעשת בהדרגה, וכפי שיבואר להלן הדרך כיצד לקנות את הדברים בהדרגה, וב"ה לזכות לחיות כל היום עם מחשבת הלב שיש בורא לעולם. לפני שהאדם מתחיל לעבוד על כך, מוכרח שיהיה ברור לו, שאדם שחי עם מחשבה תמידית בלבו שיש בורא לעולם, ואדם שלא חי כן, הם אלו שני בנ"א שונים לחלוטין ממש. זו לא עוד מדרגה, אלא מהות של חיים שונה לחלוטין. זהו עולם שונה לחלוטין, יש חיים עם בורא עולם, ויש חיים (דמיוניים) בלי בורא עולם. אדם שחי עם בורא עולם, הוא יוצא מעולם לעולם אחר לגמרי, א"א להסביר זאת בכתב בברור. אולם כאשר יזכה האדם לכך, הוא ירגיש שהוא ממש בריה אחרת, כמ"ש הרמב"ם בהלכות תשובה, "איני אותו אדם כלל וכלל".

נא

אדם שחי עם המחשבה שיש בורא לעולם בתמידיות, כלומר, עם המחשבה הזו שיש בורא לעולם הוא קם בבוקר, עם המחשבה הזו הוא נוטל ידים, ועם המחשבה הזו הוא מברך ברכת המזון, ועם המחשבה הזו הוא הולך לישון, ועם המחשבה הזו הוא חי לאורך כל יומו. החיים עם מחשבה זו בלבד, אפילו אם לא יזכה להמשיך ולהשיג הלאה (יזכה ה' ית"ש את כולנו שנזכה להמשיך הלאה) יכולים להפוך את כל צורת חייו של האדם, כל חייו ישתנו מן הקצה אל הקצה, רצינות פנימית, תכלית

נר

עד כמה שנראה שהנקודה הזו פשוטה (הנקודה לזכור שיש בורא לעולם כל הזמן), שאין דבר יותר ברור ממנה, כך הריחוק של האדם מכך גדול. האדם יכול ללמוד תורה רוב שעות היממה, ולרדוף אחר מעשה חסד רבים, ולקיים את כל המצוות כולם קלה כבחמורה, ועם כל זאת האדם כמעט ואינו חושב כלל על הקב"ה, הוא אינו זוכר עם מי יש לו עסק. וכבר כתב החזו"א איגרת הדרכה מפורטת לאדם, ובסופה כתב "והעיקר לזכור לפני מי אתה עמל". כלומר אדם יכול להיות עמל, ויש לו דרך ברורה והדרכות מסודרות, אולם העיקר חסר אם לא זוכרים לפני מי אנו עמלים.

נה

האדם אומר לעצמו, וכי אני אינני זוכר לפני מי אני עמל? בודאי שאני זוכר, ברור לי הדבר בבירור גמורה שאני עמל לפניו ית"ש. בכדי להבין מה הטעות בכך ניתן משל לדבר. אדם יושב ליד השולחן, ולפניו מאכלים, בשר, תפ"א, אורז, וכד', הוא רואה את המאכלים, אולם בשעה שהוא רוצה לאוכלם, אומרים לו שאין נותנים לו רשות לכך. כאשר הוא שוב מבקש לאוכלם, משיבים לו מה חסר לך? מדוע הינך צריך לאכול? הרי אתה יודע שיש את המאכלים, ואתה רואה אותם, ומה חסר לך א"כ? ברור הדבר שידע שיש אוכל, וראית האוכל, אינם משביעים את הנפש. כל זמן שהאדם רק יודע, והאוכל נמצא מחוץ לגופו, הוא איננו שבע. רק כאשר האוכל נכנס לתוך גופו של אדם, והאוכל מתעכל במעיו, אז הוא שבע. משל זה יסביר ויבאר לנו מעט את הנמשל. "והעיקר לדעת לפני מי אתה עמל". יש ידע כשם שאדם יודע שיש אוכל, והוא אינו יכול לאוכלו. ויש ידע, שהידע נכנס פנימה באדם, והרי הוא דומה למאכל שנכנס לגופו של אדם ונמצא במעיו. כאשר הידע של "לפני מי אתה עמל" הוא ידע כללי שאדם

מתוך אמונה, ורק אח"כ ירגיש בעצמו "טעמו וראו כי טוב ה'".

נג

הגר"א זצ"ל כתב, שהצער הגדול ביותר שיש לנפש, הוא כאשר האדם נפטר לבית עולמו, ועתה הוא רואה מה הוא יכול להשיג בעודו בחייתו בעוה"ז, והוא לא עשה זאת, על זאת הנפש מצטערת ביותר. אם האדם יגיע לג"ע עם הידיעה הזו, או בלי הידיעה הזו (כלומר שקיים את הדברים וזכה לבחינת דעת), הוא הבדל שמים וארץ. המקום שלו בג"ע יהיה שונה לחלוטין. אדם שידע את הידיעה הזו וחי עמה בכל עת ובכל שעה, מקומו בג"ע עליון יותר, מפני שהוא קרוב לקב"ה יותר. כל ענינו הפנימי של ג"ע, הוא להיות קרוב לקב"ה. ולכן ככל שאדם חושב יותר על הקב"ה וחי עמו במצפוני לבבו, כן מקומו בג"ע יהיה יותר קרוב לקב"ה. הדברים הללו כ"כ ברורים וידועים ופשוטים למי שמכיר את החיים בפנימיותם, אלא שהיצה"ר נותן לאדם לחיות בשיטחיות, בחיצוניות, שהוא לא יבין את גודל ועומק ויקר תפארת עצה זו, לחיות עם הקב"ה בכל עת ובכל שעה ממש. ככל שהידיעה הזו שיש בורא לעולם, תחדור יותר לנבכי הנפש הפנימים של האדם, זו לפנים מן זו פנימה יותר, והיא תמלא יותר אל כל לבבו בשלמות, כן תגדל קרבתו לקב"ה, הן בעלמא הדין, והן בג"ע ובעוה"ב, והוא יזכה להיות קרוב יותר ויותר לקב"ה לנצחיות. ולהיפך ח"ו, ככל שהאדם רחוק בפנימיות לבבו מהתקשרות לבבו לקב"ה, אלא עסוק רק בקיום, ולא בהתקשרות פנימית לקב"ה, בודאי ובודאי שהוא יקבל שכר על כל מעשיו, אולם את עיקר עומק השכר, שהוא "להתענג על ה'", הוא מפסיד. צריך להבין, זו כל נקודת החיים להתקשר ולהתדבק לקב"ה בכל מצפוני הלב, ע"י ת"ת וקיום תרי"ג מצות.

לאחר הטעמו, היא איננה אותה ראייה כלל. כל מהות האמונה מקבלת אצל האדם פנים חדשות. כאשר ידיעת אמונתו הופכת מידיעת השכל גרידא לידיעת הלב בחוש, זו אמונה שונה לחלוטין.

נו

"טעמו וראו כי טוב ה'" וכי איך טועמים זאת עם מזלג ומכניסים לפה? צריך לטעום, אולם הצורה היא בכלים שונים. הטעימה היא טעימה של הנפש, טעימה של הלב, טעימה של הנשמה. ככל שהאדם חושב על כך יותר שיש בורא לעולם, הוא יותר קרוב לטעום את "הטעמו וראו כי טוב ה'". וכאשר ירבה לחשוב כן, יזכה לטעום בכל רגע ממש את "הטעמו וראו כי טוב", ולהתענג על ה', גם כאן בעודו בעוה"ז. אולם ככל שהאדם רק יודע את הדברים, ואינו מתמיד על לחשוב על כך, זה נשאר בבחינת ידע, וידע שכלי אינו בר טעימה בנפש, טעימה בלב, טעימה בנשמה, ואזי האדם מאבד במו ידיו לזכות ולהרגיש את "הטעמו וראו כי טוב ה'".

כידוע תכלית הבריאה הוא להיטיב לנבראים. מהי אותה הטבה המעותדת לנבראים? "טעמו וראו כי טוב ה'", "וזולת זה מה שיחשבו בנ"א לטוב אינו אלא הבל ושוא נתעה", כלשון המס" (פ"א). אין טוב אחר בעולם אלא להתקרב לבורא, ולהרגיש אותו בפנימיות הלב, ולטעום את המתיקות הטמונה בקרבתו. ולכך נקראת התורה טוב, "כי לקח טוב", כי ע"י האדם יכול לטעום את הקב"ה כביכול.

נח

צריך לדעת, שהנקודה הזו, לחשוב על בורא עולם, הוא היסוד והמפתח להכנס לחיים פנימיים, לחיי הנפש האמתיים. חיות ללא מחשבה זו, היא חיות חיצונית. צריך להבין, זהו סוד המפתח לכל החיים, לחשוב על הקב"ה. ללמוד תורה ולקיים מצות, אולם

יודע זאת, אולם הוא אינו מתבונן בכך בכל עת ובכל שעה, הרי ידע זה הוא ידע חיצוני לאדם. האדם לא חי עם הידיעה הזו ולא טועם אותה, הרי זה כאוכל שהאדם יודע שהאוכל קיים, אולם הוא אינו אוכל ממנו. ידע שהאדם יודע אותו, אולם הוא אינו מתבונן בו וחי עמו, הרי זה ידע שכלי, ולא ידע לבבי. ידע שכלי, הוא ידיעה בעלמא שהעיקר חסר מן הספר בה. עיקר עבודת האדם, שהידיעה של לזכור "לפני מי אתה עמל" תהיה ידיעה פנימית אצלו, ידיעה שהיא חיותו, ובכדי שידיעה זו תהיה ידיעה פנימית, בהכרח שהאדם צריך תחילה לילך עם כך במחשבתו יום יום שעה שעה, עם המחשבה הפשוטה של "לפני מי אתה עמל". לזכור את הדבר הפשוט ביותר שיש בורא עולם. ואזי, כאשר מחשבתו תהיה קבועה ודבוקה בכך תמיד, במחשבה פשוטה שיש בורא עולם, אזי לאט לאט יחדרו הדברים אל לבבו. וידיעה זו, שיש בורא עולם, לא תהיה ידיעת השכל בלבד, אלא ידיעת הלב. וכאשר הידיעה תהיה ידיעת הלב, האדם יחיה עם ידיעה זו, וידיעה זו תחיה. "צדיק באמונתו יחיה" כלומר, שהוא מקבל חיות מעצם ידיעת האמונה שיש בורא עולם. כאשר הידיעה היא ידיעה שכלית, אפשר לקבל ממנה מעט מעט חיות, אולם כאשר הידיעה היא ידיעה של לב, אזי האדם יונק את חיותו מן הידיעה הפשוטה שיש בורא עולם.

נו

הפסוק אומר "טעמו וראו כי טוב ה'", על האדם לטעום ולראות את הטוב שבקב"ה ית"ש כביכול. איך יכול האדם לטעום זאת? וכי זה אוכל שנכנס לגרון ומורגש לחיך? ברור הדבר, שכאשר הידע הוא ידע של שכל, א"א לטעום אותו. אולם כאשר הידע הוא ידע של לב, אזי הלב חש את הדברים, ומרגיש אותם, וטועם בהם טעם ערב. ואזי "וראו". כלומר, ראית האמונה לפני הטעמו, וראית האמונה

דרך ארוכת ימים, ולכך אם האדם יש לו את המבט הנכון על הדברים, הוא מראש מכין את עצמו להשקעה של שנים, מתוך ההכרה שכל תכליתם של שנים אלו הם אינם אלא לדרך הזו. אולם אם האדם לוקח את הדרך כנקודה משנית, וכדומה, אזי אם זה לזמן קצר, הוא יחזיק בכך. אולם אם יארכו לו הימים בזה, הוא מרגיש שהוא אינו רוצה להשקיע בדבר משני כ"כ הרבה זמן, ורצונו לחזור ולהשקיע בעיקר הנקודה העיקרית, שנראת לעיניו כעיקרית. ולכך, ההקדמה המוכרחת לכל אחד לפני שיתחיל לנהוג בדרך המוצעת להלן, היא ההכרה הברורה שזה דרך חיים, ושלמען כך הוא חי כאן, וכפי שבורר לעיל. ואף שזה יקח שנים רבות, אין הוא רואה בכך בזבוז זמן, אלא הוא מכיר שכל הזמן שניתן לו הוא לצורך עבודה זו, השגת קרבת הבורא ית"ש ע"י האמצעים המביאים לזה תורה ומצוות.

ב

נרחיב ונבאר את הדברים בצורה מוחשית ומעשית. האדם מתעורר בבוקר, דקה שתיים, עד שדעתו נעשת מיושבת עליו. מהי המחשבה הראשונה שמוטלת על האדם לחשוב בה מיד בקומו ממטתו? שהוא צריך לרוץ להתפלל? שהוא לא גמר את הענין שבו עסק אתמול? שיש לו ענין חשוב לסדר היום? כל המחשבות הללו ומעין אלו, הם אינם המחשבה העיקרית. חלקם הם פסולת של מחשבות, וחלקם מחשבות טובות וראויות, אולם הם אינם המחשבה העיקרית. מהי המחשבה העיקרית שמוטלת על האדם לחשוב בשעת קומו ממטתו?

ג

המחשבה שמוטלת על האדם לחשוב בשעה שהוא קם ממטתו, היא מחשבה פשוטה מאוד, והיא, שיש בורא לעולם! על האדם להתחיל את יומו עם המחשבה השורשית והבסיסית ביותר שיש, והיא שיש בורא לעולם! אם הבסיס הזה

"העיקר לזכור לפני מי אתה עמל" תמיד בכל עת ובכל שעה. ואזי, התורה תורה כצורתה, והמצוות מצוות כצורתן. וכל מעשי האדם הם על הדרך הנכונה, כאשר יש זכירה תמידית "לפני מי אתה עמל". ואזי כאשר האדם לוקח את המפתח הזה, הוא יכול לפתוח בו את השערים הנעולים שסוגרים בפני האדם את הדרך להתקרב לקב"ה. וככל שיכנס פנימה יותר, כן יזכה יותר ויותר לחוש בחוש גמור את "הטעמו וראו כי טוב ה'", בבחינת "אז תתענג על ה'". בעודו כאן בעוה"ז.

ד

עתה ננסה לקרב את הדברים לחיים היום יומיים, להראות לאדם כיצד חיים בפשטות עם הקב"ה. כל זמן שאין לאדם הכרה ברורה שכל מהות חייו אינה אלא לחפש את הקב"ה, ולמצוא אותו, ולהתקרב אליו, אזי הדרך הזאת לא תמצא חן בעיניו, והוא לא יבין את עומק מהותה. רק כאשר האדם ישכיל ויבין, ויחוש בלבו שכל חייו אינם אלא לחפש את הקב"ה ולמצוא אותו ולהתקרב אליו ית"ש, אזי הוא יקבל את הדברים בצורה ישרה, והוא יתן יחס אמתי לכך, והוא ישכיל ויבין שבנקודה זו טמון כל חיותו. נוסף על כך, אין דרך שאין בה קשיים, וכן אין בדרך כלל קפיצת הדרך, וצריך לילך בהדרגה ובאיטיות. ולכן, אם עיקר לבו של האדם חש ומבין בברירות שכל חייו אינם אלא חיפוש של הקב"ה, אזי אף אם יהיה בדרכו כשלונות ונפילות, הוא לא יתיאש ע"י כן. כי סוף כל סוף הוא מבין, שאין ברירה, חייבים לחזור ולחפש את הקב"ה בכל מחיר, כי אין משהו אחר בחיים. זהו כל החיים, חיפוש של הבורא עולם וקרבנו. וכאשר נופל מכך, לא יעלה בלבו מחשבה אולי כדאי לחדול מכך, ולחפש משהו אחר, כי ברור לו בברירות גמורה כי זה כל חי האדם בעוה"ז, ולכך הוא לא מתיאש משום נפילה, אלא בבחינת "שבע יפול צדק וקם". וכן, מכיון שדרך העבודה המוצעת להלן, היא איננה דרך קצרה, אלא

בלתי מורכבת כלל, ידיעה ברורה מאוד שיש בורא לעולם, זו צורת תחילת העבודה אצל אדם שרוצה לבנות עולם פנימי מוצק ובנוי. על האדם לזכור מחשבה פשוטה זו לאורך כל היום, בתחילה יעשה לו מזכרים חיצוניים לזה שיזכרו לו זאת, כגון אחת לשעה לערך. לאחר שרואה שכבר אחת לשעה הנפש הורגלה לכך, יצמצם את הזמן לאחד לרבע שעה וכד', וכך לאט לאט, שלב אחר שלב, יצמצם את הזמן עוד ועוד, עד אשר יזכור בכל דקות ספורות ממש שיש בורא לעולם. צריך לא לעשות זאת במהירות, אלא ביסודיות. ורק כאשר האדם מרגיש שכבר קנה את המדרגה הקודמת, והזכירה נעשת כמעט טבעית אצלו, אזי יתקדם ויצמצם את הזמן כנ"ל, עד אשר יזכה ה' ית"ש לזכור בכל עת ובכל שעה שיש בורא לעולם.

סד

צורת העבודה שאנו דורכים בה לאורך כל דרכינו ב"ה, הוא שע"י מחשבה שקטה ופשוטה, פעמים רבות מאוד, עוד פעם ועוד פעם, לאט לאט, יוסר עי"כ ערלת הלב, והלב יחוש את הדברים כראוי.

שורש צורה זו, אנו מוצאים מעין זה אצל משלו של ר"ע, במים ששחקו את האבן. נתבונן, המים הינם טיפה פשוטה ממש. זאת ועוד, הטיפה הראשונה דומה לטיפה השניה, וכן השלישית וכו' וכו'. כלומר, מה שמבואר לנו במשל זה, שטיפה פשוטה, שחוזרת על עצמה עוד פעם ועוד פעם, פעמים רבות מאוד, על אף פשיטותה הגמורה, בכחה לבקוע אבן ממש. כן הדבר בלבו של האדם שנקרא "לב אבן". אם ברצונו של האדם לבקוע את לבו לב האבן, על האדם לחזור על מחשבה פשוטה, על דבור פשוט, עוד פעם ועוד פעם, פעמים רבות מאוד מאוד, עד שע"י יוסר האבן של הלב, ויזכה האדם ללב בשר, לב שחש ומכיר את בוראו.

כשהאדם לוקח את הנקודה הפשוטה הזאת, את הזכירה במחשבה הפשוטה שיש בורא

איננו קיים בצורה בנויה ומוצקת בנפש האדם, בצורה שהנפש חיה את זאת באופן תמידי ומוחשי, חסר את היסוד הבסיסי המוצק לכל עבודת האדם. זו היא נקודת הבסיס, ועליה צריך לבנות את כל קומת בנין נפש האדם. וב"ה עוד יבואר להלן בהרחבה.

סב

לאחר שהאדם זוכר היטב במחשבתו שיש בורא לעולם, עליו להתבונן בפשיטות מי העיר אותי משנתי? מי נותן בי הכח לקום מן המטה? אתה רבש"ע! ואזי האדם מדבר עם הקב"ה בפשיטות, אתה הקמת אותי מן מטתי, והנני מודה לך על זה. לשם מה הקמת אותי? בכדי שאעבוד אותך כראוי, וע"כ הנני קם ב"ה ליום, שרצוני הוא, שיום זה יהא מלא וגדוש בעבודתך ית"ש. האדם הולך לביכנ"ס, מהי המחשבה שראוי לו לאדם לחשוב בשעה שהולך לביהכנ"ס? לפני מי אני הולך להתפלל? לפני בורא עולם! הנני הולך לדבר עמו, לשבח אותו, לבקש מלפניו וכו' וכו'. אולם כל זה בנוי על יסוד אחד ברור, שיש בורא לעולם.

סג

זהו היסוד והשורש של כל עבודת האדם, ליסד בנפשו פנימה, שהנפש תחוש בכל עת ובכל שעה ממש שיש בורא לעולם. לא רק ידע שכלי גרידא, אלא שצורת החיים תהיה ספוגה מכך, וכל כולו של האדם חי באופן מוחשי את הידיעה הפשוטה והבסיסית ביותר, שיש בורא לעולם. לאורך כל היום, האדם צריך לילך עם המחשבה הפשוטה ביותר שיש בורא לעולם, מחשבה פשוטה, פשוטה שבפשוטים, בלי התבוננות מעמיקה (להתבוננות מעמיקה, לאותם אלו שנצרכים לכך, יש ליחד זמן מיוחד לכך. אולם במשך היום, עיקר עבודת האדם לילך עם מחשבה פשוטה אשר מתבססת ומתבררת יותר ויותר עם גודל העמקת האדם בזמן המיוחד לכך כנ"ל). אלא לחיות עם הנקודה הפשוטה שבמת, ועי"ז להחיות לאט לאט את הנקודה הפשוטה שבלב, שהיא הפשיטות הגמורה ביותר, ידיעה

בהם כראוי, הוא צריך לקלוט נקודה בסיסית ופשוטה. שכל העסק שלו כל הזמן צריך להיות סביב לקב"ה, כל צורת חייו צריכה להיות בצורה שהקב"ה הוא במרכז של הכל בכל ענין, בכל מקום, ובכל זמן. כל מה שהוא מחפש מכל ענין, מכל מקום, ומכל זמן, זה הקב"ה. כאשר האדם מבין שכל התרי"ג מצוות הם אינם אלא עצות (כלשון הוזה"ק) כיצד להגיע להכרת הבורא, וקרבתו, ודבקות בו. וכן התוה"ק שהיא שורש כל המצוות, כל ענינה לדבק את האדם בקונו, אזי יבין, שהן בעניני חולין, והן בעניני קדושה שהם התרי"ג מצוות, אין לו אלא לחפש בהם שע"י יתקרב יותר ויותר לקב"ה. כלומר אל לו לאדם לשקוע בחיצוניות הדברים, אלא עליו לזכור שמכל ענין בין גשמי בין רוחני, הוא צריך למצוא כיצד להתקרב ולהתחבר לקב"ה מענין זה.

סו

כאשר צורת חשיבת האדם היא בצורה שזכרנו, אזי כל הדרך שדרכנו בה, יהיה האדם קרוב אליה. מפני שכל דרכינו, לקשר את האדם מכל מקום ומכל מצב לקב"ה. כאשר ההכרה הבסיסית הנ"ל חסרה, יקשה על האדם לדרוך בדרכינו, אולם כאשר יש לאדם הכרת אמת, שכל חייו הוא חיפוש כיצד להתקרב לקב"ה, אזי אפשר שיוכל להתחבר לדרך המבוארת בספר זה.

לעולם, ואת הדיבור הפשוט שיש בורא לעולם, וחוזר על כך פעמים רבות מאוד. אזי בכח זה, יכול לבקוע את מסך הלב, את האבניויות שבלב, ולזכך את לבו וטהר, ולבו יכיר את בוראו הכרה אמתית.

סה

בכדי שאדם יוכל לקיים את הדברים בצורה בנויה, צריך שתקדם לכך הכרה פשוטה ואמתית בשכלו של האדם ובלבו.

כתב הרמח"ל בתחלת ספרו מס"י (פ"א) וז"ל "וכשתסתכל עוד בדבר תראה, כי השלמות האמתי הוא רק הדבקות בו יתברך. והוא מה שהיה דוד המלך אומר (תהלים עג, כח) "ואני קרבת אלקים לי טוב". ואומר (שם כו, ד) "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבתי בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו". כי רק זה הוא הטוב, וכל זולת זה שיחשבהו בני האדם לטוב אינו אלא הבל ושוא נתעה", עכ"ל.

צריך להבין את היסוד הפשוט של החיים. כל מה שיש לו לאדם בכל ימי חייו, הן בעלמא הדין והן בעלמא דאתי לנצח נצחים, אינו אלא את הקב"ה! להכיר אותו, להתקרב אליו, ולהתדבק בו, "וכל זולת זה שיחשבהו בני אדם לטוב, אינו אלא הבל ושוא נתעה". הכל זה הבל ממש, חוץ מהכרת הבורא וקרבת הבורא ודבקות בו ית"ש, אין כלום בשום מקום ובשום זמן. כשאדם מבין את הדברים, ומתבונן

אמונה - בורא ונברא

סז

שהידיעה שיש בורא לעולם, איננה ידיעה סתמית שהמח יודע זאת, ומידי פעם הדבר עולה במוחו של האדם. אלא זו ידיעה שחיה במוחש בנפש האדם. כשם שהאדם זוכר בערך מה השעה, והוא איננו מתבלבל ב--5 שעות לכאן ולכאן. כן זכירה זו שיש בורא לעולם, חיה אצלו במוחש, ומקפת את כל מהות חייו.

עד עתה, ביארנו את הדרך כיצד יקנה האדם את השלב הראשון, והוא הזכירה הפשוטה בשכל ובלב שיש בורא לעולם, מעתה ננסה להמשיך ולהתקדם לשלב הבא. אולם כל זאת בתנאי שהשלב הראשון כבר קנוי אצל האדם בצורה בנויה ומיוסדת. זאת אומרת,

אבינו, יצחק אבינו, ויעקב אבינו, ומשה רבינו, וכו' וכו'. וכן את הבחינות שלהיפך, לבן, פרעה, בלעם, וכו' וכו'.

ע

צריך להבין: הדברים הללו הם אינם רמז ומוסר בעלמא שאנו לומדים מרבתינו הקדושים, ולהיפך מן אנשי הרשע. אלא הבנת הדברים הוא שאברהם הוא כח טהור שקיים בנפש כל אדם, וכן כל האבות הקדושים, וכל הז' רועים. וכן להיפך, אנשי הרשע הם כח טמא הנמצא בכל נפש ממש, וכדברי הרמב"ם "פרעה הוא הוא היצה"ר באמת". כלומר, בכל נפש ונפש יש כח רע הנקרא פרעה, וכל טענותיו ומעלליו של פרעה המתגלים בפסוקי התורה וק' ובדרשות חז"ל, קיימים בנפש האדם ממש. יש פרעה בעולם, ויש פרעה בנפש. פרעה בעולם באמת היה ואיננו, ואין עיקר עסקנו עמו עכשיו. אולם פרעה בנפש, נמצא עתה ממש אצל כל נפש ונפש מישראל, ועמו יש לנו עסק גדול, והננו צריכים להכירו היטב, ולדעת כיצד להלחם עם דעותיו הכוזבות, ועם מחשבות ההבל הבאים מכוחו.

עא

מעשה נבין היטב, שאצל כל אחד מאיתנו בעומק נפשו נמצא כח האומר "לי יאורי ואנכי עשיתיני". ואת הכח הזה אנו צריכים לדעת כיצד לבטלו. נבין, שלחיות במוחש שאני נברא, שכל היקום נברא של הקב"ה, זה לא כ"כ פשוט כפי שנראה, יש כח פנימי באדם שנקרא פרעה, שהוא מונע מן האדם לחוש זאת. לו נדלג על שלב זה, הרי נשאר בנפש כח שסותר את כל האמונה הפשוטה, ולכך עלינו לעבוד רבות להשריש בקרבנו את הידיעה הפשוטה שאנו נבראים של הקב"ה, ולחוש זאת במוחש בכל עת ובכל שעה.

אם אדם עדיין לא הגיע לידי כן, אין מן הראוי להמשיך לשלב הבא. צריך שדרך העבודה תהיה מיוסדת, שהאדם ממשיך לשלב הבא, רק לאחר שהשלב הראשון קנוי בנפשו קנין פנימי.

סח

לאחר שזכה האדם, והזכירה שיש בורא לעולם הפכה להיות עצם מעצמו, עתה ראוי להמשיך ולעבור לשלב הבא.

השלב הבא היא הידיעה של בורא ונברא. ההכרה בנפש האדם, שהאדם וכל היקום כולו הם נבראים של הבורא ית"ש. א"כ עד עתה ביארנו את הידיעה שיש הקב"ה. עתה הננו להמשיך ולבאר, שהקב"ה ברא את כל הנבראים. בודאי שידעה זו ידועה בפשיטות אצל כל מאמין, אולם אין עבודתנו לדעת את זה בלבד, אלא עיקר העבודה היא לחיות זאת במוחש ממש, שעצם היות הנפש תחוש שכל כולה וכל היקום כולו הוא נברא של הקב"ה.

סמ

פרעה אמר "לי יאורי ואנכי עשיתיני". כלומר פרעה על אף שהאמין באמונה ברורה שיש הקב"ה, שהרי אמר "מי השם אשר אשמע בקולו", הרי שהאמין שיש הקב"ה. מ"מ סבר, שאין הקב"ה ברא אותו, אלא הוא ברא את עצמו. הרי לנו אדם שחשב מחשבת הבל זו, שאין בורא, אלא הוא ברא את עצמו. אולי יחשוב החושב, שפעם אחת ביקום היה שוטה כזה, שחשב מחשבת הבל זו, שהוא ברא את עצמו, ולא הקב"ה ח"ו. אולם מה זה נוגע לנו? היה היה כזה אדם שחלף כבר מן העולם יחד עם טעותו, ומה לנו להתעסק עם טעות נושנת זו?

אולם באמת הדבר אינו כן. כי מקובלנו מרבתינו ז"ל, שהתורה כולה על כל פרטיה ודקדוקיה שייכים בנפש של כל אדם ואדם, ואצל כל אדם ואדם יש בחינה של אברהם

עב

יציב בעבודת האדם. ולכך הדרך המיוסדת היא, לא לדלג על שום שלב, אף על השלב הנראה פשוט ביותר, שאין צורך לעבוד עליו, כי באמת אין שלב שאין צורך לעבוד בו.

עד

שורש הנפילות שאנחנו מכירים לאחר מכן, למשל חוסר אמונה חושית בהשגחה פרטית וכד', אין שורש הבעיה באמונה בהשגחה פרטית גרידא, אלא שורשם של דברים הוא קודם לכן. חוסר באמונה חושית גמורה שיש כלל בורא לעולם, והוא ברא אותי. בודאי שיודעים זאת היטב, ואין ספק בכך במח האדם. אולם מכיון שבעומק נפשו יש כח שסובר להיפך, לכך האמונה איננה ברורה דיו. וכיון שחסר הבסיס הפשוט שיש בורא לעולם, בודאי שיהיה חסר בענינים שהם תולדה של האמונה הפשוטה שיש בורא לעולם. ולכן, מוטל על האדם להשריש בקרבו את האמונה הפשוטה ביותר שיש בורא לעולם והוא ברא אותי!

עה

לא משנה כלל וכלל מה גילו של האדם, אם האדם כבר עבד על נקודות "פשוטות" אלו, אפשר לו להמשיך הלאה, ואם לא, יש לחזור לראשית, וליסד את העבודה על שורשים אמתיים ומיוסדים. כל אדם שיעבוד בצורה זו, באופן הנכון, ירגיש מיד לאחר שייסד בלבו האמונה הפשוטה בצורה חיה מוחשית וברורה, שחלק גדול מן הקשיים שלהן הוא היה מודע קודם לכן, נעלמו או לפחות נחלשו. וכל זאת, משום שכל זמן שאור האמונה הפשוטה אינו זורח היטב בנפש העובד, נפשו של האדם חשוכה בחשכות גדולה. אין אור יותר בהיר ומבהיק מן האמונה הפשוטה, וכאשר אור זה חסר בנפש האדם, חסר לאדם את האור הראשוני הטהור, והנפש חשה עצבות וחוסר

נתבונן ונבין, שהאדם נקרא עולם קטן, וכל אשר ימצא בעולם ישנו באדם. נמצא שכל כח של רע שאנו מכירים בבריאה, קיים בנפשו של כל אחד ואחד. אלא שאין כל הכוחות שווים, יש כוחות שיש להם גילוי גדול בנפש האדם, ויש כוחות שגילויים מועט בנפש האדם, אולם מ"מ לעולם כל כח וכח שקיים בעולם קיים אף בנפש האדם.

ר' ירוחם ממיר זצ"ל התבטא פעם, שבתוך נפשו של האדם יש גן חיות שלם, ארי, שור, נחש, וכו' וכו'. לא נתעסק כרגע בכל כוחות הנפש הטמונים באדם, אלא רק בכח שזכרנו לעיל, והוא שבכל אדם ואדם קיים כח בנפשו שחש שהוא עשה את עצמו! הרי לא רחוק מכך, אנו רואים בדורות אחרונים, ואף בדורינו אנו רח"ל, אנשים שסבורים שהם נבראו מעצמם. והמרחק בין לסבור שנברא מעצמו, לבין לסבור שברא את עצמו, אינו רחוק כ"כ, שניהם שטות גדולה מאוד מאוד. מ"מ בין זה ובין זה, קיים בנפש האדם, ובכל נפש ונפש קיימת ההרגשה שהיא בראה את עצמה ונבראה מעצמה.

עו

כוחות אלו אף שהם קימים בנפש כל אחד ואחד, מ"מ אינם נמצאים בגילוי אצל כל מאמין. ולכן סבור לו האדם, שעל נקודות אלו אין צורך לעבוד כלל וכלל. והוא מדלג על עבודה זו, ומתחיל מיד לעבוד בנקודות גבוהות יותר. מחשבה זו וצורה זו של עבודה, יש בה טעות יסודית. שהרי אף שמחשבות אלו אינם קימים בגילוי בנפש כל מאמין ומאמין, מ"מ בעומק בנפשו, בהכרח שהם קימים. ואי העבודה עם כוחות אלו, ודילוג ופסיחה עליהם, מותיר חלל ושליבה ריקה. וכל חלל ושליבה ריקה, מולידה חוסר יסודיות ובגין

והסתכלות מתוך פשיטות עמוקה בהם. דעו נא אחים יקרים, שזהו סוד גדול מאוד. הנפש בפנימיותה היא פשוטה וחלקה עד למאוד. ולכך, כאשר האדם רוצה לעורר בקרבו את פנימות הנפש, כצורתה בטהרה, נצרך לכך הרחבה של הנקודות הפשוטות ביותר, ביסוס שורש האמונה הפשוטה. ראשית, שיש בורא לעולם, כמו שזכרנו בתחלה. ולאח"כ ביסוס היסוד של בורא ונברא, עד אשר יהיו הדברים חיים ובהירים בנפש בצורה מוחשית, והנפש מכרת בהם וממשימת בהם בכל שעה ממש.

עח

אל יקטן בעינינו לחזור ולנהוג בדרכו של הסבא קדישא הח"ח זצ"ל, ולעמול וליסד בקרבנו את שורש השרשים, שהוא האמונה הפשוטה והזכה בטהרה. שורש כל הבעיות שאנו מכירים בנפשנו, ברובם של האופנים, אנו מכירים ורואים את חיצוניות הדברים, שהם ענפי הבעיה, אולם מקור ושורש הדברים באמת, הוא פנימה עמוק בנפש האדם, בשורש הנפש הישראלית, ששורשה מן אברהם אבינו, שכל תחילת עבודתו היה אמונה, "בן ג' שנים הכיר אברהם את בוראו". בודאי שהדרך שבה השיג אברהם את האמונה, והדרך שבה אנו נשיג את האמונה, שונים לחלוטין. שהרי אנו כבר יש לנו קבלה מאבותינו, ויש לנו את התה"ק, משא"כ אצל אברהם אבינו. אולם, הצד השווה הוא, שעלינו להשריש בקרבנו היטב את יסוד היסודות, שהוא אמונה אמיתית בקל חי.

עט

אנשים למשל נכשלים בלשה"ר, בראיה אסורה, וכד', ומנסים לעבוד לתקן את הפגמים הללו בצורות רבים. יש לידע, ששורש כל החטאים הללו, הוא חוסר באמונה חושית. ולכך, שורש תיקון כל הענינים הללו, אינם רק בקבלות מעשיות כיצד לנהוג באופן זה וכיצד לנהוג באופן זה וכד'. אלא עיקר עמל

בהירות. ואף אם היא איננה מודעת לעצמה, ואיננה מבינה את סיבת החשכות, מ"מ זו האמת. נפש בלא אמונה זכה טהורה ובהירה, נחסר לה את אור האורות, את האור שעליו צריך לבנות את כל שאר האורות, תורה ומצוות.

נשתדל ב"ה להבהיר את הדברים, למען יזכה כל אשר חפץ באמונה פשוטה וטהורה בקב"ה, ובזה יקנה את אושרו האמתי, ואת היסוד המוצק לכל בנין העבודה האמתית.

עז

"בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". הח"ח זצ"ל, בכל פעם שהיה מרגיש חולשה כל שהיא ברוחניות, דרכו היתה לחזור וללמוד על ימי מעשי בראשית, וללמוד מתוך החומש את סדרי ופרטי מעשה בראשית, לימוד בצורה של פשיטות גמורה. יתמה לו האדם, וכי לח"ח היה חסר בידיעה מי ברא את העולם? וכי היה מסופק בכך ח"ו? בודאי ובודאי שלא! אלא ביאור הדברים הוא, שאף כאשר האדם מרגיש חולשה ורפיון בת"ת, ושאר דברים, אין שורש החולשה בהכרח בדבר עצמו גופא, אלא שורשם של דברים, ביסוד היסודות, שהוא אמונה. אין כונת הדברים שיש חולשה בידיעת האמונה בשכלו של האדם, וח"ו האדם מסופק בכך בשכלו, אלא כונת הדברים, שנחלש בהירות אור האמונה בלבו של האדם, שהאמונה איננה חיה בצורה מוחשית בלבו של האדם. וכאשר בשורש השרשים, שהוא אמונה, יש חולשה, נולד מכך חולשה בת"ת ובשאר פרטי עבודת האדם בעולמו.

עז

נתבונן ונראה, הח"ח שהיה מגדולי הדור ממש, גם הוא נהג בעצמו כן, לעורר בנפשו את היסודות הפשוטים ביותר. לא בשכליות וחקירות עמוקות, אלא את הנקודות הפשוטות ביותר של האמונה. וכל זאת ע"י חזרה בפשיטות על פסוקי מעשי בראשית,

מבין ויודע, מוטל עליו לספר (לשון הארה, מלשון ספיר, כמ"ש בספה"ק). ולהאיר בנפשו את יסודות האמונה הפשוטה, הנלמדים מכל עניני גלות וגאולת מצרים.

פא

יסוד גדול עד למאוד אנו לומדים מצורת הסיפור בליל פסח. צורת הסיפור בליל פסח אמרו בגמ' פסחים, שהוא בצורת שאלה ותשובה, חז"ל גילו לנו יסוד גדול בכח נפש האדם. והוא, שכאשר האדם רוצה להשריש בקרבו דבר בצורה יסודית מאוד, עליו לעשות זאת בצורה של בירור, בצורה של שאלה ותשובה. ואף שבדאי שבשעה שהוא שאל את השאלה, הוא כבר יודע בשכלו את התשובה היטב, וא"כ מה מקום לשאלה יש כאן? אולם גילו לנו חז"ל שזה צורת הבנת לבו של האדם, בצורה של שאלה ותשובה (בעומק יותר, שאלה הוא נתינת מקום לקשיות ערף שבלבו של האדם. והתשובה, הוא גילוי נקודת האמת שבלב, והוא עמוק, וד"ל). ולכך, כאשר האדם רוצה לדבר אל לבו, ולהשריש בו דברים בצורה בנויה ומיוסדת, עליו לעשות זאת בצורה של שאלה ותשובה. זהו יסוד גדול עד למאוד, ששופך אור יקרות על צורת העבודה עם נפש האדם.

פב

נשתמש ביסוד שזכרנו, וננסה ללמוד עמו את פסוקי מעשי בראשית. "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ". "בראשית" - בתחילת הבריאה. "ברא" - מה כתוב לנו כאן? כתוב לנו כאן שיש מי שבורא ויש מי שנברא! בלי הפסוק, הנה הייתי יכול לחשוב ח"ו אולי, שהעולם נעשה מעצמו. אולם התורה מבררת לנו, שהאמת היא רק אחת בלבד, "ברא", יש בורא ויש נברא, והדברים אינם נעשו מאליהם. מי הבורא? "אלקים" - התורה מגלה לנו מי ברא את העולם? הקב"ה! האדם חושב ומדבר עם הקב"ה ואומר, התה"ק אומרת, שאתה

האדם, לתקן תחילה את אמונתו, שתהיה אמונה זכה ובהירה, ואז יקל עליו הרבה מאוד, ויהיה באפשרותו להתמודד היטב עם כל ענפי החטאים ותולדותיהם. ככל שאמונתו של האדם תהיה חיה ובהירה בנפשו, כן יאזור כח ואומץ לעמול בתה"ק כראוי, ולקיים את כל פרטי ודיקדוקי הדין כהלכתם. וח"ו להיפך, ככל שהאמונה נעלמת יותר ח"ו בנפש האדם, כן יקשה עליו עמל התה"ק בקדושה וקיום פרטי ודיקדוקי הדינים מתוך יראה אמתית. יזכנו ה' שיזכה כל אחד ואחד מבני"ל לזה באמת.

פג

ננסה לתת צורה מעשית כיצד ללמוד את מעשי בראשית בצורה נכונה, ועי"ז להשריש ולעורר בנפש האדם את האמונה הפשוטה והטהורה. נקדים לכך הקדמה קצרה ויסודית עד למאוד. ראשית נחזור ונדגיש, איננו מחפשים חידושים, אלא להבין את הפסוקים בפשטות גמורה. כתיב, "והיה כי ישאלך בנך" וגו'. מכאן למדו חז"ל חיוב מצות והגדת לבנך בליל פסח. בכל אדם יש אב ובן פנימי. השכל הוא האב, והלב הוא הבן ("ליבא, שבה הלב מבין" לשון בן, כנודע, ואכמ"ל). הרי לנו, שהשכל הוא האב, ועליו ללמד את הבן, את הלב. צורת הלימוד, או ע"י כח המחשבה, שהאדם מתבונן בדברים, עד אשר נקבעים בלב. או ע"י כח הדיבור, שאדם מדבר דברי אמונה בפיו, עד אשר נקבעים בלבו, כפי שיבואר בארוכה אי"ה. עבודה זו מוטלת על האדם לאו דוקא בליל פסח כמובן, אלא כל השנה כולה, להשריש בבנו של עצמו - לבו, את יסודות האמונה הפשוטים. "ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את כל התורה כולה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים". וכל זאת, מפני שחכמה בינה ודעת, הוא ענין לחוד, ופשיטות האמונה בלב הוא ענין לחוד. ואפשר שהאדם חכם מבין ויודע, ובלבו חסר לו את הפשיטות. ולכך, בליל הפסח, על כל אדם, אפילו החכם

פר

יש הבדל יסודי בין הנבראים שנבראו עם האדם, לבין האדם. כאשר האדם משריש בקרבו שהשמים, הארץ, החיות, והעופות, וכו' נבראו ע"י הקב"ה, הרי דברים הללו הם חוצה לאדם. אולם עבודת האדם לאחמ"כ, להשריש בקרבו שהוא עצמו נברא של הקב"ה, ולחוש זאת היטב. על האדם להתבונן על היד שלו, על הרגל, וכו' וכו', בכל אבריו, כמ"ש בזוה"ק, שהאדם צריך להמליך את הקב"ה על כל אבריו, ולברר לו בכל פרט ופרט, שהוא נברא של הקב"ה, ולנסות לחוש זאת בפשיטות. וכל זמן שעדיין לא חש זאת בפשיטות, ימשיך להשריש זאת בלבו כנ"ל, עד אשר יזכה לחוש את הדברים בפשיטות.

פה

עבודת האדם בענין זה בפרט, ובכל הענינים בכלל, מתחלקת לב' חלקים: א. קביעות זמן בכל יום להתבונן בדברים. ב. במשך היום, (לבד מזמן עסק בת"ת, שאז יהיה שקוע בתלמודו. וענין זה כבר נשפך עליו דיו רב, והמשכיל יבין). על האדם לזכור את נקודת העבודה, את אותה נקודה שבה הוא עסוק לקנות, לערך כל חצי שעה. לעשות לו מזכירים לזה, שיזכירוהו את נקודת עבודתו. ולענין העבודה שבה אנו עסוקים עתה, על האדם לזכור לערך כל חצי שעה, שהכל נברא ממנו ית"ש. ועליו להתבונן על חפץ מסוים שעומד לפניו, ולשאול את עצמו בצורה המבוארת לעיל, צורה של שאלה ותשובה, מי ברא חפץ זה? ולהשיב לעצמו, אתה ית"ש בראת וכו' וכו'. כך יקבעו הדברים בתוך לבבו, הן ע"י זמן הקבוע המיוחד לזה בכל יום ויום, והן ע"י הזכירה לזמן קצר לאורך כל היום כנ"ל.

פו

בדרכינו דרך העבודה, אנו ממשיכים

ית"ש בראת את העולם! אתה יתברך בראת את כל הברואים כולם, ולא אף אחד אחר. כל יהודי מאמין יודע את הדברים, אולם עלינו להשריש זאת בקרבנו היטב, שרק הוא ית"ש ברא את העולם, ולא אחר כלל. מי שלא עמל רבות להשריש את האמונה הטהורה בקרבו, כמעט בהכרח שאמונתו לוקה בחסר.

פז

כך על האדם לדבר רבות עם הקב"ה, בשפה פשוטה עד למאוד, ולומר לקב"ה, לולי הפסוק הזה היה מקום ח"ו לחשוב, שאין מי שברא את העולם. אולם הפסוק מברר לנו, שאתה יתברך בראת את העולם. וכך על האדם לחזור על זה עשרות ומאות פעמים, ואף יתר על כך, להשריש ולהאיר את האמונה הפשוטה בקרבו. מה בראת? "את השמים ואת הארץ". האדם מדבר עם הקב"ה בלשון פשוטה, ואומר לו, מי ברא את השמים? האדם מרים את ידו, ומצביע באצבע על השמים, ושואל מי ברא את השמים הללו? והוא משיב לעצמו, ואומר לקב"ה, אתה יתברך בראת את השמים! אתה, ולא אחר כלל, ח"ו וח"ו. וכן האדם מצביע על הארץ כנ"ל, כמו שבנ"י הצביעו "זה אלי ואנוהו", ואומר לקב"ה, אתה יתברך בראת את הארץ. וכי הארץ נעשתה מאליה? לא ולא! אלא אתה יתברך בראת זאת. וכן האדם ממשיך את הפסוק הלאה, לדוגמא, "ויהי אור", ומתבונן לו האדם על האור כנ"ל, ושואל את עצמו, מי ברא את האור? ומשיב כנ"ל, אתה יתברך בראת את האור. כן על האדם לעבור פרט ועוד פרט, את כל מעשי בראשית, ולהתבונן בפרטי הנבראים הנמצאים לפניו, ולשאול בכל דבר מי ברא זאת, ולומר לעצמו (בצורה של דיבור עם הקב"ה כפי שיבאר עוד להלן א"ה), אתה יתברך בראת חפץ זה. כך על האדם לעמול מספר שבועות או חודשים בענין זה, כל יום כחצי שעה לערך, כל אחד כפי כוחו, ולהשריש בקרבו את האמונה הפשוטה, שהכל נברא ע"י ית"ש.

אלא בורא בהוה, "יוצר אור ובורא חשך", בלשון הוה. כמ"ש בספה"ק, שבכל רגע ורגע הקב"ה מחדש את נבראיו. הרי שהמהלך של בורא ונברא, אינו ענין של עבר גרידא, אלא הוא מהלך תמידי ממש. ועבודת האדם להבחין כל דבר כנברא של הקב"ה, ולחוש את הבורא והנברא שבו.

(מתוך בלבבי משכן אבנה ח"א אות מז' - פז')

שמע: בלבבי-א 003 יש בורא לעולם

בלבבי-א 004 זכירה שיש בורא ויש נברא

מספר שיעור בקול הלשון 7-1127716

ומתקדמים משלב לשלב, אולם צריך לזכור, שאין לעבור משלב לשלב בצורה מהירה. כל זמן שהשלב הקודם אינו קבוע בלב האדם היטב, אין להמשיך ולהתקדם, אלא להמשיך וליסד היטב את השלב שבו עסוק היטב בלב. על העבודה שזכרנו עתה, אפשר ראוי ומוכרח, לעבוד בה זמן רב, עד אשר יקבע בלב שכל האדם פנימה היטב, ההכרה הברורה, שכל דבר ודבר הוא נברא של ה' ית"ש. כביכול החפץ יזעק ויאמר לו, אני נברא של הקב"ה! ה' יעזור, שנזכה כולנו, שהאמונה הזו תכה שורשים בנימי הלב, והיא תחיה אותנו חיות אמתית, ונזכה ע"י להתקרב לבורא ית"ש, ולהיות דבוקים בו כל הימים, אכ"ר.

פו

נסכם בקצרה את דברינו עד עתה. התכלית של כל יהודי, הוא להיות קרוב לבורא עולם ודבוק בבורא עולם. הארכנו וביארנו מהי דבקות, התקשרות נפשית פנימית לבורא עולם. החיים של האדם חייבים שיהיו סובבים לציר אחד, מסביב למי שברא אותו, מסביב למי שמחיהו בכל רגע ורגע, ומסביב למי שמנהיג אותו בכל רגע ורגע, ומסביב למי שלפניו הוא עתיד לחזור ולתת דין וחשבון על כל מעשיו, וממנו לקבל את שכרו, שהיא עצם הדבקות גופא בו ית"ש. עיקר מהלך דברינו, הוא להביא את האדם, למצב שבו האדם והבורא יהיו מקושרים יחדיו, קשר אמיץ וחזק עד למאוד, ולחיות עם הקב"ה בכל עת, ובכל מצב. אנחנו ננסה להראות, ולקשר את האדם לקב"ה, מכל זמן, ומכל מקום, ומכל מצב של הנפש. מהלך דברינו הוא אחד, לקשר את האדם מכל אופן שבעש"ן, עולם, שנה, נפש, לקב"ה, עד שיהיו בבחינת "והיו לאחדים".

הנקודה הראשונה שזכרנו, שעל האדם לזכור שיש הקב"ה. לאחר מכן ביררנו, שמוטל על האדם לזכור בכל דבר שהוא נברא של הקב"ה, מהלך של בורא ונברא. לא רק ברא בעבר,

דעת תבונות

אות קב"ח

ההדרגה מסודרת נראית בכל הטבע ודאי, וכל מי שיקח בידו להתבונן מציאות הנמצאים ימצאם הכל בהדרגה. כשיתחיל משמי השמים וירד עד הארץ מתחת, ויתבונן בכל המינים ימצאם כולם זה תחת זה בהדרגה מסודרת אל נכון".

ישנן שתי תפיסות בראיה, התפיסה הזו היא תפיסה של עלמא דפירודא שרואים כל פרט לעצמו, ואולם גם בתפיסה זו תופסים שיש מדרגות בבריאה. הדוגמה יסודית זה החלוקה של דומם, צומח, חי ומדבר, אף שהדבר ניכר שהמציאות של הדברים הם באופן של הדרגה, מ"מ כל אחד מהם הוא מציאות לעצמו, לא רואים אותם כמציאות אחת מתקשרת. יכול להיות שאחד ייעזר בשני, כשאדם יושב על הכיסא הוא נעזר בדומם, כשאדם יושב בצילו של הצומח הוא נעזר בצומח, וכן בבעל חי, אבל התפיסה של האדם היא עולמות נפרדים, ריבוי של פרטים שלפעמים מתקשר זה בזה. זה תפיסת השבירה בראיה.

"אך מי שמעמיק בחכמה ימצא היות כל הנמצאות כולם מתקשרים קשר גמור זה בזה, שכולם צריכים להשלים מהעניין שאליו כיוונה החכמה העליונה בבריאה. וכולם מתקבצים לתכלית אחת שתנאיו רבים וסדרם עמוק מאוד, והם הם כל חלקי הבריאה הרבים האלה. הנה על כן הגיע יתיחסו כולם אלה לאלה בסדר שרצתה מחשבה העליונה, ומכולם יצא הפרי הטוב הראוי לצאת מן הבריאה".

תפיסת הבריאה הפנימית, האמיתית, היא שכל הבריאה כולה היא אחדות אחת שלמה. בלשון ברורה, יש בורא ונברא, הבורא הוא ה' אחד ושמו אחד, ואילו הנבראים, במבט החיצוני של השבירה, הם נפרדים, כל אחד עומד לעצמו. ובתפיסה הפנימית, כשהבורא מתגלה בבריאה אזי הכל אחד גם בבריאה עצמה, זה

"אמר השכל חלקי הבריאה הזאת מי שמביט עליהם לפי ראות עיניו בתחילה לא יראם אלא עניינים מפורדים ומפורדים. פירוש בלתי מתקשרים כולם אל תכלית אחת, אלא כל אחד עניין בפני עצמו, לתכלית מיוחדת, נשלם בעצמו בלתי שיצטרך לחברו". יש תפיסה של גדלות ויש תפיסה של קטנות, קטן רואה כל דבר בנפרד, קט-קטוע, חלקים נפרדים, זה מבט שנקרא לפי ראות עיניו. זה נקרא עולם הקלקול, עולם השבירה ששורשו בעיניים, בשורש חטא הראשון בחוה נאמר "ותרא האשה" (בראשית ג ו'), בשורש חטא העגל נאמר "וירא העם כי בושש משה לבוא" (שמות לב א'), זוהי ראייה שרואה את הדברים בצורה מפורזת, עלמא דפירודא.

"כי כל כך מינים בדומם כל כך בצמחים כל כך בבעלי חיים, שלפי ראות העין נראה שאין ביניהם קשר ויחס שיצטרכו להיעזר זה מזה ושיתקבצו לתכלית אחת, אלא כל אחד נברא למה שנברא וענייניו משלימים לתכלית המכוון בו לא יותר ואותם חלקים המצטרפים לאותו דבר עצמו".

גם אדם שרואה פרטים ויודע לצרף אותם לתמונה שלמה, עדיין אין כוונת הדבר שהוא רואה כל פרט באופן הגמור. ניתן דוגמה בעלמא, אדם שרואה שולחן ומסביבו ששה כיסאות, הוא מבין שהכיסאות מצטרפים לאותו שולחן. במבט קטן יותר, האדם יראה רק כל כיסא וכיסא לעצמו, אבל אפילו תינוק שכבר למד את מלאכת ההרכבה, מבין שהפרט הזה צריך להצטרף עם משהו. אבל הצירוף שהאדם רואה הוא צירוף חלקי בלבד, צירוף קטן מאוד.

על זה ממשיך הרמח"ל ואומר, "עם כל זה

שנחתכה לחלקים קטנים, ובכל חלק לא רואים את התמונה השלמה. ואמנם, יש בבריאה כעין דגם מוקטן של התמונה בכללותה, וזה האדם, שהוא מעין צורת הבריאה השלמה שהיא צורת אדם, ויש את שאר הנבראים, שהם החלקים של צורת האדם.

לפי"ז, כל זמן שאדם תופס את עצמו כחלקים בבריאה, ולא כצורת אדם בעצמו, הוא נופל למדרגת דומם, צומח וחי, כמ"ש "נמשלו כבהמות נדמו" (תהילים מט יג). כאשר האדם תופס את עצמו כצורת אדם שלם זה שורש הגאולה, וכאשר הוא תופס את כל הבריאה כולה כחלקי צורת האדם השלם הוא נמצא בשלמות אור הגאולה. זאת תפיסת הגאולה השלימה, לראות את כל הבריאה כולה בצורת אדם.

נחדד, המכוון שבבריאה הוא לא רק היכי תימצי שכל הפרטים מתקבצים לתכלית אחת, ודאי שזה אמת, אבל בעומק אומר הרמח"ל "ועל כן התייחסו כולם אלה באלה בסדר שעשתה המחשבה עליונה, וכולם יצאו הפרי הטוב הראוי לצאת מן הבריאה שהוא גילוי יחודו", והיינו שהבורא אחד, וגם הנבראים הם אחד, ולא רק המכוון של התכלית שלהם הוא אחד, אלא כל הנבראים אינם אלא צורת אדם. יש כוח המקשר בין הבורא לנבראים, כעין חוט המקשר, ובעומק זה הארת התורה, זהו סוד כל החכמה ותכלית הבריאה.

צורת האדם השלם, בהגדרה החיצונית אצל בני אדם מתכוונים לאדם בעל מידות טובות, אבל זו לא ההגדרה. אדם השלם זה תפיסה שכל הבריאה כולה אינה אלא צורת אדם, זה אדם שחי חיי חכמה באמת, "כולם בחכמה עשית" (תהילים קד כד) ו"אשר יצר את האדם בחכמה", עם ההבנה שכל הבריאה כולה אינה אלא צורת אדם. מי שרואה כך את הבריאה הוא חי בעולם הבא, זה מדרגת עולם הבא, רואים את כל הבריאה כצורת אדם שלם.

"ודבר זה כבר אמרתי עמוק הוא כי כאן החכמה הולכת ומתרחבת עד אין תכלית", כל

נקרא הארת הבורא בנברא. בלי הארת הבורא בנברא כביכול נראה לעין הרואה שהבריות רבות לאין תכלית, בעלמא דפירודא, אבל הארת בורא בנברא מגלה שכל הבריאה כולה מתקשרת בקשר גמור זה בזה.

בהבנה הראשונה הקשר הזה הוא במה שכולם צריכים להשלים לענין שאליו כיוונה החכמה העליונה בבריאה, לשם גילוי יחודו יתברך שמו, המנהיג הוא אחד, והוא מנהיג את כולם לשם התכלית של גילוי יחודו, וזהו עניין צירופם. אבל עדיין יכול להיות שהם פרטים רבים לעצמם, רק שהם מצטרפים לשם התכלית הזאת. משל למה הדבר דומה, בנין מורכב מהרבה חומרים שמצטרפים ביחד למבנה, אז הדברים מצטרפים אבל זה לא צירוף בעצם המהות של הדברים, אלא כולם מכוונים לתוצאה שווה שיהיה כאן בנין, אבל הם עדיין פרטים שונים.

אבל עומק הבריאה הוא שונה לגמרי, בעומק, זה לא רק שכולם מתקבצים לתכלית אחת, שלצורך התכלית צריך את כל החלקים כולם, אלא הבריאה כולה היא בצורת אדם, כך מבואר בדברי רבותינו שזה יסוד פנימיות החכמה. מראשית המדרגה כולה, עד האחרית של מדרגת כל העולם כולו, כל הבריאה כולה ממלאה צורת אדם אחד שלם. והנבראים כולם מתחלקים לשניים, חלקם נראה בהם צורת האדם מעין האדם השלם, ושאר הנבראים רואים בהם חלקי אדם.

דומם, צומח וחי אלו חלקי אדם, דומם, רוב הרואים לא רואים היכן שורשו באדם. צומח הוא חלק מצורת אדם, "כי האדם עץ השדה" (דברים כ"ט), רק שלא ניכר לעין הרואה כלל שהוא צורת אדם. בעלי חיים שקיימים בבריאה הם ג"כ חלק מצורת אדם, לעין זה נראה בעל חי, אבל אליבא דאמת הם חלקי צורת אדם. כשם שבעצם קטנה שנחתכה מהאדם לא רואים את צורת האדם הכללית, אלא עצם לעצמה, כך כל הבריאה כולה היא כעין פאזל, תמונה גדולה

שלם, וגילויי ההתקשרות של אותו אדם לאחד האמיתי שהוא יתברך שמו, כביכול השראה של העליון בתחתון.

קשה לבטא במילים את עומק כל המשמעות של החיים, אבל מה שנאמר כאן זהו עומק משמעות החיים. אדם יכול ללמוד הרבה תורה ולקיים הרבה מצוות, ועדיין הוא לא מגיע לתפיסה שנתבארה כאן, הוא רחוק ממנה יותר ממרחק של ארץ לשמים, אבל זה החיים באמיתותם.

"ועתה די לנו לדעת רק בכלל את ההקדמה הזאת, שודאי כל דברי הבריאה מתקשרים ומתקבצים אל התכלית האחד". אבל כמו שביארנו זה לא רק שהם ענפים נפרדים שבסוף מתקבצים בתכלית, והתכלית היא מלשון התכללות שכולם מתקבצים לאותו הדבר, אלא זה מגלה שבעומק כולם מקושרים מראשית המדרגות עד אחרית המדרגות, וממילא התכלית היא גם אחת.

"ונדע על כן, כי אין שלמות ענינה מה שהם נמצאים איש לדרכו מקצהו, אלא במה שמתקשרים זה בזה", שבתוך הנבראים עצמם יש אחדות, וזוהי אהבת הבריות, יש אחדות של הנבראים בין הממוצע שהוא בורא לנברא, וזה אהבת תורה, ויש התקשרות של הנבראים ושורש הנבראים - התורה לבורא, וזוהי אהבת הבורא. ובכללות תלת קשרים מתקשרים דא בדא, אהבת הבריות, אהבת תורה ואהבת הבורא, כל הבריאה היא יסוד קשרים, ובעומק זה למעלה מקשרים, קוב"ה וישראל ואורייתא חד, חד בעצם ממש.

"אלא במה שהם מתקשרים זה בזה ומתאחדים לתכלית האחד שזכרנו, כי זה לבדו הוא ודאי שלמות עניינם, כיון שזהו המצטרף יותר לתכלית שבעבורו נבראו שהוא התכלית הכללי שזכרנו".

אחדות בנבראים עצמם - אהבת הבריות,

החכמה כולה, כל חכמת האמת עוסקת בצורת האדם השלם, ובקשר של האדם הזה לבורא. כמעט כל החכמה כולה עוסקת בעצם האדם, ומעט שבה עוסקת בקשר שלו לאין סוף ברוך הוא.

"החכמה מתרחבת והולכת עד אין תכלית לדעת פקודת כל הנמצאות ומה הגיע אליהם בכוונה הכללית הזאת שזכרנו". הבורא אחד, הנבראים אחד בעומק, ואז אור הבורא שורה בנבראים. אבל אם הנבראים הם עלמא דפירודא כביכול האור לא יכול לשרות בכלי, כי האור הוא אחד והכלים הם פירודא, אז ממילא אין בהם גילוי של מציאות הבורא.

"ורז"ל אמרו כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו", זה מצד מכוון התכלית שכל מה שברא הקב"ה הוא ברא לכבודו. אבל בעומק זה כיסא הכבוד, וזה דמות אדם שבכיסא הכבוד שהיא מעין כללות הבריאה כולה. "ואמנם צריך להבין ענין הכבוד הזה שגם הוא מחודש אצלו יתברך ככל שאר התוארים כמו שבארתי לך למעלה", שם נתבאר שכל תואר שנאמר בו יתברך שמו זה גילוי לנבראים ולא עצמותו, זו המדרגה הנקראת כבוד. 'כבוד' זה ביחס להתגלותו של הדבר, ממילא הגדרת כבוד היא לא ביחס לעצמותו שלו, אלא ביחס לגילוי לנבראים. ובעומק זה נאמר ג"כ על כל כבוד תחתון ביחס לאחרים.

"וכשנבין התואר הזה נבין פקודת כל הנבראים האלה בהשלמת הכבוד הזה, איך כולם צריכים להשלמתו, ואיך כולם מתקבצים אל התכלית הזו". ובעומק, גילוי כבודו זה שיתגלה שכל הנבראים מאוחדים בצורת אדם, והוא האחד מתגלה באחד הנברא, האחד הבורא מתגלה באחד הנברא שהוא אדם. זו תכלית הבריאה, זו הגדרת העומק שבבריאה. למעלה מכך זה כבר למעלה מהבריאה, התכללות של הנברא באין סוף, אבל תכלית הבריאה כנברא הינה גילוי האחד שבנברא שהוא צורת אדם אחד

שלימות צורת האדם, שדרך אותם נקבים הוא נושם. אז החסר שנראה כלפי עצמו כחסר, במבט כולל על התמונה השלמה מגלים שזה כלל לא חסר, וזה בעצם סוד כל החסרונות בבריאה. כל החסרונות בבריאה הם חסרונות רק בגלל הסתכלות מצומצמת על הדבר.

דוגמה נוספת לדבר, בית שיש בו חור בקיר, אפשר להסתכל על זה כחסר, אבל אם יש שם חלון זה לא חסר אלא השלמה, ואדרבה, בדיני נגעים בית שאין בו חלונות לא מטמא בנגעים, אז בית ללא חור הוא החסר. בתמונה שלמה החסר הוא תפיסת ההשלמה, רק בראיה חלקית החסר נראה חסר אמיתי.

זה סוד מה שנאמר שעתיד הקדוש ברוך הוא לפרוס את כל מעשה הנבראים ביחד, מ"ש בסוף קהלת (יב יג) "סוף דבר הכול נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", מבאר התרגום, עתיד הקדוש ברוך הוא לפרוס את כל מעשה הנבראים כשמלה בסוף שיתא אלפי שנים, ואז כל מה שהיה נראה כחסר יתראה כחלק מתפיסת השלמות. אנחנו לא רואים את זה כי העין נמצאת בעלמא דשבירה, בעלמא דקלקול, אבל ככל שאדם נכנס יותר פנימה הוא רואה את החסרים כחלק מהתמונה השלימה, ונמצא שהחסר הוא סיבת השלמות. לא שהחסר התהפך לטובה, אלא החסר עצמו הוא סיבת השלימות, כעין מה שהזכרנו שבית שאין בו חלונות אין לו שם בית והוא לא מטמא בנגעים, נמצא שהחסר שבבית שיוצר חלון, הוא דייקא הופך להיות סיבת השלמות, זה עומק הגילוי שיהיה לעתיד לבוא.

"ודבר הזה מתאמת מן המעשה עצמו שהוא כך, והמעשה הכללי שהוא סיבוב העולם יתברר הדבר שגם הוא כך בסוף הכל". היום אפשר לראות את זה בפרטות, כמו שהזכרנו בדוגמה שאדם רואה חור בקיר באמצע בניה והוא לא מבין מדוע, וכששמים שם חלון הוא מבין שזה ההשלמה של הבית. וכשם שאפשר

אחדות בנבראים בשורשם והממוצע בינם לבורא - אהבת התורה, ואחדות הנבראים באין סוף ברוך הוא - אהבת הבורא, התכללותם בו זו מציאות הבריאה כולה. ולשם צריך להיות המכוון של כל אדם ואדם היכן שהוא נמצא במדרגתו שלו, סוף מעשה במחשבה תחילה, לשם האדם צריך לכוון, ולהתקרב יותר ויותר למהות הפנימית שהזכרנו. זה המהות הפנימית של כל הבריאה כולה.

"ובאמת תראי, שגם במעשים אין רע נמצא בעולם אלא בחלקי הדברים טרם התחברם להשלמת הדבר, אך אין דבר מושלם שיהיה רע". כהגדרה כוללת דבר שלם אין בו רע, כי הרע הוא העדר, הוא חיסרון. אבל בעומק, 'רע' הוא מלשון 'רעוע', דבר שאיננו מצורף באופן שלם. אז אם הדבר שלם כולו, בהכרח שאין בו רע, כי הרע והשלם סותרים זה את זה, הרע הוא צירוף רעוע, מה שאין כן השלם. ממילא אין רע נמצא בעולם אלא בחלקי הדברים טרם התחברם להשלמת הדבר, כי כשהם מחוברים בשלמותם, מציאות הוויתם הוא דבר שלם, דבר מאוחד מקושר, ולא שייך בהם רע.

"וזה כיון שידענו שכל מה שהקדוש ברוך הוא עושה הוא אך טוב מאוד", העומק של מ"ש "מפי העליון לא תצא הרעות" (איכה ג לח) הוא, שהעליון הוא אחד, והרע הוא רעוע, עלמא דפירודא.

"הנה מה שנראה חסר בצד אחד באחד מתנאי הדברים, נשלם החיסרון ההוא בתנאי אחר שמשלים בעדו, ולא היה החיסרון ההוא אלא מפני שלא נשלם הדבר ההוא בכל תנאיו, וכיוון שישתלם ודאי הוא טוב". ועומק ההגדרה היא, שכל דבר שנראה חסר, הוא נראה חסר רק מחמת שלא רואים את התמונה הכוללת, אם רואים את התמונה הכוללת מגלים שאין זה חסר.

דוגמה לדבר, חור באדם זה דבר שלם או דבר חסר, חור באמצע היד זה דבר חסר, אבל שני חורים בנקבי החוטם זה לא דבר חסר, כי זה

נעשה התמונה השלימה, בעומק זה נקרא מראה הנבואה, מראה שרואים את הכל בבת אחת. "והוא העניין שזכרנו כבר שכל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו, והכבוד הוא שיהיה הוא יתברך שמו שמח בכל מעשיו ויהיה לו מקום כביכול להנות את כל מעשיו בטובו", הכבוד מגלה איך הכל מצטרף, כל מה שברא הקדוש ברוך הוא בעולמו לא בראו אלא לכבודו, הכבוד מצטרף את הכל, וכולם הופכים להיות חלקי הכבוד.

השתא שיש גם בזיון בעולם הבריאה מחולקת לשניים, חלק זה גילוי של כבוד וחלק זה גילוי של בזיון ועל ידי כן הדברים נפרדים, ואז נעשה מציאות של חסר. אבל כשיתגלה שכל מה שברא הקדוש ברוך בעולמו לא בראו אלא לכבודו אז יהיה שמח בכל מעשיו. שמחה זו שלמות של הוצאת הדבר מהכוח לפועל, השתא בפנימיות של הנבראים יש כבוד, אבל בחיצוניות יש בזיון, לעתיד לבוא יהיה הקב"ה שמח בכל מעשיו, ואז יהיה מקום כביכול להנות בו את כל מעשיו בטובו, שזו תכלית הבריאה להיטיב לבריותיו. ומה היא ההטבה, הטבת כבודו, ויתר על כן הטבת גילוי עצמותו לנבראיו.

"והנהגה בכל המעשים אינה אלא להביא הכל אל התיקון הגמור, שלא יהיה עוד מציאות לרע כלל", לא יהיה עלמא דפירודא כלל. "אך אין פרי זה יוצא אלא מקיבוץ כל המעשים כולם". הדבר ברור, סוד הבריאה הוא האחדות של הכל, והאחדות קיימת רק כשכל המעשים מקובצים יחד.

ונמצא כי במיני הטבע מצד עצמם, לא מצד התקשרם נהיה הביטול וכל ההשפלה וההפסד, אך בהתקשרותם נשרש תיקונם והצלתם מן הרעות", זה כל סוד הבריאה. כשהאדם נמצא בעולם החיצוני הוא לא רואה מדוע "ואהבת לרעך כמוך זה כלל גדול בתורה" (ילקו"ש ויקרא ט), מה מיוחד במצוה הזו דייקא, אבל התשובה היא שזה סוד האחדות של הנבראים, זה עיקר

לראות את זה בחוש, כך ייראו לעתיד לבוא כל החסרים כולם של הבריאה כולה, זה הגילוי של לעתיד לבוא שהכל יהיה טוב.

"בזמן שיתקיים הבטחת אודך השם כי אנפת בי", אנפת בי זה משורש "חרון אף", חרון זה מלשון חור, חסר, בפשטות זה נראה חרון אף, אבל אליבא דאמת עיקר נשימתו של האדם היא מאותו חור, מה שנראה חרון אף הוא שורש חיותו של האדם, הוא החור שדרכו האדם נושם ונושף.

"בזמן שיתקיים הבטחת אודך השם כי אנפת בי כי אז יהיו נגמרים כל חלקי המעשה, והנה יהיה המעשה אך טוב באמת", כשתתראה התמונה השלמה בכללות, אז יתגלה שזה המעשה הטוב באמת. "והנה על כן נאמר שבתחילה הכין האדון ברוך הוא את הטבע כמו שביארנו כל מין ומין שבה לפי מציאות המינים, כל אחד בפני עצמה בהדרגת מציאותם, ובענין זה נהיה ביטול וההפסד, שהוא ההפסד הנמצא בכל מין ומין לפי מציאותו".

אם מסתכלים על כל מין ומין לפי מציאותו, אז רואים דומם לעצמו, צומח לעצמו וכן הלאה, ואז נראה שיש חסרונות בדומם, יש חסרונות בצומח, יש חסרונות בבעל חי ויתר על כן במדבר. אבל כשיצרפו את כולם ביחד יראו שהחסרונות האלה הם חלקי צורת השלם, והם הגורמים לידי כך שהדבר בכללותו שלם.

"ובענין זה נהיה הביטול וההפסד כי כל מין ומין עומד לעצמו, אך עניין התקבצם והתקשרם לתכלית הכללי אדרבה הוא תיקון לעניין זה". בגאולה עתידה נאמר "וגר זאב עם כבש גם גדי עם נמר ירבוץ" (ישעיה יא ו), בפשטות הכוונה היא שיהיה שלום שהם לא יריבו, אבל בעומק שלום זה מלשון שלם, זה השלימות, היום הגדי חסר והנמר חסר, אבל כששניהם יצטרפו תהיה המציאות שלמה.

"כי בזה שיוצאים מתחת ידי הרע וניצולים ממנו", כי החיבור הוא לא רעוע אלא שלם,

הקב"ה עם ישראל הוא כאב אל בנו", זה יחס אחד בין הקב"ה לישראל, "בנים אתם להשם אלוקיכם" (דברים יד א), "בני בכורי ישראל" (שמות ד כב). היחס השני של הקב"ה לישראל הוא, "כאיש אל אשת נעוריו", בבחינת מתן תורה, שזהו יום חתונתו, כחתן היוצא לקראת כלה, "פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי רעיתי" (שה"ש ה ב), "אשר כל תשוקתו יתברך אלינו, וכענין שנאמר אני לדודי ועלי תשוקתו, וכתוב נפלאותך ומחשבותיך אלינו", 'מחשבותיך' משורש עלו במחשבה תחילה להיבראות, "וכן נאמר ופניתי אליכם והרביתי אתכם", בבחינת גילוי פנים.

"והיינו כי הקדוש ברוך הוא תאב כביכול להשתעשע בברואיו ושמח בם כענין שנאמר ישמח ה' במעשיו". עניינה של שמחה הוא הוצאת דבר מהכוח אל הפועל, והשמחה כאן היא על כך שיוצאת צורת האדם אל הפועל. המהר"ל מבאר ש'אדם' זה מלשון אדמה, אדמה עניינה להוציא מהכוח אל הפועל את שלש היסודות, אש, רוח ומים. העפר מוציא מהכוח אל הפועל את שלושת היסודות הללו, וכאשר העפר הוא בתיקון זה הוצאתו מהכוח לפועל בצורה של שמחה. לפי"ז עצב הוא כשצורת אדם לא יוצאת לפועל, כל הבריאה כולה היא בסוד צורת אדם, והשתא שהיא לא יוצאת לפועל יש עצבות. ולעתיד לבוא שיהיה גילוי שלם של צורת אדם זו היא מדרגת השמחה.

"ובחיותו באמת פונה עליהם הנה מאהבתו אותם ומשמחתו ששמח בם כביכול חושב מחשבות", כלומר, הם קרואים אדם, ולכן הוא שמח בהם, כי הם כביכול המציאות שיכולה לגלות את האחד העליון הבורא והאחד הנברא שהוא צורת אדם. "חושב מחשבות" דייקא בבחינת אשר יצר את האדם בחכמה, אדם, דא מחשבה, כלשון חז"ל. "ואינו פוסק להיטיב להם ולהרבות אותם", ועיקר ההטבה היא שהאחד העליון יתגלה באחד הנברא.

הבריאה. ככל שהאדם מאוחד יותר ויותר, הוא חי בעולם גבוה, קרוב יותר לתכלית הבריאה.

רבותינו אומרים שהעולם בנוי בצורת אשכול הפוך, הוא אחד בשורשו, משם הוא נעשה משולש, וכך הוא הולך ומתרחב. א"כ ככל שהנשמה יותר גבוהה היא יותר מאוחדת, קרובה יותר לשורש אחד, וכך היא מתקרבת לבורא יתברך שמו שהוא אחד ושמו אחד.

אות קכ"ט

"אמרה הנשמה אלה הם דברים ברורים ומיושבים על הלב, אך עדיין צריך אתה לבאר ענין יקרה של ישראל שיעדת לפרש שאינני רואה עדיין לו עניין בכאן". מהו עניין יקרה של ישראל, ישראל הם האחד, "אתה אחד ושמך אחד ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ". אומות העולם הם ההתפרטות של שבעים אומות, ישראל לעומתם הם אחד. זה ההבדל היסודי בין ישראל לאומות העולם, עם ישראל מגלה את האחד בפירוד, ישראל - הישר-רל"א.

אות ק"ל

"אמר השכל ביארתי העניין המתחלפים בהשפעה הגורמים התחלף התולדות שהם המקרים המתילדים בעולם. אמנם הסיבה הראשונה לכל זה", כלומר, לצורך מה הקדוש ברוך הוא ברא את הכול, ישראל עלו במחשבה תחילה, סוף מעשה במחשבה תחילה, סוף המעשה הוא צורת אדם השלם, וישראל הם צורת אדם שלם. "אתם קרויים אדם ואין אומות העולם קרויים אדם" (כ"מ קיד:), העומק בזה הוא, שישראל תופסים שהכל הוא צורת אדם, צורת אחדות אחת שלמה, מה שאין כן אומות העולם שאצלם הכל הוא עלמא דפירודא.

"והטעם להתחלף העניינים בהשפעה" כל השפע שמגיע מהעולם הוא לצורך כך שיהיה גילוי של צורת אדם, אתם קרואים אדם, "זהו העניין התלוי בישראל שהזכרתי לך, ועתה אפרש בס"ד". הרמח"ל מקדים לבאר, "הנה

האחדות, "כדברי הכתוב שזכרנו אני לדודי ועלי תשוקתו, וכל שאר הבריאה תלויה רק בהם", וזאת לפי שישראל הם תפיסת האחדות.

"כי כאשר יפנה אליהם באהבה", 'אהבה' גימטריא 'אחד', סוד האחדות הוא האהבה כידוע, "הנה לא יהיה אלא מחדש תמיד טובות אחר טובות לכל העולם, טובות אמיתיות ושלמות". כידוע 'אמת' היא ראש, תוך וסוף של האותיות, א' בראש, מ' באמצע ות' באחרית. הקב"ה משפיע טובה אמיתית ושלילה, השורש של טובה שלילה הוא גילוי השלם, גילוי האחדות, עצם הגילוי השלם זה טובה שלילה.

"אמנם קשה עבירה", 'עבירה' זה מלשון תרי עברא דנהרא, עלמא דפירודא, "לעשות שיהיה הקדוש ברוך הוא פונה חס וחלילה מישראל", יש פונה משורש חיבור, פנים בפנים, ויש אחר באחר, שהפנים של כל אחד פונים למקום אחר. זה נקרא פונה מהם, משורש "ופנית בבוקר והלכת לאוהליך" (דברים טז ז), שכל אחד פונה לצד אחר.

"וכבעל הכועס על אשתו שאינו מגלה גילוי פנים אלא חרון אף שבפנים או האב על בנו, ועל הזמן ההוא נאמר ויתעצב אל לבו", אין הוצאה מהכוח לפועל, ולכך יש עצב. כשצורת אדם לא יוצאת מהכוח לפועל, אז לא מתגלה באדם מדרגת האחד, אלא איברים איברים, מתגלה איברים שהם כמציאות לעצמם, ולא חלק מאחד. "כי אינו שמח על העולם ובריותיו חס וחלילה", לא מתגלה בהם האחדות, וממילא הם לא כלי לגילוי אחדותו יתברך, "ואז כל ההשפעה נעדרת וסר ההצלחה חס וחלילה", כי שורש כל ההשפעות הוא מהשתלשלות של גילוי האחדות, ומזה נעשה הנובלות של ההשפעה, וכשאין גילוי של אחדות, סרה גם ההשפעה.

"ונמצא כי בריאת הרע אינה נולדת אלא מהסתר פנים", ונבאר מה נקרא הסתר פנים. גילוי פנים זה גילוי איך הכל מצטרף, איך

"ומחדש להם טובו תמיד, השפעה אחר השפעה". מהי עומק ההשפעה, ההשפעה החיצונית היא כסף, "כסף הרביתי לה" (הושע ב י), אבל פנימיות ההשפעה היא גילוי של אחדות, זה עומק ההשפעה. הקב"ה הוא אחד, והוא מגלה את האחדות שבו לתתא.

"השפעה אחר ההשפעה בכל אופן היותר נאות לתיקונם לטובתם כאשר יחשוב האב הפונה באהבתו אל בנו". עיקר הגילוי שהאב רוצה להיטיב לבנו הוא האחדות ביניהם, וזו ההשפעה שהקב"ה משפיע על הנבראים. הדבר ברור, תפיסת האחדות היא בעצם תפיסה של פנימיות הנשמה, וככל שמתגלה האחדות באדם, כך האדם מתענג על האחדות, וזה התענוג האמיתי שיש בבריאה.

יש את התענוגות השפלים שהם נגע, תענוגות מעולם החומר, יתר על כן יש תענוגות מג' קליפות הטמאות. ומהו התענוג הפנימי, אז כהגדרה כללית יש תענוג של הנפש בתורה, ודאי שכל זה אמת, אבל העונג הכי פנימי שיכול להיות הוא כשנפתח לאדם אור הנשמה הפנימית ומתגלה אצלו תפיסת האחדות, משם הוא מקבל חיות ומשם הוא מתענג, וככל שהוא קרוב לאחדות כך הוא מתענג יותר ויותר. זה מדרגת נחלה בלי מיצרים של שבת קודש, שהיא מדרגתו של יעקב אבינו שהוא בחיר שבאבות שהוא מעין דמות תם חקוקה בכסא, זה צורת האדם השלם, האדם הכולל, זה התענוג האמיתי של החיים.

אדם שחי כך בעולם הזה הוא בבחינת "עולמך תראה בחיך" (ברכות יז.), ככל שאדם יתענג מהאחדות שבנשמתו, הוא בן עולם הבא כבר בעולם הזה.

"והנה העיקר בכל זה הוא ישראל כי הם תפיסת אחדות כי להם תאוותו". תאוה דקלקול היא תאוה לפירוד, "לתאוה יבקש נפרד" (משלי יח א), לעומתה, תאוה של קדושה הינה להתאחד. נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים במקום השפל של העלמא דפירודא לגלות את

מה עשה הקדוש ברוך הוא, הפליג דרכם של רשעים מכנגד פניו ושיתף בו רחמיו ובראו". כלומר, מצד מעשיהם של רשעים עצמם העולם הוא עלמא דפירודא, אז מצד הצדיקים הקב"ה הצטרף לעולם מכוח "טוב השם", "וירא אלוקים את האור כי טוב" (בראשית א ד), הטובה מצטרפת אליהם. אבל מצד העלמא דפירודא של הרשעים, עם איזה כוח אפשר להצטרף אליהם, שיתף בו רחמיו, מכוח הרחמים גורמים לאחדות.

כל 'רחמים' הוא מלשון 'רחם', עובר במעי אמו נמצא ברחם, כך מידת הרחמים גורמת לכך שמחזירים את הענפים לשורשם ואז הם מתאחדים, זה עומק מידת הרחמים.

"והיינו כי כל בריאת העולם מתחילה הייתה בדרך צפיית עתידות", מהי צפיית עתידות, אם לא צופים את העתיד כל שלב עומד לעצמו, הוא נפרד מהשלב הקודם, אבל אם צופים את העתיד אזי כל מעשי הבריאה הם באחדות. אור שברא הקב"ה ביום הראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, זה סוד האחדות של כל הבריאה כולה. "כי היה צופה מה שעתיד להיות", במדרגת צפיית עתידות, העבר, ההווה והעתיד מחוברים, אבל אם לא צופים את העתיד אזי העתיד נפרד מהווה ומהעבר, עלמא דפירודא.

זה הסוד של שם הוי"ה, היה הווה ועתיד, לא רק שהוא היה הווה ועתיד, אלא הוא מאיר את תפיסת האחדות לבריאה, שהעתיד כבר נגלה בהווה ובעבר, זה נקרא צפה מה שעתיד להיות, "והיה מתקן סדרים לצורך כל העתיד", כי הכל מחובר ומקושר ומאוחד.

"והנה בצפיית מעשה הצדיקים היתה השמחה לו יתברך", כי אז יוצא מהכוח לפועל צורת אדם, צורת האחדות השלימה, "ונולד מזה כל סידור ההשפעה הטובה", שעיקרה גילוי אחדותו. והרשעים מונעים את האחדות כי הם בתפיסת עלמא דפירודא, "ובצפיית מעשה הרשעים כל ההיעדר וההשפעה והקלקול

הכל מתחבר. 'פנים' מלשון 'פניה' שהוא פונה לזולתו כידוע, ו'פנים' זה ג"כ מלשון 'פנים', בחיצוניות יש פירוד, אבל בפנים הכל מאוחד. בצורת אדם, עיקר הפנים מתגלה בפנים, שם יש את העיניים, אוזניים, חוטם ופה, אלו ארבעה חושים שבאדם, ראייה, שמיעה, ריח ודיבור, שם מתגלה הפנים שבוקע לחוץ, אור הנשמה שמאיר על הגוף. הגוף יסודו פירוד, עפר מלשון פירור, והרוח חיים שנמצא בתוך האדם זה הנשמה, האחדות. ועיקר גילוי הנשמה באדם הוא בחושי הפנים היוצאים לחוץ, ראייה, שמיעה, ריח ודיבור, זה גילוי מדרגת פנים. גילוי פנים הוא הארת הנשמה, זהו אור האחדות, א"כ נמצא כי בריאת הרע אינה נולדת אלא מהסתר פנים. בהסתר פנים נסתר הפנימיות ומתגלה רק החיצוניות, מתגלה יסוד הגוף שיסודו עפר-פירור.

"שהאדון ברוך הוא לא פנה באהבה לגבי התחתונים ולא שמח בהם, והרי זו סיבה לכל העדר ההשפעה שזכרנו". כל העדר השפעה, כלומר, שאור האין סוף לא משתלשל ויורד לתתא, נובע מכך שאין מין במינו בהתגלות, האור אין סוף הוא אחד שכולל הכל כביכול ולמעלה מכך, והנבראים הם עלמא דפירודא מצד עצמם. לכן הוא לא מתגלה בהם כאחד, ואז כל ההשפעה נעדרת.

זה נקרא חורבן הבית, כאשר הבית בנוי כל האבנים מצורפים והופכים לאחד, אבל כאשר הבית חרב האבנים נפרדים, "הבית והעלייה שנפל זה נוטל אבניו וזה נוטל אבניו" (ב"מ קטז:), נעשה כאן אבנים אבנים, עלמא דפירודא. זה שורש חורבן העולמות, וזה שורש חורבן הבית.

"ותראי כי באמת צפה הקדוש ברוך הוא מעשיהם של צדיקים", שהם לצורך אחדות, "ומעשיהם של רשעים", רשע הוא מלשון רע-רעוע, עלמא דפירודא. "ועניין זה לימדו אותנו רז"ל במדרש, שאמרו מתחילת בריאתו של עולם צפה הקדוש ברוך הוא מעשיהם של צדיקים, ומעשיהם של רשעים, וכן אמרו

הבעל שם טוב שהרשעים הם כיסא לטוב, הם כיסא לצדיקים. הם אמנם בחרו ברע, אבל הקב"ה משתמש גם במי שבחר ברע. הוא יענש על אותו רע וזה נגד רצונו יתברך שמו, אבל הקב"ה משתמש גם בו להשלים את קומת הבריאה כולה, שעל ידי כן האחדות מתגלה בפירוד.

"ונמצא באמת, שכל סדרי ההנהגה העליונה בכל תולדותיה מיוסדים רק על ישראל שהם תפיסת האחדות בפנות טובו יתברך להם באהבה, או לפנות מהם חס וחלילה, ונמצאו הם לבדם העיקר בכל הבריאה כולה". רק ישראל מגלים את האחדות, וזה תכלית הבריאה כולה, ולכן הם עיקר כל מציאות הבריאה. "וכל השאר תלויים בם", כי כשישראל מגלים צורת אדם, הם מגלים זאת בכל הנבראים כולם, במדבר ובבעל חי ובצומח ובדומם. על זה נאמר בלשון הרמח"ל במסילת ישרים מיסוד דברי חז"ל שכשישראל עולים כל העולם כולו עולה עמם, מתראה הצורה השלימה של כלל הבריאה, זה נקרא עליה.

"ולא אאריך עתה בזה, מה שצריך לעניינינו הוא מה שהזכרתי בתחילה, כי בפנותו יתברך שמו באהבה אל התחתונים, תלויים כל תיקוני ההשפעה, וההיפך בפנותו מהם. ועד הנה השלמנו כל המצטרך לדעת בענין בריאת הרע", שכל מהותו היא תפיסה חלקית של הדברים ולא תפיסת אחדותם, זה תפיסת רע. כל טוב הוא חיבור, כמ"ש "לא טוב היות האדם לבדו" (בראשית ב יח), ואילו הרע הוא פירוד, חיבור בלתי שלם.

"עתה נבאר את אשר סידר האדון יתברך שמו לתיקונו", של הרע, "ולהעבירו מן הבריאה, להיות כל הנמצאות מיתקנים עד תכלית התיקון השלם שיהיה לעתיד לבוא". והתיקון השלם הוא לא איתהפכא מרע לטוב, אלא חיבור הכל ביחד, וממילא מתגלה שהחסרונות הם חלק מהשלימות. זה נקרא גילוי משיח, 'ישמח' ה' במעשיו אותיות 'משיח' כידוע.

פירוד. ומשם והלאה נשאר חוק ההנהגה בדרך זה, כי מעשה הצדיקים יולידו לו השמחה לו יתברך, וזה מקור לכל הטובות, טובות אלו הם השפעת אורו אחדותו. "ומעשה הרשעים כביכול יעציבו אל הלב", הרשעים לא מוציאים מהכוח לפועל את צורת אדם, ועליהם נאמר נמשל כבהמות נדמו, "וזה מקור כל הרעות", מכך שנעלם צורת האדם השלם, ואז רואים את כל הבריאה כולה כחלקים נפזרים, איברים איברים.

"ותראי כי לולא היה האדון ברוך הוא צופה והולך במעשה הרשעים לא היה לעולם קיום כלל, אלא הניח מעשה הרשעים שכבר הם אינם לנצח אלא אדרבה כלים ומתבטלים, ותפס במעשה הצדיקים כי הם עומדים להתקיים לנצח נצחים ובכוחם ברא עולמו וקיומו, וגם חקק בו להיות הטוב מתגבר והולך עד שיעבור הרע ובטל מן העולם לגמרי". כפשוטו אם הקדוש ברוך הוא היה צופה רק במעשיהם של רשעים, אזי לא היה שום מציאות של קיום לעולם, עלמא דפירודא אינו יכול להתקיים. אבל בעומק, מעשיהם של רשעים הם גופא הטעם שהקדוש ברוך הוא רוצה לבוא בריאה בתחתונים, לגלות את האחדות בעלמא דפירודא, ומי שמגלה בפועל את העלמא דפירודא זה מעשיהם של רשעים.

איתא בחז"ל, איני יודע במה הקדוש ברוך הוא חפץ במעשיהם של צדיקים או במעשיהם של רשעים, עד שחז"ל מביאים ילפוטא שהוא חפץ במעשיהם של צדיקים, מה ההוה אמינא שהוא חפץ במעשיהם של רשעים, לית נהורא אלא מגו חשוכא, גילוי האור שהוא אחדות צריך לבוא דווקא במקום החושך שהוא עלמא דפירודא. עיקר גילוי האחדות מתגלה במקום הפירוד, והרשעים הם אלו שמקיימים את הפירוד בעולם. לכן הם חלק מסיבת קיום הבריאה, להראות איך גם מה שנראה פירוד, בעומק אינו אלא אחדות.

התולדות יעקב יוסף מביא פעמים רבות בשם

שלא תחזור לפירוד, זה הגאולה השלמה שתהיה במהרה בימינו.

ממשיך הרמח"ל, "כי תתקיים הווית הנבראים אפילו בתוך הקלקולים, עד שתשוב לאיתנה כחולה המתרפא". 'חולה' מלשון 'חלל', מת הוא החלל הגמור, חולה זהו חלל חלקי כי אם זה היה חלל גמור הוא היה הופך להיות מת. בעומק גם מת הוא לא חלל גמור כמ"ש, שהרי אין חלל גמור בבריאה, כדברי רבותינו כל חלל הוא כאן דברו ונסתלק, ניכר שהדבר נחלל, ונשאר רשימו מהמצב הקודם. נמצא שאין חלל גמור בבריאה, אלא כל חלל הופך להיות נקב שהוא חלק מצורת הגילוי של האדם השלם.

"ותראי אמיתת הדבר הזה בכל דברי העולם, כי לא הושגו הקלקולים לאבד הטוב אלא לעוות", עיוות עניינו שהדבר נראה לא כצורתו האמיתית. העיוות מעמיד את הדבר כחלקים ולא כתפיסה שלימה.

"ואחר יסתלקו וישוב הטוב לאיתנו", לאחר שהעיוות מסתלק מתגלה התפיסה השלמה, זה תיקון הבריאה כולה. "ראי, אפילו המיתה שהיא הביטול היותר גדול שבעולם, אינה ביטול גמור", המת הרי נקרא חלל, כמ"ש "כי ימצא חלל באדמה" (דברים כא א), ובכל זאת המיתה אינה ביטול גמור, "כי הרי יש תחית המתים שאף על פי שהגוף שב לעפר, ובעומק גם השיבה לעפר הוא לא ביטול גמור, הנה הלז שבו מתקיים כידוע אינו בטל לבנות ממנו הגוף ההוא עצמו". נמצא שכל העדר הוא העדר חלקי, גם הסתלקות האור האין סוף הראשון שיצר המציאות של חלל נשאר בו רשימו, והרשימה הזו היא עצם הלז, שממנו חוזר ונבנה כל הדבר. "כל שכן, מה שהוא פחות ממיתה", כגון חולה שהוא כעין חצי מת, "שאינו ביטול גמור ודאי, אלא מתקלקל ויכול להיתקן".

אם כן בעומק אין ביטול גמור בבריאה, לפי שהרע הוא חלקי דבר אחר, הוא העדר של

על משיח נאמר "הנה ירום עבדי ישכיל וגבה מאוד", מאוד אותיות אדם, במשיח מתגלה צורת האדם השלם, ומצטרפים כל חלקי הבריאה ואז החסרונות מתגלים כחלקי הטוב, זה התיקון השלם לעתיד לבוא.

בהאי עלמא העבודה היא להפוך רע לטוב, אבל התכלית היא לחבר את הכל ביחד ואז ממילא הכל טוב. זה מדרגת "השם אחד ושמו אחד" לעתיד לבוא, בס"ד שיהיה במהרה בימינו.

חוזר הרמח"ל ומסביר, "עתה נבאר את אשר סידר האדון ית"ש לתיקונו ולהעבירו מן הבריאה להיות כל הנמצאות מיתקנים עד תכלית התיקון השלם שיהיה לעתיד לבוא שאז הכל מצטרף והופך לאחד. ואמנם מה שצריך לדעת תחילה הוא, שאף על פי שחידש הרצון העליון את הקלקולים כמו שביארנו כבר, לא הייתה הכוונה להשאירם", כלומר, להשאירם בתפיסת עלמא דפירודא, "אלא אדרבה להעבירם ולהביא אחריהם התיקון השלם", ולא שהיה חסר ומתקנים אותם תיקון שלם, אלא גילוי השלימות זה גופא תיקונם.

"ועל כן גזר שלא יהיה הקלקול ביטול גמור שלא ישאיר זכר מן המתבטל. אבל עשה שיעור קלקולים שיכולים להיתקן". הרע לא מבטל לגמרי דבר, אלא הוא רק מעמיד אותו בפירוד. אם הרע היה רע גמור, הוא היה צריך כביכול לעשות ביטול שלם לדבר הטוב, אבל כמ"ש הרע הוא חלקי הדבר, אז הוא לא יכול להיות ביטול שלם כי הוא חלק מדבר אחר. לכן כל ביטול שקיים בבריאה הוא לא ביטול מוחלט, אלא חלקי.

גם כאשר האדם מת שזה הביטול הגמור, הגוף שלו מתפורר אבל לא מתכלה לגמרי. בעומק, כל דבר חוזר ליסודותיו, לאש, רוח, מים ועפר שבו, אין דבר שמתכלה לגמרי, הוא רק מתפרד ולאחר מכן מתאחד. זה צורת הבריאה כולה, התנועה מאחדות לפירוד ומפירוד לאחדות וחוזר חלילה, עד הגילוי השלם שיהיה אחדות

לגמרי, כי תמיד מתגלה ההווה של כל דבר, ובעומק, שלימות גילוי ההווה של הבורא מתגלה דייקא בכלים החסרים שמציירים את התמונה השלמה. אם כן, מי גרם שאתם בני יעקב לא כליתם, אני ה' לא שינית', בכך שאין ביטול גמור בבריאה. "והיינו כי אין הקב"ה ניחם על מעשיו הטובים שימאסם".

"ואע"פ שמניח להם קלקול", והוא ג"כ צפה את הקלקול, צפה במעשיהם של רשעים, "אינו שעזבם ודחם בשני ידיים חס וחלילה, אלא מניח להם לסבול", בהיותם דבקים בחסר, "מה שהוא יודע היותו סוף סוף לטובתם", כשיתגלה החסר כחלק מתמונת השלם. "על כן הוא מקיים מציאותם", אף שכרגע מציאותם מתראה כחסר, "אבל מניחם הוא להצטרף בכור הניסיונות של הצרות הרבות והרעות". זה הצטרפות מלשון "צרפתים כצרוף את הכסף" (זכריה יג ט), אבל גם מלשון צירוף וחיבור.

"אחר ישובו ויפרחו כגפן ויצמחו מחדש כארץ תוציא צמחה וכגנה זרועיה תצמיח, והזרעונים עצמם ראה לדבר שהרי הם מתקלקלים תחת הארץ אך לא מתבטלים אלא על כן מעפר יחזרו ויצמחו", כשזורעים את הזרעונים הם נרקבים, אבל הם לא נרקבים לגמרי, אלא הופכים להיות חסרים, ומזה באה נקודת הצמיחה. אז בדוגמה הזאת זה הולך בשלבים, קודם יש חסר ולאחר מכן צמיחה, אבל בתמונה השלימה החסר עצמו הוא ההשלמה, כדוגמת נקבי החוטם.

בעומק, זה ההבדל בין מדרגת אדם השתא שהוא מוליד באות ברית קודש, דע מאין באת מטיפה סרוחה, שקודם כל ישנו ביטול ולאחר מכן קיום. זה מדרגה שהרע מתהפך לטוב, כדוגמת "מי יתן טהור מטמא" (איוב יד ד), אבל לעתיד לבוא הגילוי הוא במדרגת גולגולת, שהנקבים הם חלק משלימות הצורה הכוללת.

ממשיך הרמח"ל, "נמצא שלא המציא האדון ברוך הוא למעשיו ביטול של ממש אין לו תיקון, אלא קלקול שיכול להיתקן", נחזור

דבר אחר, כמו שחור הנקב בחוטם הוא לא חור לעצמו, הוא לא ביטול גמור, אלא הוא חור ביחס למה שנמצא סביבותיו. לכן אין בעולם ביטול גמור כלל, כי הוא משלים לחלקים האחרים. ואכן הוא מתגלה בעומק כמציאות של השלמה, ולא כמציאות של חסר. החור הזה הוא הרי חלק מהבריאה כולה, וכלפי הבריאה כולה הוא מציאות של השלמה, לא של חסר.

[חילול שם שמים ג"כ נקרא חלל, ואין כפרתו אלא במיתה, המיתה נקראת חלל, ה'חלל' של המיתה מתקן את ה'חילול' שם שמים. ובתיקון כאשר הוא מת מתגלה שהחילול הוא חלק מהגילוי, זה עומק המציאות דתיקון. זה ג"כ תיקון החליל שהיה במקדש, חליל שהיה מנגן במקדש, הוא היה חלול, אבל הוא מגלה איך החלל גופא משמיע את הקול האמיתי.]

"וישראל בגלות הורידם עד עפר שנאמר בהם במחשכים הושביני כמתי עולם", הם ירדו למדרגת מת. "ועם כל זה קרא כתיב ואף גם זאת בהיותם בארץ אויביהם לא מאסתי ולא געלתים לכולתם", לפי שאין ביטול גמור, אלא רק היפרדות מסוימת. אבל ההיפרדות הזו, כשהיא תתגלה בצורה השלמה שבה, היא ג"כ הופכת להיות מציאות דתיקון.

ישראל אף שנעזבו מהקב"ה, מ"מ לא מאסתי ולא געלתים, כמ"ש "היתה כאלמנה" (איכה א א). כידוע מאוד, אלמנה מחוברת עדיין לבעלה, היא לא מופרדת ממנו לגמרי. יתר על כן, אפילו מדרגת גרושה בתיקון זה הופך לגרשיים, וישראל הם במדרגה שלמעלה מכך, במדרגת אלמנה. אין דבר בבריאה שהוא ביטול גמור, כל דבר בבריאה יש לו את שני הכוחות, החיוב שבו והשלילה שבו. לכל חיוב יש שלילה ולכל שלילה יש חיוב, עשה ולא תעשה, "אנוכי" (שמות כ ב) ו"לא יהיה לך" (שם ג). כל העדר חובק בתוכו גם מציאות של חיוב, זה עומק התיקון השלם.

"וכתיב כי אני ה' לא שינית ואתם בני יעקב לא כליתם", כלומר, אתם בני יעקב לא כליתם

(בראשית א ב) כדברי רבותינו, זה הרפ"ח ניצוצות שנמצאים בדבר, 'רחף' אותיות 'פרח', הם אלה שמקיימים אותו בנפילתו שלא יתבטל ביטול גמור, אלא שיהיה חסר ביחס לשלם. אבל תמיד הוא יונק מהשלם, כלומר, הוא ממשיך לקבל מהשלם את התפיסה של איך הוא נראה ביחס לשלם, ואז זה מתהפך לאותיות פרח ועולה לעילא ומתגלה הצורה השלמה, איך כל החסרונות כולם אינם אלא חלק מצורת הדבר השלם.

ונחמד, זה לא תיקון שהופך רע לטוב, אלא כשיתגלה התמונה השלימה זה גופא תיקונו, לברר שהוא חלק מהטוב.

"וכמו שביארנו שלהמצאת הביטול הזה לא ייחד האדון ברוך הוא שם שלמותו עליו, שאינו מיחד שמו על הרע, כי אדרבה מעשה שלימותו הוא לקיים כל דבר טוב אפילו בתוך ההפסדים בשעת קלקלתו ולא זו מרחף עליהם כדי לקיים הטוב שלא יתבטל ביטול גמור". זה נקרא "רוח אלוקים מרחפת על פני המים"

שו"ת בסוף השיעור

השלימה.

שאלה: האם זה גם עניין באמונה?

(מתוך ספר דעת תבונות עם פירוש בלבכי משכן אבנה סימנים קכח - קל) שמע: ספר דעת תבונות הבריאה וישראל 028 סימנים קכח-קל
מספר שיעור בקול הלשון 31625547

תשובה: יש אמונה, יש השגה בחכמה ויש השגה בהכרה. ההגדרה החיצונית שזה אמונה היא שהכל חלקי אותו דבר השלם. בחכמה צריכים ללמוד את עומק דברי רבותינו לראות בשורש כל חסר איפה מקורו, וכשמשיגים איפה השורש של כל חסר, מכירים בכך שהכל הם חלקי מתמונת האדם השלם, ואז האדם מגיע להשגה במדרגת הכרה, הוא תופס את החסר כמציאות של שלימות. אבל להגיע להכרה שלימה כזו אי אפשר, זה גילוי דלעתיד לבוא, ולהגיע לכל היקף החכמה גם כן אי אפשר, החכמה היא רחבה מני ים. אבל ככל שהאדם מתקרב לדבר, הוא יותר קרוב לאותו אחדות שלימה.

שאלה: מה יהיה חלק הרשעים לעת"ל?

תשובה: הם תמיד יתראה כחסר של חלק מתמונת השלם, לדוגמה בעלמא, בחרון אף, אזי הרשעים המקום שלהם יהיה בנקב של החרון אף. אז הם יהיו נקב, ויתראה איך הנקב הוא חלק מצורת השלם, אבל הם ישארו הנקב. הקב"ה משתמש בקלקול שלהם לתמונה השלימה, זה גופא הכל צפוי מעיקרא. זה גם השורש לכך שהרשעים נמצאים תחת כפות רגלי הצדיקים, כלומר שהם מצטרפים לצדיקים, לפי שהם צירוף של חלק מהתמונה

מדור מחשבה

בלבביפדיה מחשבה

ברא

סוגיות במחשבה

ברא

בלבביפדיה מחשבה

ברא

מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכוח אל הפועל. והוא החומר הראשון, נקרא ליוונים "היולי". ואחר ההיולי לא ברא דבר, אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותיקן אותן' עכ"ל. הרי מבואר בדבריו חידוש נוסף, שברא אינו רק יש מאין, גם הוא בריאת דבר מהאפס הגמור המוחלט, שממנו נעשה כח, והוא הנקרא בלשה"ק תהו, ובלשון יוני היולי.

ועוד המשיך שם הרמב"ן ז"ל 'ודע, כי השמים וכל אשר בהם - חומר אחד, והארץ וכל אשר בה - חומר אחר. והקב"ה ברא אלו שניהם מאין, ושניהם לבדם נבראים, והכל נעשה מהם'. ודבריו סתומים. ומשמע בלשונו, שרק בשני דברים נאמר לשון ברא, בשמים והארץ. אך קשה שאמר הרמב"ן בהקדם שדבר יחיד נברא והוא כח היולי. ומשמע שיש שני היולי, של השמים ושל הארץ. שהרי אמר שלא נקרא לשון ברא אלא מהאפיסה המוחלטת, והוא היולי, ואז אמר ששניהם לבדם נבראים והכל מהם נעשים.

ומצינו שינוי בדברי הרמב"ן שמתחילה כתב שברא הכל מהאפיסה המוחלטת, ואחר כך כתב שאין אצלנו בלשה"ק ביש מאין אלא לשון ברא, ולכאורה שני ענינים הם חלוקים זה מזה, יש מאין, והאפיסה המוחלטת. ובאמת שדבריו סתומים וקשים, ויש כמה נקודות שלא נתבארו עד סופם לכאורה בלשון הרמב"ן.

בדברי הרמב"ן מילת 'ברא' קאי על התוצאה, ובעומק האפיסה המוחלטת עצמה גם היא נקראת 'ברא' - מציאות ההעדר

מ"מ הרי עולה לדברי הרמב"ן ששורש מציאות מילת ברא נאמר על דבר הנברא מהאפס המוחלט, והגדרת אפס הוא העדר מוחלט. וכביכול לפני שנברא העולם מילא אורו ית'

שיעור זה מורכב הוא כיון שעוסקים אנו בשורשי הביראה עצמה, וכמו שהוזכר שבאותיות הראשונות של התורה הסוגיא מורכבת יותר, לכן גם סגנון הדברים קצת שונה.

לשון בריאה בבריאת העולם קאי על הכח הראשון הנקרא בלשה"ק תהו ובלשון חכמי יון היולי, ולשון ברא שייך דוקא על היוצא מן האפס המוחלט או יש מאין

בס"ד ממשיכים את שורשי ב' ר'. כבר נתבאר שורש 'בר' ועתה נבאר שורש 'ברא', וכמובן שהדברים עומדים תוספת על מילת בר, ותלויים זה בזה.

מילת ברא בלשון הקודש, היא סוגיא רחבה שדנו בה הראשונים והאחרונים. לפי חלק מן הראשונים, האבן עזרא והרד"ק ועוד, מילת בריאה ענינה מציאות חדשה של יש מאין. וזה 'ברא', לעומת 'יצר' שהוא רק יצירת צורה לחומר הקיים מכבר, ו'עשיה' היא השלמת תיקון.

ידועים דברי הרמב"ן בפסוק הראשון בבראשית, 'בראשית ברא אלקים', כידוע שבמילת בראשית יש אותיות 'ברא שית', כלשון חז"ל (סוכה מט א), והמילה שלאחריה ג"כ היא ברא, והרי שנכפלה מילת ברא בתורה שני המילים הראשונות, וזהו הנקרא 'ברא אחר ברא'. וביאר הרמב"ן וז"ל ועתה שמע פירוש המקרא על פשוטו נכון וברור. הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת. ואין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש מאין אלא לשון "ברא", ואין כל ה"נעשה" - תחת השמש או למעלה - הווה מן האין התחלה ראשונה. אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד, אין בו ממש, אבל הוא כוח ממציא,

התוצאה והפעולה נבדלים זה מזה, אך אצל אמיתות ית' כביכול התנועה והפעולה היינו הך, ולא רואים את הפעולה כשלב בפני עצמו ואחריו בא שלב נוסף - התוצאה, אלא עצם הגדרת הסתלקות האור זה גופא כה ההעדר שמתגלה, וזה בחינת בורא חושך - העדר שיש לו ממשות, אך ודאי כשבאים לחלק את זה מתחלק לתנועת ההסתלקות ותוצאת ההסתלקות.

שאלה: יש התייחסות שהבריאה זה עולם הפירוד?

תשובה: זה מה שכתוב, כמו שכתוב בשפע טל, האצילות נקראת כן מלשון אצלו ועמו, והבריאה מלשון לבר שזה הבחנה בין האחדות לפירוד, לשון ריבוי בר, במקום האצלו הוא ושמנו אחד, במקום עולם הבריאה לתתא זה מקום הנפרדות. וזה אינו פועל הפירוד הגמור אלא שורש הפירוד.

בדברי הרמב"ן קאי הברא על הכח עצמו, ובעומק קאי גם על תנועת ההולדה וההוצאה מהאפס שהולדה היא לשון בריאה

מ"מ התחלנו מהשלב הראשון שגם הוא נקרא בריאה. והתנועה מהאפס המוחלט שממנו נעשה כח הנקרא היולי ותהו, עליו נקרא שם בריאה, על התולדה והתוצאה - הכח עצמו הוא בריאה. אך בעומק יותר התנועה עצמה מהאפס המוחלט למצב שיש בו דבר נוסף - כח ההולדה, הרי שכל הולדה היא בחינת בן - ברא בארמית, וכמו שהזכירו המפרשים ש'ברא' (בריאה) ו'ברא' (בן) היינו הך, הרי שהדבר המוליד ומחדש הוא סוג של בריאה, וכאן מדובר על התנועה עצמה שנקראת בריאה.

ועומק הפירוש בזה, שהתנועה עצמה היא הוצאת דבר, נקראת בר - לשון חוץ, כי ביחס לעצם המציאות שיש כאן באפס תנועה שמתחדש ממנה כח היא נקראת ברא - הוצאה לחוץ כנזכר.

כל העולם, והוא הא' - אלופו של עולם. 'אפס' אותיות א - פס, ופס היינו כלשון הפסוק 'פסו אמונים מבני אדם', פס לשון סוף, נגמר, וזהו האפס המוחלט. האפס המוחלט ממנו נעשה הכח הנקרא תהו והנקרא גם היולי, הרי שהמילה ברא חלה כהגדרת דברי הרמב"ן על התנועה שמתחדש הכח מהאפס המוחלט.

ובחיוד הדברים, המילה ברא בלשה"ק יש לה הרבה משמעויות, הזכרנו בביאור שורש בר את רובם. ולפי"ז יש לומר שמלבד שהכח היולי נקרא ברא, גם האפיסה המוחלטת נקראת ברא. לשון הפסוק (ישעיה מ ז) 'יוצר אור ובורא חושך', שכידוע שיש חושך שהוא העדר, ויש חושך שהוא בריאה, ונחלקו בזה הראשונים, ויסוד שניהם אמת, ויש חושך שיש בו ממשות, כדוגמת חושך מצרים, והוא הנקרא בורא חושך. נמצא בהאפיסה המוחלטת היא גם בריאה, כענין החושך שהסתלקות האור היא הבריאה שבו, ובמחשבה שטחית של האדם עולה שאם הוא הסתלקות אז הוא העדר, ואינו, אלא כי העדר עצמו אם לא שהיה בורא אותו הקב"ה לא היה העדר.

ובעומק מצד כן, האפס שהוא שורש הכח הראשון, הוא בחינת בורא חושך, ויש מן המפרשים, שבורא הוא מלשון לבר ובור, וכאן הרי נעשה בור חלול, א"כ ברור שמצד ההסתלקות של האור נוצרת מציאות של העדר, ובעומק ההעד הוא דבר שיש בו ממש, ושייך בו ביראה. ולפי"ז גם האפס - שהאור שבו יצא לבר, ומה שנשאר נעשה בור - מקום ריק, בור בור היינו הך - דבר ריקן כדברי הראשונים, והרי שעצם האפס עצמו הוא גוף הנקרא ברא. ובפשטות משמע בדברי הרמב"ן שהנברא ממנו - כח היולי הוא הנקרא ברא, אך בעומק האפס עצמו נקרא בריאה.

שאלה: התנועה לאפס היא לא בריאה בעצמה, התנועה הראשונית של הצמצום האם היא בריאה?

תשובה: הגדרת הדבר בעומק שאצלינו

ג' סוגי הבריאה, החומר מהאפס, הרוח מהאפס, ורוח האדם מאמיתתו יתברך

ובהמשך דברי הרמב"ן 'ואין אצלנו בלשון הקדש בהוצאת היש מאין אלא לשון "ברא", ואין כל ה"נעשה" - תחת השמש או למעלה - הווה מן האין התחלה ראשונה', הרי שאין עוד כח שהנקרא ברא. במפרשים שאלו שהרי נזכר בתורה לשון ברא מלבד ביום הראשון בענין השמים והארץ גם ביום חמישי (פס' כד) 'ויברא אלקים את התנינים הגדולים' וביצירת האדם נאמר 'זכר ונקבה בראם', ו'ברא אותו' (פס' כז), ומהי בריאה נוספת זו, שסותרת לכאורה לדברי הרמב"ן, ולכאורה אף לדברי הרד"ק והאבן עזרא הקשו כן, שהרי אינם יש מאין כמפורש בקרא 'וישרצו המים'.

וביאור הדבר, שנאמר באדם לשון בריאה, והקשו שהרי אינו אלא עפר מן האדמה, אבל באמת בענין ביראתו, נאמר באדם 'ויצר ה' אלקים את האדם עפר מן האדמה' (ב' ז), ויש לפרש שהנאמר בו לשון בריאה זה קאי על 'ויפח באפיו נשמת חיים', שהוא דבר חידוש שלא היה והוא יש מאין. ולפי"ז פירוש הראשונים גם בתנינים, שגם בבעלי חיים יש בהם נפש חיה - רוח חיים, ובזה נזכרה בהם בריאה.

והרי עולה דבר עמוק, שאף שאחר הבריאה יש יצירה ואחריה עשיה - תיקון, מ"מ נאמר שוב בריאה, ויש לבאר את זה.

שאלה: זה אותו חומר של הבריאה הראשונה?

תשובה: אם זה אותו חומר אם כן אין נכון שיאמר בו לשון בריאה, שהרי קיים ועומד ואינו דבר חדש.

שאלה: אולי כי החומר פושט צורה ולובש צורה?

תשובה: באמת שנזכר בדבריו להדיא לשון זה, אך מ"מ הוא אותו החומר, וצ"ב אם לשון בריאה נאמר רק על עצם החומר ולא על הצורה, והשאלה במקומה עומדת.

כח היולי הוא נקרא ברא מלשון ברה - מציאות ההארה

ובהמשך דברי הרמב"ן, שכתב שהכח המתחדש היולי ותהו הוא נקרא ברא. וכתב שזה כל מציאות מילת ברא בלשוננו, וביאור הדבר שהיצירה נקראת מלשון צורה, אך בריאה הוא המצאת החומר עצמו, שאמר הרמב"ן שממנו עשוי השמים והארץ, אך הוא החומר הראשון שעשוי לקבל בו צורה, ואחר היולי לא ברא דבר, וא"כ היולי הוא נקרא ברא.

ובעומק הדבר, הזכרנו שלמילת ברא יש פירושים רבים, היפך האפס המוחלט שהוא העדר וחושך עומדת הבריאה שהיא גילוי האור, הרי שהדבר שהוא אפס מולחט יצא הפכו - ההארה, ושורש הדבר והיפוכו הוא דבר זה שנברא מהאפס נברא הפכו - היש, וכיון שהאפס היסודי מהותו היא החושך כמו שהזכיר הרמב"ן הרי ברור שהמאמר הראשון הוא 'ויאמר אלקים יהי אור'.

ולפי"ז ברא נקרא כן מלשון ברה כחמה, שאותיות הגרון א' ח' ה' ע' מתחפות זה בזה, א"כ מתחלפת הא' בה', וברא היינו ברה, שורש מציאות ההארה, וא"כ החומר הראשון שיצא מהאפס המוחלט, מקום החשיכה, אז מתגלה בו תחילת ההארה, וכל גילוי הוא ההארה, א"כ מ'ד' - נעלמות, נהפך להיות 'רז' בגימ' 'אור', כנזכר בראשונים, וא"כ ברה הוא מלשון הארה וזהו הכח הנברא.

א"כ הוזכרו כאן ג' שלבים, השלב הראשון הוא האפס המוחלט - ההעדר, והוא נקרא ברא מלשון בורא חושך. שלב ב' הוא תנועת ההוצאה מהאפס המוחלט שנעשה כח היולי הוא התהו, שזהו ברא מלשון הולדה, והשלב הבא הוא מה שנולד, שהחומר היולי הזה יוצא מאפיסה מוחלטת שהיא העדר וחושך והופך לאור, ונקרא ברא מלשון ברה - מציאות ההארה.

שאלה: אולי כי הנשמה היא חלק אלוה ממעל אז היא בריאה חדשה?

תשובה: אנחנו נחתור לשם והנכון הדבר, אך יש לבאר מה שאמר הרמב"ן שיש רק שני כח נבראים בשמים והארץ, וא"כ מהי הבריאה הנוספת, שנוסף כאן לכאורה כח שלישי.

א"כ כמו שהוזכר, יש בדברי הרמב"ן שלשון בריאה נאמר ביחס ליש מאין או יש מאפס, ובדקות יותר (לא נזכר כן להדיא בדבריו) האין מהאפס הוא הנקרא בריאה. ומ"מ שני חומרים הם, שמים וארץ, וכל השאר הם תולדותיהם, ובהם שייך רק יצירה ועשיה, והם הלשונות שנזכרו במשעה בראשית 'ויאמר' 'ויעש'. אך בעומק יש עוד סוג בריאה כנזכר, והיא בריאת הנשמה, ויפח באפיו נשמת חיים, ובריאה זו אינה חומר ואמת הוא דברי הרמב"ן שאין אא שני חומרים, אלא הבריאה שבזה היא בחלק אלוה ממעל, ועל זה נאמר לשון הבריאה באדם, ומעין כך - ירוד ממנו, בבעלי החיים. הרי מעמידים יסוד שחומר נברא מהאפס המוחלט, אך הרוח חיים שהיא בריאה שאינה בחומר היא אינה מאמיתתו ית', וא"כ הרי אינה מהאפס המוחלט, ויסוד עצום עולה בזה, שיש שני מערכות של בריאה, בריאת החומר תחילתה בהסתלקות זוה מהאפס - פס, העדר, אך ויפח באפיו נשמת חיים זה כבן הנולד מן האבא, שהגדרתם שיש כאן בו ויש את האבא, אז הוא לא מן האפס, אך מ"מ יש כאן בחינה של אפס כי נעשה מהטיפה והטיפה מסריחה, ומכח כך נעשה כח התחדשות חדשה, וזה יש מאין כידוע.

אך בעומק, בשורש השורשים, ויפח באפו נשמת חיים, מאן דנפח מדיליה נפח, הרי שיש כאן מציאות של חידוש, וברא מלשון בר - א, חוץ ממנו, אך האיננו חומר מן האפס אלא רוח חיים הנמשכת מן הדבר העליון. ויודגש שבאדם ודאי נאמר, ובע"כ לכאורה הרוח כן נעשתה מהחומר, אך מ"מ נאמר שם בריאה, אלא שמהאפס המוחלט יצא גם רוח חיים

חדשה.

הרי עלה בידינו ג' סוגים של בריאה, מהאפס המוחלט יצא החומר, יש מהאפס המוחלט יצא רוח חיים - רוח בעלי חיים, ויש שמאמיתת הוויתו לא מהעדר, נתחדש דבר, וזה ברא כנזכר בר מא' - אלופו של עולם, שיוצא ומתגלה לחוץ באופן נוסף. והיא מערכת חדשה של בריאה.

כל הנבראים חלקי ואברי האדם הם, שאף הבריאה בחומר היא מכח מאמר שהוא רוח חיים שאינו יש מאין

מה שנעשה מהאפס המוחלט כח היולי לכאורה הוא מעשרה מאמרות, אך יש עומק עצום בענין זה, שהרי במאמר יש רוח פיו, ורוח זו היא הרוח שמדיליה נפח, א"כ מצד זה מונח כאן שי רוח של דיבור בכל אחד מן החומרים שנעשו, והיא נקודה יסודית מאד, ונבא לעסוק בה.

ומקודם נסכם עד כה מה שעלה לנו. יש את הבריאה, חומר שנעשה מהאפס המוחלט וזה הצמצום וההעדר שממנו נעשה חומר, ויש את בריאת התנינים הגדולים, שלכאורה היא בריאה של רוח חיים, הרי שמהאפס נתחדש רוח, ובתפיסה החיצונית הרוח והחומר לא נבדלים זה מזה, ובעומק נכון הדבר, כי שורש אחד להם, ובכל חומר יש גם רוח.

ולמעלה מכך יש את מדרגת האדם, ויפח באפיו נשמת חיים, שזה המשכה מהיש האמיתי שנתגלה בה היש הנברא, כשנופח אלקים מאמיתתו במדרגה של אדם.

אך לפי"ז שאר הנבראים הם מהחומר המוחלט, שנעשה מהאפס, אך כנזכר גם בשאר הנבראים נזכר בהם 'בעשרה מאמרות נברא העולם', (אבות ה א), א"כ חידוש הצורה שבחומר היא נעשה על ידי מאמר, לא כאומן שלוקח החומר גלם ועושה ממנו בידיים לצורה, אלא במאמר הגונז בתוכו הבל פיו כביכול של הקב"ה, והוא מאותו שורש שנפח באפיו נשמת חיים,

ועתה נתבונן ונבין, שהכח התחתון הוא כח הנפרדות, ומצד כח ברא הוא מלשון לבר - לחוץ, שהדבר נעשה נפרד, ומלשון מריבה, בר - רב, שענין מריבה הוא ריבוי שיוצר התנגדות שמבדילה את הדברים זה מזה, שעל ידי המריבה יש להבדיל ביניהם, ועל ידי כן נעשה מלאכת בורר. אבל במדרגת השמים 'בהיר הוא בשחקים', שהור חומר היוצר אחדות, שהוא חומר הנעשה מן האפס המוחלט שהוא אחדות.

והשורש לזה, שאם היה כל כח הבריאה בחומר עצמו, והחומר עצמו הוא פרקים פרקים - כמו מגורה של פרקים, מחולקת לאברים, זה הופך להיות פרק פרק, אך כיון שיש כח נוסף עליון ממנו של הבריאה והוא רוח פיו ומאמרו ית', שם נמצא הכח של כל הבריאה, א"כ יש בזה אחדות הכל.

ונדייק עוד שגם ברוח פיו יש ב' מדרגות, הרוח פיו המתלבש בדיבור - הם האותיות, מצד כך אמנם יש אותיות המצטרפות זו עם זו אך יש שאינם מצטרפות, ויש בו גם שורש הפרדה, אך ברוח פיו ית' של ויפח באפיו נשמת חיים, שהיא בריאה חדשה שאין לה אותיות, הרוח אינה אלא אחדות, מכח שנפח מדיליה הוא נעשה חלק אלוה ממעל, ואז כל היותם היא חיבור.

נמצא שהשמים שנבראו שורשם במדרגת ויפח באפיו נשמת חיים, ומדרגת הארץ שנברא שהיא חומר תחתון, דפירוד, שורשה בבריאת הבעלי חיים, שזה רוח שנתלבש באותיות, [וזה מתגלה גם באדם ויאמר אלקים נעשה אדם, אך זה מצד הנפש הבהמית שבו], ומצד כך זה מציאות של פירוד.

ארבעה מדרגות יש בברא, מן האפס לנפרדות ולאחדות, הרוח המתלבשת ושאינה מתלבשת

סיכום הדברים, הרי שארבעה מדרגות הם היוצאות מן האפס המוחלט, מתחילה נתבאר שהוא עצמו נקרא ברא, והתנועה היא נקראת

רק ששם זה נפיתה בלא הלבשה של אותיות - כלים, אך בשאר הנבראים זה נפיתה שיש לה הלבזה של אותיות, והבדל עצום הוא אך מ"מ מונח בעומק שכל הנבראים הם מכח מאמרו ית', אך שחיצונית הם מצמצום ואפס מוחלט, מצד פנימיות הדברים הם מהרוח חיים.

ומנבאר עתה מילת 'ברא', אותיות 'אבר', רמ"ח איברים. כידוע מאד בהסתכלות חיצונית של הבריאה יש דומם צומח חי מדבר, המדבר צורת אדם, ובו יש שני מדרגות, גוי וישראל, אך בעומק אין בעולם אלא צורה אחד, צורת אדם, וכל הנבראים הם חלקיו, אבים של אדם, רק שכיון שנחלקו אים ניכר בהם צורת האדם, ועומק הדבר, שכמו שהאדם נוצר מן החומר אך נברא מויפח באפיו נשמת חיים, יש בו גם מצד המאמר, 'ויאמר אלקים נעשה אדם', אך גם עצם הבריאה היא נפיתת רוח פיו, הרי ששאר כל הנבראים שהם אברי האדם, מוכרח שגם להם שורש ברוח, אך לא ברוח של הגילוי אלא ברוח של הדיבור, ובעלמות ברוח של הרוח חיים. ויש לחלק רומם וצוח שרוח חיים נעלמת בהם יותר מבעל חי ומדבר שהרוח גלויה בהם יותר. והרי שכל הבריאה יש שורש נוסף של בריאה.

שמים חומר שיסודו אחדות, ארץ חיבור שיסודו נפרדות

ונחזור לדברי הרמב"ן הנזכר, הזכרנו שלכאורה יש שני חומרים שנבראו, שמים וארץ, ויתבאר שההבדל ביניהם, שהשמים כידוע הם כללות הפכים, שמים - 'אש ומים' מחוברים, וארץ בבחינת 'רץ וצר', שורש הצרות הם זו לזו, ענין חוסר החיבור והצירוף, ונמצא זה ברגבי האדמה שמחולקים זה מזה, עפר - פירור. הרי עולה שיש בבריאה שני סוגי חומרים, יש חומר שיסודו אחדות, ויש חומר שיסודו נפרדות, השמים הם חומר החיבור, והארץ היא חומר הפירוד, ונקראים בלשון כללית, דעת דהבדלה ודעת דחיבור.

לבירורו אלא ברא מלשון ברה חמה, ומצהד התחתון שהוא מהאפס המוחלט שם הוא ברא מלשון בור.

שאלה: האם האור של התורה הוא יותר גבוה מכח היולי?

תשובה: לכאורה לא, אלא זה באותה נקודת המשכה של הרוח, וכנאמר שביום הראשון גזו הקב"ה לצדיקים אור, וגזזו בתורה, וזה הנקרא תורה אור.

והרי שב' הגדרות ישנם, יש המשכה שבינו לבינו ית' יש צמצום, וזה המתפרש בדברי הרמב"ן, ויש עוד, מה שנתחדש בדברינו, שיש המשכה ישירה גמורה של יש מיש מאורו ית'.

תקיעה בר"ה על ידי הרוח שהוא כח הבריאה

לפי"ז ברור ענין תקיעה בשופר שבר"ה, שהרי מחלוקת מתי נברא העולם, והלכה כמ"ד בתשרי, כדברי הגמרא (ר"ה כז א) 'כמאן מצלינן האידנא' זה היום תחילת מעשיך' כר"א שאמר בתשרי נברא העולם, ומובן, שהאדם נברא בנפיחה, והתקיעה בשופר היא על ידי נפיחה ולא דיבור. ובהגדרה הפשוטה הנמצאת בחז"ל שתינוק שאינו יודע לדבר הרי הוא בוכה, וכענין זה תוקעים בשופר, גנוחי מיגנח או ילולי יליל, אך בעומק יש לפרש שמדובר ברוח שבתקיעת שופר, שפועלים בתקיעה על ידי הרוח חיים, הרוח שמכחה חי ותוקע.

קרח תפיסתו העדר וסילוק ולכן שייך לחומר הנפרדות - הארץ

לעומת כך, אומר משה רבינו במעשה דקרח ועדתו, 'אם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה' (במדבר טז ל), ופירשו חז"ל 'אם נברא נברא, אם לא יברא עכשיו, ויל"פ שכאן הבריאה היא מלשון ברא - בור, מקום ריקני שלתוכו יכנס קרח ועדתו, שהרי כל קרח נקרא קרח מלשון קרחה אתה עושה בישראל, שהוא לשון סילוק, כמו 'לא יקרחו קרחה על מת' (ויקרא כא

ברא, והתוצאה - החומר הראשון גם נקרא ברא. ועוד נתפרש עתה שארבעה מדרגות יש בברא, מהאפס המוחלט חומר תחתון של ארץ, והוא חומר הנפרדות, מהאפס המוחלט חומר של שמים, והוא חומר של אחדות, מאמתת רוחו נתגלה כח דיבור שמולבש באותיות וזה שורש בעלי חיים, [וזה גם ענין בעלי החיים שבמרכבה, פני אריה לימין, פני שור לשמאל, פני נשר לאמצע, אבל אדם בעומק על גביהם], ובמדרגה היותר עליונה יש את בריאת האדם, שהיא כח רוח פיו המופשט ממציאות של אותיות, וזה יסוד מדרגת ברא.

שאלה: המאמרות שיוצאות מפיו ית' שיש בהם רוח חיים זה כביכול יש מיש, ההגדרה של הבר - א', מחוץ לא', אבל היא לא יש מאין, אפשר להסביר את זה יש מאין?

תשובה: לא, זה בדיוק עומק המהלך שהתבאר, שאמתת בריאת האדם היא יש מיש מאמתתו הגמורה, ולא נברא רק ממהלך של מאפס, ובר א' מתגלה בתוכו, זה ההבדל העצום, כי לפו"ר בדברי הרמב"ן מה שיש בבריאה זה רק חומר הבא מאפס המוחלט, ובזה נתחדש שיש המשכה גמורה מאמתתו ית' שהוא כביכול אור אין סוף, והוא המשיך מאורו לאדם. וזהו מה שאומרים הראשונים יש בספרי הקנה, ויאמר אלקים יהי אור, אור שהיה כבר נמשך לכאן. וא"כ אינו העדר, שבא מערב לבוקר, אלא המשכה מאור לאור, והיא יש מיש, מהיש האמיתי נמשך היש של האדם, וזה ישראל שעלו במחשבה תחילה.

ובהגדרה כוללת 'ויפח באפיו נשמת חיים', מהרוח ולמעלה זה מויפח באפיו, משא"כ הנפש היא מצורפת במאמרות לנפש הבהמית, כן הוא בתניא, שהזכיר במושגים אלו נפש בהמית ונפש אלקית והוא כולל את כל המדרגות העליונות, ובפשטות עד הרוח ודאי שייך למעלה, הנפש הבהמית היא למטה, והנפש של האדם ממוצעת בין שניהם.

א"כ העולה בידינו, שיש מדרגה עליונה של הבריאה, שהיא המשכת אור מאור, ששם אי"צ

מכן הרי כל הבריאה נבראה מרוח פיו, מאמרו של הקב"ה, א"כ מונח בזה מלבד המדרגה התחתונה של מציאות החומר כפשוטו, גם מציאות הבריאה העליונה שהיא במאמר פיו שהתלבש באותיות, ויתר מכן יש בכל המציאות שהיא חלק מאברי האדם, שמונח בזה מדרגת הרוח המופשט ממציאות הדיבור, אלא במדרגת 'ויפח באפיו נשמת חיים'.

נחדד הדברים, לפי האמור ישנה בחינה שהבריאה שייכת למדרגת האויר - 'ויפח באפיו נשמת חיים' ו'רוח נכון חדש בקרבי', וישנה בחינה שהבריאה היא בחינת אור, 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור'. וסדר המדרגות היא, בריאת חומר תחתון - ארץ, בריאת חומר עליון - שמים - אחדות, בריאה של רוח המתלבשת בדיבור - בהמה, בריאת רוח שאינה מתלבשת - אדם.

ובדקות יש לבאר המדרגה העליונה של אויר, כמו שהוזכר שהבריאה הראשונה 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור', אור שכבר היה, א"כ יתפרש שהאור נמשך מאור אמיתותו ית', שאור - א' זה אמיתותו, ובלשון רבותינו פירשו שאויר אותיות אור י', ששורש האויר הוא מהאור ועל ידי 'מאמרות נעשה אויר. ונתפרש בעוד אופנים בדברי חז"ל אך מ"מ ברור לכל הדעות שהשורש בעומק אחד הוא, בהארה העליונה הנקראת ספיר - שנספרת כעשרה.

ולפי"ז עלה בידינו עפ"י מה שנתפרש עתה בדקות שבכרא העליון עצמו ישנם שני מדרגות, הראשונה בבחינת רוח - אויר, שנחלק לשניים, המולבש באותיות ושאינו מולבש, שבאדם אינו מולבש, [היינו שגם בלי הויאמר יש בו את הרוח חיים, משום שכל חיייו הם מנפחת הנשמה], אך יש מדרגה שהיא למעלה מזה והיא 'ויאמר אלקים יהי אור' שהאור היה כבר והאמירה היא אמירת המשכה, וכלשון חז"ל (ב"ב ע"ב) קורא לה והיא באה. וכן 'ויקרא אלקים לאור יום', שהלשון ויקרא היינו שקורא לדבר ובא. ומ"מ יש מדרגה של ברא מדין האויר שנמצא ויש שהוא מדין האור.

ה, והרי שתפיסת קרח בבריאה היא העדר, שמחושך נעשתה מציאות החומר, וא"כ הוא לא מהחומר העליון של השמים שהוא אחדות, ולכן קרח בחינתו מחלוקת, פירוד, וא"כ שייך לחומר של הארץ שענינו פירוד כנזכר, וברור מה שלקחה אותו האדמה למקום העדר, ששיך הוא לתפיסה זו.

שני מדרגות באויר שמקור גם באור י', ויש שהוא ממלא החומר ויש שמגלה שהיה מתחילה

והרי ששורש מציאות הבריאה בעומק נמצאת בכל המדרגות, והנאמר בסוף ששת ימי בראשית 'אשר ברא אלקים לעשות', ששת שהם שבעה, היינו שכרא הקב"ה בעומק אחד את הכל, והרי שאם נלמד דברי הרמב"ן כפשוטו צ"ב שא"כ אין ששת ימי בראשית, אלא יום אחד נברא הכל, והמבואר בהכרח, ובכל מקום נמצא שבששת ימים נברא העולם, עוד קשה על דברי הרמב"ן לפי פשוטו, מה שנאמר בעוד מקומות כגון 'לב טהור ברא לי אלקים', (תהילים נ"ב) דמה בריאה מכח האפס שייכת בו, אלא בהכרח ד"ל שהיא המשכה ממה שהיה בהקדם לה, וכהמשך הפסוק 'ורוח נכון חדש בקרבי', ענין חידוש הרוח, וברור שמי שאין לבו טהור מוגדר לב אבן, כלשון הפסוק 'והסירתי את לב האבן וגו' (יחזקאל לו כו), שאם הוא במדרגה תחתונה הרי שייך הוא לחומר, אך בריאה - בהמשכת רוח, אז יהפוך ללב טהור. וזה ביאור דברי הגמרא בנדרים 'הנודר מן המולים אסור בערלי ישראל, והנודר מן הערלים אסור במולי עכו"ם', שכן מדרגת ישראל היא מולי לב אף בלא שנימולו, ועכו"ם היא ערלי לב, ואע"פ שנימולו, ששורש ישראל היא במדרגת הרוח, משא"כ אומות העולם יש בהם רק את מדרגת לב האבן - החומר כמשנ"ת.

וא"כ בכל ששת ימי בראשית מתגלה בעומק מציאות הבריאה יום הנברא מן השמים ויום מן הארץ ויום משניהם, שכל החלקים שנתבאר האחדות והפירוד שניהם במדרגת הברא. ויתר

מתגלה שכבר היה ונעקר מקום החלל למפרע. נמצא עתה ששני מדרגות יש בבחינת הברא באויר, שבמדרגה הפשוטה מילא האויר את גוף האדם - חומר שנעשה מן האפס, אך במדרגה העליונה שבזה התגלה מכח ויאמר אלקים יהי אור שמעולם לא היתה כלל מדרגת החלל. וזה בעומק מדרגת בריאת האדם במדרגת התורה, שהשורש שלהם ביום ראשון.

ביום השישי דמעה בראשית נברא האדם, שיש בו חומר שהיתה בו יצירה, והיתה בו עשיה, ומצד כך הוא במדרגת רוח, שהאור חוזר ונכנס בחומר אך מכאן ולהבא, אך בשורש היצירה של יום רקאשון, הרי זה כתשובה שקדמה לעולם, והיינו כמו התורה - החכמה, וכמו שאמרו רבותינו שהתורה קדמה לעולם אלפיים שנה, וא"כ מתגלה ביום הראשון מכח מדרגת התורה מתגלה האור שהיה מכבר, וזה המדרגה העליונה בעומק מדרגת ברא. וזהו מה שנזכר ברא - לשון ברה כחמה, ששורש מציאות ההארה היא במה שמתגלה שלמעלה ממנה כבר היה ונסתלק, וזה החמה שמעל המציאות, אך עדין לא לגמרי הסתלקות כי התשובה עוקרת למפרע, ובמדרגה של יום שישי שיש בה מילוי של הנקב שנעשה בויצר, אך באור שביום הראשון מצד אחד הוא עקריה, אך לא עקירה למפרע, אך גם למפרע לעולם אינו למפרע, כלשון רבותינו מכאן ולהבא ולמפרע, וזה מדרגת יום ראשון שהוא מדרגת ברא ממדרגת האור.

ויתבאר שכנסת ישראל נקראים 'בנים אתם לה' אלקיכם', כיון שהאדם הוא בריאה, ולשון הברא שבו הוא מלשו ברא, כלשון הגמרא 'ברא כרעא דאבוה'. ובעומק 'יתר ה' קנני ראשית דרכו, שנתפרש בחז"ל בשביל התורה שנקראת ראשית ובשביל ישראל שנקראים ראשית, ויש להבין בין מדרגת התורה ומדרגת ישראל בבריאתם.

ונתבונן בהתלבשות התורה בעולם, שמעיקרא

ויתבאר עוד מה שנזכר, שברא הוא לשון בור - חלל, ונתבאר מצד האפס שהוא פנוי, וזה מדרגת בור, דבר ריק המוכן לקבל בו. אך בעומק יש לפרש עוד שברא הוא לשון בור, שהרי הרוח חיים היתה על ידי נפיתה, שהיתה בנקבי החוטם, א"כ ברור שהבריאה היא מדרגת נקב, וזה גם חל במדרגת האדם עצמו, שחל הרוח חיים הזה בנקב, ועתה נמשך ועומד בגוף - בחלקו בארצי והחומרי מן האדמה.

ויש להבין אם הוא אויר, למה נחשב נקב, ויתבאר, שהאויר נמשך ליצירת האדם מן האדמה, שלתוך החומר של הארץ שנברא מהאפס המוחלט, בו נכנס האויר העליון שהוא המשכה, וזה 'מפליא לעשות', שעומדים מצורפים שני הפכי הדבר.

ויותר יש להבחין שדומה ענין זה של 'ויאמר אלקים יהי אור' שהיתה בו המשכה לתוך מקום שהיה בהקדם ריקן ואפס, לבריאת אדם, שנמשך הרוח לתוך החומר שנעשה מחומר המוחלט.

ובעומק יותר 'ויאמר אלקים יהי אור ויהי אור', אינו אור שנכנס למקום הנקב, אלא אור המגלה שהאור שהיה כאן בהקדם ונראה שהיתה בו הסתלקות, אפס לשון פס, כשהוא מתגלה חוזר למצבו הראשון, וא"כ בור שאינו ממלא חלל באויר הוא מגלה שהאור שהיה קודם לכן חוזר למקומו.

יסוד התשובה שקדמה לעולם שנברא ביום הראשון, שמתבטל ההעדר שהיה וחוזר למצבו הראשון

וזה יסוד ענין תשובה, שעל ידיה מחזיר האור שהיה מכבר ונסתלק, והוא כמו ויפח באפיו נשמת חיים, שאין הנפיתה במקום הנקב אלא חוזרת לאור הראשון, וכביכול הקב"ה מקיים את כל המצוות, ומתגלה בזה שחוזר לאור שהיה לפני העולם התשובה שקדמה לעולם, וכשהאור נכנס למקום החלל והאפס המוחלט

ללמוד ולא למדו, והקשו בגמרא שהרי ציפו אותם בסיד, וביארה הגמ' שהיה להם לקלף את הסיד. ויש להבין תוכן הדבר, אם מכסים למה יש להם לגלות, וא"כ למה כיסו. והביאור שלאומה"ע התגלתה התורה מעין הגילוי שהיה לישראל, והתגלה באבן אך לא מכח מאמר פיו - ברוח, ככתב הלוחות, אלא באותיות מכוסות, שאז לא מתגלה שורש מאמר פיו שנעשו האבנים, וזה שורש שהיה ללמוד ולא למדו.

הרי שסדר הגילוי הוא מהמדרגה העליונה שהיא מדרגת התורה, שהיא מדרגת האור שמתלבשת באויר של ויפח באפיו נשמת חיים, שמתלבשת באויר של הדיבור של האותיות, והיא יורדת ומכח כך נעשה בעלי חיים, וכשהאור הזה יורד במדרגה יותר שלימה הוא מתלבש ג"כ בצומח שזה מדרגת עץ החיים למחזיקים בה שהיא תורה, ומתלבש זה אף במדרגת דומם שהוא אבן סנפרינון שממנו נעשה הלוחות, אבל כשנעשה מצד הקלקול יורד למדרגת האבן, אך זהו שבעים לשון באר היטב שנכתב לכל אומות העולם, ואור זה הוא מכוסה ונעלם ואינו גלוי כמשנ"ת, שם נעשה מציאות של השורש של הברא. מצד כך ישראל הם לפנים, ואומות העולם הם לחוץ, כלומר שורשם היא במדרגה שהדבר איננה מתגלה מאמיתתו הנעלמה שיוצא לחוץ, אלא הם יוצאים לחוץ, ואמיתתו הנעלמה היא מכוסה היא נסתרת והיא נעלמת.

הזכרנו בתמצית ממש, וכדרכה של תורה יש להרחיב בהם רבות, הזכרנו בקצרה ממש את כל תפיסת הבריאה, בהתחלה התחלנו מתא לעילא, כשהגענו לעילא חזרנו מלעילא לתתא לסדר את כל המדרגות כולם, זה עומק תפיסת הבריאה, ישראל הם במדרגת הברא העליון שמתגלה אצלם הבר של אמתתו הנעלמה הא', האור עצמו מתגלה, ומתגלה אצלם האויר של ויפח, ואומות העולם הולכים ויורדים סדר המדרגות כמו שנתבאר, ובעומק שלימות הבריאה מה היא?, כל הנברא בשמי ולכבודי

היתה כתובה באש שחורה על גבי לבנה, וכשכותבים אותה היא נכתבת על גבי קלף, שהוא נעשה מעור של בהמה, לבד מהלוחות שהיו על אבן, ונבין שהתורה היא במדרגת האור, שעוקרת הדבר למפרע, וכביכול שהיה האור מתחילתו, והיא עצמה מתלשבת במה שעוסק בה, וכשאדם עוסק בה, היא מתלשבת בה, ואף תורה שבכתב, כמו שנאמר 'כתבם על לוח לבך'. אך שורשה שנכתבת על גבי בהמה, מבואר למשנ"ת שבהמה ששורש בריאת בע"ח היא ברוח, א"כ כשנכתבת התורה על הבהמה [כהלכה משה מסיני] מתגלה בה הרוח חיים שבה. ולמטה מכך יש סוגיא בגמרא בגיטין בכתובה על גבי צמחים, על עלים וכדו', ולמטה מכך יש במה שהוזכר בלוחות שהיו על אבן - דומם, והיסוד אחד שמתגלה בהם הרוח שבהם.

שהרי הלוחות היו עשויים מאבן ספיר, היינו מאיר, א"כ הרי התגלה בלוחות, ובראשונים דיקא, שהכתיבה של התורה מתלבשת עד כדי שאפילו באבן בוקעת מדרגת האור, תורה אור, וזה ברה כחמה. והלוחות הראשונים שהיה גם הכתב שלהם מן השמים וגם הלוחות עצמם, הרי נשברו על ידי שהשליכם משה ארצה, 'ואתפשם בידי ואשברם', שמכח זה השליכם לארץ התגלה הפירוד שבהם של החומר שבא מן האפיסה המוחלטת, לאותיות הפורחות באויר, שהכח של הרוח חיים הסתלק, וזה שורש כל כפירה.

שמהות הכפירה היא הסתלקות וגילוי כביכול של כוחות אחרים, ונתפרש ברבותינו שלכן שורש כל הכפירה הוא בע"ז - בחומר, שהוא בא מן האפס המוחלט, והרי שבחטא העגל כפרו באלוקות, וסילקו הרוח חיים, לכן ברור ששיבר משה הלוחות שעתה החומר שעשוי שנעשה מן האפיסה המוחלטת אין בו עוד גילוי של אורו ית'.

ובלוחות שנכתבו על גביהם התורה בשבעים לשון, לח"ד מ"ד בגמרא היה להם לאומה"ע

תשובה: זהו הכתנות אור שבתורתו של ר"מ כתוב כתנות אור בא' שזה בודאי השורש שהאור בא' יאיר בעור בע' כלומר אלמלא שחטאנו בחטא עץ הדעת לא היו נכתבים דברי תורה על קלף של עור, זה גופא הנפילה במדרגת נמשלו כבהמות נדמו, בתיקון זה להאיר את העור הזה בקלף של בהמה.

(כ-ר ברא בלבכיפדיה מחשבה)

מספר שיעור בקול הלשון 34446394

בראתיו כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא בראו אלא לכבודו, כלומר שהבריאה עצמה תגלה את המדרגות העליונות של התורה, ותתגלה מדרגתם של ישראל ועד שזה יגיע למדרגה התחתונה אפילו של הדומם, זה מדרגת אור חדש על ציון תאיר. והתגלה שהאבנים יש בהם מציאות של הארה?, בית המקדש נקרא כמו שאומרת הגמ' בפ"ק דב"ב (ד א) אורו של עולם, אורו של עולם כלומר האבנים עצמם מאירות. גם היום דוגמתו זה אבנים טובות, זהב ומרגליות הם אבנים שזורחות ומאירות, אבל לעתיד לבא יתגלה שכל הבריאה כולה מאיר בה האור שהיה כבר, זה שלימות אורו ית"ש ברא בר-א' אורו ית' שמו יצא לחוץ, ומה שהיה בפנים מתגלה בחוץ, זה נקרא תוכו כברו, מה שהיה בתוך הופך להיות לבר ולחוץ, אבל זה שזה לזה אהדדי 'אור חדש על ציון תאיר', 'לב חדש ברא לי אלקים', זהו הבריאה החדשה שעתידיה להתגלות במהרה.

שאלה: מה שכתוב על המשיח ונחה עליו רוח ה' אז שם מדובר בעצם ברוח שהיא נחה לכאורה היה צריך להיות משהו יותר גבוה?

תשובה: נכון הדבר, יש את המדרגה שנקראת משיח מלשון שית, על הבחינה הזו נאמר 'ונחה עליו הרוח', שקודם היתה מרחפת על פני המים כמש"נ 'ורוח אלקים מרחפת', ואצלו היא באמת תנוח, משיח הרי יש בו אותיות מים מ' ו' והמ' מצד ההכפלה שלה אז יש בו אותיות מים, זה ההבחנה התחתונה שיש בו הבחנה של מים רוח אלקים מרחפת על פני המים שאצלו היא הופכת להיות נחה, אבל למעלה מכך 'ראו באורי שזורח' שזו המדרגה היותר עליונה, מצד כך זה שמן המשחה שהוא מאיר, בצד התחתון משיח מלשון מסיח, מהצד העליון מלשון המשכה, המשכה בכ' והמשחה בח' שמושכים בשמן זה גופא ההבחנה שאמרנו שזה המשכת יש מיש.

שאלה: מה שכותבים בספר תורה על עור של בהמה זה מכיוון נגד אור בא'?

סוגיות במחשבה

ברא

יש מיש (דלא כהרמב"ן הנ"ל) כמו כל ברכת הנהנין בורא פרי, עכ"ל, עיי"ש.

והרש"ר הירש (שם) כתב וז"ל, ברא, קרוב אל ברח, ברה, פרח, פרא, פרע. כל השורשים האלה מורים על שאיפה לצאת, על יציאה מן הכח אל הפועל, או שחרור מכבלי כפיה. ומכאן "ברא" מציין הוצאה לאור, הגשמה והוצאה למציאות חיצונית, הן זו גם משמעות ברא בארמית, בחוץ. נמצא זה פירוש "ברא", להוציא ולהגשים מחשבה פנימית החבויה במסתרי הלב, עכ"ל.

ובחשק שלמה (ערך בר) ביאר וז"ל, מן "ברירה" פעל "ברא", להוראת הבריאה, והיא ברירה מחשביית (כנודע שעולם הבריאה - מחשבה), לברור דבר אחד מסוג האפשר כולו כדי להוציאו לפועל, כי היצירה הוא לתת צורה לדבר היוצא לפועל, והבריאה הוא תחלת המחשבה עליו להוציאו אל המציאות. כאילו תאמר היוצר יש ספוק בידו לעשות כלים מכלים שונים, כגון קערות וכוסות וצלוחיות וקדרות, והוא מחשב איזה כלי עשה, ואם גומר בדעתו לעשות קערה, יפול על גמר המחשבה ההיא במעשה הקערה לשון "בריאה" ולומר שברא קערה וכו', אבל לא שייך לומר לשון בריאה כי אם בפעולת הבורא ית', לא לבשר ודם, כי מחשבת בשר ודם בעשות דבר בלא כלום, אבל מחשבת השם ב"ה בעשית דבר הוא מציאותו וגומרו, עכ"ל. ואמרו (סנהדרין, סה, ע"ב) על פעולת אדם, ברא גברא, ודו"ק.

כתיב (בראשית, א, א) בראשית ברא אלקים. ואף במילה בראשית, יש אותיות ברא, ברא-שית, כמ"ש חז"ל.

וביאור "ברא", כתב הרמב"ן (שם) וז"ל, ועתה שמע פירוש המקרא על פשוטו נכון וברור, הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת, ואין אצלנו בלשה"ק בהוצאת היש מאין אלא לשון "ברא", ואין כל ה"נעשה" תחת השמש או למעלה הווה מן האין התחלה ראשונה, אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאוד, אין בו ממש, אבל הוא כוח ממציא, מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכח אל הפועל, והוא החומר הראשון, נקרא ליונים "היולי", ואחר ההיולי לא ברא דבר, אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותיקן אותן. ודע, כי השמים וכל אשר בהם, חומר אחד, והארץ וכל שאר בה, חומר אחד, והקב"ה "ברא" אלו שניהם מאין "ושניהם לבדם נבראים", והכל נעשה מהם, והחומר הזה שקראו היולי (והוא לבדו נברא) נקרא בלשה"ק תהו, וכו', עכ"ל. ובלשון המלבי"ם (ישעיה, מג, ז) ברא - היא הוצאת החומר, עכ"ל.

ובגר"א כתב (אדרת אליהו, בראשית, שם) וז"ל, תואר הנמצאים נחלקו אל שלש, והוא עצם, מקרה דבוק בעצם, מקרה שאינו דבוק וכו'. מלת בריאה הונח להורות על חידוש העצם וכו'. וכן נאמר ויברא אלקים את התנינים, כי הם בבחינת עצם, וכן תקנו "בורא פרי", כי אינו בכח כל הנבראים לחדשו, כעבור שהם עצם פועל ה' וכו', ברא הוא עצם הדבר, ואפילו

מדור
רל"א
שערים

צירוף
ב-ר / ב-א / ר-א

מדור רל"א שיערים

ב-ר

והבן שבחינת פירוד גמור, הוא בחינת גלות לד' כנפות הארץ כנ"ל, וזה בחינת נבוכדראצר, נבוזראדן והדומים להם, שורש לגלות. משא"כ בחינת תערוכת הוא בחינת סנחריב שבלל את האומות יחדיו וערבבם. ונקרא כן כמ"ש חז"ל שסיחתו ריב. כי יש כח דיבור באדם, דבר, ד-בר. וכאשר זהו דיבור עליון הוא בבחינת "פתח פיך ויאירו דבריך". וזהו הדיבור שמוציא פרי המחשבה והרצון לבר, לחוץ, וע"ד כלל לזולתו. אולם בדיבור יש תערוכת של כ"ב אותיות. וכאשר נופל לקלקול נעשה עירוב דקלקול בחינת סנחריב, שסיחתו שיחה, דיבור של ריב. וכל זאת מכח דעת המתגלה בפה, דעת-ערוב דקלקול. והנה כתיב "דבר מלך שלטון", מכח הדיבור שולט על אלו שלבר ממנו. ושם נעשה שורש הריב, חלוקת המלוכה, בין ירבעם ורחבעם שיש בשמותם אותיות ריב.

והנה כאשר מתגלה הארה דקלקול נעשה ריב, והוא בחינת שרב, ש-רב, ריבוי הארה מעל גבולות הכלי. אולם כאשר זו הארה דתיקון הוא בחינת אברהם, בר-אהם, שנאמר עליו מי האיר ממזרח צדק" ועל הארת חמה דתיקון נאמר כצאת השמש בגבורתו, גבר, ג-בר.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: טבור, ירבעם, רחבעם, דרכן, חברון, נבוכדראצר, מכבר, נבוזראדן, סנחריב, עכבר, קרבן, רגב, בחר, אביר, אביתר, אבנר, אבר, אברהם, ברכה, עבר, חרב, קבר, ארבה, ארבע, רעב, שבר, חבר, באר, בור, בכור, ברית, בקר, ברד, ברח, בשר, גבר, גיבור, כגר, דביר, דבר, דיבור, בהיר, בחור, בחירה, חרבה, כבורים, בלאשצר, עבר, עבירה, עיבור, בעור, בער, בצר, בר, קרב, ברה, ברור, ברזל, רבקה, רחוב, בריה, ברי, ריב, ברנע, ברק, בתר, גביר, דבורה, כרובים, מבצר, מבשר, עברי, ערב, ערבה, ערבון, קרב, רחב, ארב, בישר, מדבר, עורב, זרובבל, צבר, רכב, ככיר, מערב, ראובן, רבבה, רבע, רהב, רקב, חורב, חרבונא, שרב, שרביט.

הנני נותן לך את בריתי שלום, ברית, בר-ית. ומקום הברית, אות ברית קודש במקום רגליו של אדם, הנקראים "לבר מגופא", כנודע, לחוץ. בר-חוץ. ותחילתו של אות ברית קדש בטבור כנודע. טבור, טו-בר. ושם נתגלה כח ההתפשטות וההרחבה באדם, הנקרא ברכה מלשון הברכה, המשכה. ברך-בר-ך. וכאשר המשכה זו טהורה, אזי זהו בבחינת "אור זרוע לצדיק", "ברה כחמה", ברה לשון ברור. וזהו ברק, בר-ק. כי התערוכת יוצרת החשכה, והברירות אורה. ובשורש הוא אור ובהתפשטותו מים (בחינת אמ"ר, אור, מים, רקיע), וזהו באר. לשון ביאור, בירור אור, ולשון באר מים. באר, בר-א. וכן בור מים, בור, בר-ו. ואזי מטיפה זו נעשה עובר במעי אמו, עובר, עו-בר. והולד הנולד בראשונה נקרא בכור, בר-כו. ועיקר גילוי זה נמצא אצל רחל - יוסף. רחל והתפשטותה רחל - בלהה, ר"ת ב"ר. (והשורש ברבקה, בר-קה) וכן אצל ראובן שהיה בכור. ראובן בר-און. ופעמים טיפה זו אינה נקלטת באם ונעשית טיפה מסרחת, רקבון, רקב, בר-ק. וכן אצל כל אדם בסופו שבא אל מקום קבורתו, קבר, בר-ק.

והבן שבפנימיות הכל מאוחד, וכאשר יוצא לבר, לחוץ, נעשה ריבוי. וזהו בר-רב, לשון ריבוי, וזהו לשון רבבה, מנין ריבוי הגמור. וכאשר ח"ו מתגלה ניצוץ הרע שבו, נעשה מכך ריב, רב-י. והוא בחינת עבירה, רב-עיה. וכח המפריד נקרא חרב (היפך חבר, חיבור), רב-ח. והבן שיש בחינת פירוד גמור, והוא בחינת שבר, ש-בר. ועיקרו התפזרות לארבע כנפות הארץ, ארבע, רב-אע. והיפוכו חבר, ח-בר, שמחבר כל החלקים, והוא מקום קבורת האבות, חברון. וכן ברית, בר-חי, שמבריך מן הקצה אל הקצה ומחבר כל הנפרדים. והוא בחינת צבר, בר-צ. ויש בחינת פירוד ע"י תערוכת בדבר אחד ועי"ז נפרדו חלקיו. תערוכת, ערב, רב-ע.

ב-א

והשתא יש ג' אבות, אברהם יצחק ויעקב, ובקש דוד המלך ולא זכה השתא לכך אף שהוא רגל רביעי שבמרכבה. ולעת"ל יהיה ארבע אבות, ארבע, אב-ער. וזהו כאשר יתוקן הרע לגמרי והיפך מרע לרעות, אחדות, אהבה אחוה וגו' ורעות, ודו"ק. וזהו תיקון אח-אב, כנ"ל, ונהפך אח לאחוה. ואויב לאוהב.

והשורש לכך נגלה כבר השתא שישנם ארבע אמהות, ושורש מבית כתואל, אב-תול. ואזי יתוקן בחינת אבנט, אב-נט, אב לכל הנטיות, שמכפר על הגנבים כמ"ש חז"ל, ובשורש מתקן את כל הנטיות לחזור לאב.

והתיקון ע"י יסורים, הוא מלווה בכאב, כ-אב, שהאב מייסר בבחינת כאשר ייסר איש את בנו, כאב המיסר, שעושה זאת מאהבה, בבחינת יסורי אהבה. ושם שורש משיח שמסובל מהיסורים, והוא בא ממואב, מאב, כמ"ש בקרא. ואזי נתקן כל דקלקול, "האבות" והידעונים.

נודע שבימים אב מלשון התחלה, ובקומת ישראל, זהו אברהם, אב-רהם. ובמדרגת זמן זהו אביב, אב-יב, ניסן, אב-יב, אב ל"ב חודשים.

וכאשר האב יש בו צמצום, זהו בחינת אביון, אב-יון. וכאשר הוא בתוקפו וכוחו, זהו בחינת אביר, אב-ר. וכאשר האב יש בו צער, זהו בחינת אבוי, אב-וי. וכאשר נעלם ונתכסה, זהו בחינת אבד, אב-ד. וכאשר יש בו כילוי גמור, זהו בחינת אבדון, אב-דון. ואזי לתתא על הבן נעשה דין אב, אב-ל. משא"כ כאשר מצורף לאב, זהו אבן, אב-ן, אב-בן, כמ"ש חז"ל.

ואברהם שורש האב דקדושה, כנ"ל, בא לתקן את נפילת אב דקלקול, שהוא בחינת אב, אב-ק. ולכך כשבאו אליו הערבים אמר להם ורחצו רגליכם, שיסירו כח ההשתחוויה לאבק שברגליהם, והיינו שהם דבקים במדרגת אב. וכן נלחם יעקב עם שרו של עשו, והעלו אבק עד כסא הכבוד, והיינו להעלות את האבק לשורשו באב.

ושורש האבק שהוא מתפזר. כי מן אב נעשה אבר, אב-ר, והיינו פירוק האב לאברים. ויתר על כן באצבעות, אצבע, אב-צע. ולתתא נעשה אבק כי רמ"ח אברים נבראו מן העפר. וכאשר מתחברים יחד, זהו צורת אדם הגדול בענקים, אברהם, שמדתו אהבה, אב-הה, גימט' אחד, כנודע. ושורש הפרוד שאוהב נעשה אויב, פרוד. וזהו אחאב, אח-אב, והיינו איחוד דקלקול של אב, ולא אחדות אמיתית.

ר-א

אר-ש. הופך לארש. והוא בחינת אמרפל, אר-מפל. שאמר לאברהם פול לכבשן האש. ונפילת האור מן הראש מתגלה בצואר, אר-צו. אור-צר. בחינת אסור, אר-סו. כי מהות אסור ענינו בית האסורים, קשר, ובשורשו זהו צמצום ואסירת האור. אור-צר.

וכאשר מתגלה הטוב זהו בחינת אור, אורים. ארון שבו תורה אור. והתפשטות האור הוא בבחינת אורך אור-ך. והוא מדרגת אברהם, אר-בהם. הנקרא איתן האזרחי, מי העיר ממזרח צדק. הארה בראשית, והארה באחרית בחינת חודש אדר. אר-ד. קבלת התורה "הדר קבלוה". תורה אור. וזה נעשה ע"י אחשוורוש אר-חשוש. וע"י אסתר אר-סת. וע"י מרדכי בן יאיר. ושם מתהפך האחר אר-ח, כנ"ל להארה שגם האחר בחינת פנים, כולו פנים, תאיר פניו.

ובמתן תורה היה גילוי של יראה, ירא אר-י, אור של י' דברות וממנו היראה, למען תלמדו ליראה אותי כל הימים. וכשם שניתנה תורה ע"י משה כן היתה ראויה להינתן ע"י עזרא אלא שקדמו משה כמ"ש בפ"ב בסנהדרין. עזרא אר-עז. ובתורה אסתכל וברא עלמא. ברא, אר-ב. שהוא גילוי הארתו ית"ש.

שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה: אביעזר, אביר, אבנר, אביתר, אברהם, אבר, אברך, אשר, אגרת, אדיר, אדר, אדרעי, אדרת, אהרן, אופיר, אוצר, אור, אוריאל, אוריה, אורך, אורים, אושר, אזור, אור, אחור, אחיעזר, אחריע, אחרי, אחר, אחרון, אחריית, אחשוורוש, אחשדרפני, אטר, איסר, איתמר, אכזר, אכר, אלעזר, אליצור, אמר, אמרפל, אסור, אסנפר, אסתר, אפר, אפרות, אפרת, ארב, ארבה, ארבע, ארגמן, ארון, ארור, ארה, ארת, אריה, אריאל, ארם, ארמון, ארמי, ארנון, רפא, ארפכשד, ארץ, אררט, ארש, אשור, אשר, אשריו, אתר, אגרוף, צואר, ירא, בורא, ביאר, ישראל, בלשאצר, ברא, ראש, בריא, גבריאל, דראון, יאור, יאיר, יזרעאל, ארג, תפארת, פאר, נבוכדראצר, נורא, קרא, עזרא, ראובן, ראה, ראם, רבוא, רעואל, רצוא, שאר, שדיאור.

תכלת וארגמן. אר-גמן. ונודע שארגמן ר"ת אוריאל, רפאל, גבריאל, מיכאל, נוריאל. ובכולם יש אותיות אר-זולת מיכאל, והשורש במילת בראשית אר-בשית.

וזה לעומת זה עשה האלקים, טוב לעומת רע. ובחינת הרע, כאשר אלף מתהפך לעין נעשה מר-א, לר-ע. ובשורש זהו אר לשון ארה, קללה. ועיקר הקללה הוא מות, קללת אדה"ר, מות תמות. ועיקר מקום המיתה, "רגליה יורדת מות". ממקום מתנים ומטה, שע"ש כן נקראים מתנים. מת-נים, שינה, אחד מששים שבמות. ושם מקום החגור, אזור במותניו. אזור. אור-ז. אר-זו. או-זר.

וכאשר הקלול עולה משליש תחתון לשליש אמצעי שבאדם, מקום גופו וידיו, מתגלה בצורת איטר, שידו הימנית מתהפכת לשמאל (ובעומק זהו סוד התיקון החלפה), בחינת השיב ימינו אחור. וזהו איטר, אר-יט, יט גימטריא חוה כנודע. שימין אדה"ר מול שמאל של חוה, וע"כ בעומק מתהפך ימינו לשמאל. ויתר על כן מתגלה בלבו מידת האכזריות. אכזר, אר-זר. שרש קללה, ארה על זכותו. והוא מדרגת אפרוח אר-פוח, שאין בכוחו לעוף, לעלות למדרגת ראש.

וכאשר זהו בתיקון אזי זהו בחינת פני אריה לימין. אריה אר-יה. וכאשר הימין מתהפך לשמאל ששורשו מיכאל בימין, לשון מך-יאל. אזי נעשה מהיד אגרוף, אר-גוף. שתוקף הגוף מתגלה ביד כאגרוף המכה. ומכה זו נקראת מכת ארבה, אר-בה. ובה מתגלה הריבוי, כדלהלן.

וכאשר עולה למדרגת שליש עליון אזי נעשה מפנים אחור, אר-חו. שבחינת פנים מאירות, מתהפך ונעשה מאיר אור, אש השורפת. ודבר הנשרף נעשה אפר, אר-פ. כי האור מצרף ומחבר, בחינת אור שברא הקב"ה ביום ראשון אדם צופה בו מסוף העולם ועד סופו, לעומתו אפר, פרור. ואזי מה שקודם היה בחינת ראש,

מדור קבלה

בלבביפדיה קבלה
ברא

מילון ערכים בקבלה
בריאה

בלבביפדיה קבלה

ברא

אור א"ס

כתב בשפע טל (חלק טל, ח"ג, פ"א) וז"ל, כי עולם אצילות הוא אור עצמותו ב"ה, כולה צחצחות, מקושר במקור עצמותו ב"ה, ו"אצלו" עמו במקורו. וזה נתרחק מהמקור נבדל ונפרד ונתשתנה ממנו, כי מצד שנתעבה בקצת הוא עצם ההבדל והפרוד והרחוק שנתרחק ממקור כל המקורות, א"ס ב"ה, עד שלא נקרא אצילות שהוא לשון אצל וסמוך לו עמו במחיצתו במקורו, רק נקרא בריאה, מלשון ברא בנקודת פתח תחת הב', ומלשון ברייתא, שפרושם חוץ, שאינם פנימיים וקרובים למקור ב"ה כמו שהוא האצילות ב"ה שהוא אלוה ואין בו התחדשות, עכ"ל, עיי"ש. ועיין מאירת עינים (בראשית - נח) וז"ל, ויהיה ברא האציל, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה. וברמח"ל כתב שיש אצילות ראשונה, ומבי"ע נעשה אבי"ע, וא"כ האצילות החדשה שורשה בבריאה, ודו"ק.

צמצום

סילוק אור א"ס, שורש לכפירה. והוא השורש לכפירה שיש בורא, וכפירה מי ברא, שמי שברא אור לא ברא חשך וכד', כמ"ש הראשונים.

מחיצה המבדלת. וכתב בפרדס רימונים (שער טז, פ"א) וז"ל, ויקראו בריאה וכו', והכוונה להורות על הבדל הדבר מהמקור ואע"פ שלא יהיה הבדל ח"ו, עכ"ל. ומשם שורש כל הקושיות, וכמ"ש באמרי פנחס (שער א, אות א) וז"ל, בראשית ברא - יש בתיבת בראשית ג"כ תיבת ברא, והוא לשון חוץ, שעכשיו אין לנו התורה מעולם האצילות, ולכן יש קושיות (והם קושיות חזקות, ברא לשון חזק, עיין ערך קטן גבורה), אבל כשיבוא משיח לא יהיה שום קושיות, שאז

יהיה לנו השגה מעולם האצילות, ולכן נקרא חתימת התלמוד, שהתלמוד ג"כ חתום, עכ"ל. חלל הפנוי. ואיתא במגיד דבריו ליעקב, וז"ל, כל מה שברא לא ברא אלא לכבודו (אבות, פ"ו, מ"א), כי ברא הוא לשון רק ולשון בור, אפילו ריקניות הוא לכבודו, עכ"ל. וכן מבואר בתולדות אהרן (חקת, ד"ה והמקום). ועיין שפת אמת (ליקוטים, בראשית, ד"ה ר' תנחומא).

קו

כתב בקול שמחה (בראשית) וז"ל, דהנה כל הנמצאים עליונים ותחתונים כולם נמצאו מאין. והשפע שיורד מהבורא ב"ה לקיום כולם בשווה, כי הכל מאין. ונמצא האוכל הזה הגשמי שאנו אוכלים שווה להשפע ולקיום השפע השופע לעליונים, כי הכל מאין. וזהו פירוש בראשית ברא, ברא הוא לשון מזון, את השמים ואת הארץ, יחד בשווה, עכ"ל. וזהו בקו שהוא שורש ההשפעה, "קו אחד", שווה לכולם, וההתחלקות חלה ביושר, ג' קוים, חד ארוך, חד קצר, חד בינוני. ועיין ערך קטן דעת.

עיגולים

הבריאה הראשונה שנעשה ע"י הצמצום, הוא עיגול, נעשה אור א"ס הסובב, ונעשה חלל פנוי בצורה עגולה.

יושר

וכתב בעטרת ישועה (בראשית) וז"ל, הנה נודע אשר כל מיני חלאים שבעולם באים ע"י ד' יסודות שאינו במזג השווה, ומתגבר אחד על חבירו, אולם כאשר הם במזג השווה נמשך רפואה (עיין בשערי קדושה לר"ח ויטאל, ש"א, פ"א), ע"כ יש לרמז בכאן, בראשית ברא, היינו עיקר בריאת העולם היה להמשכות הבריות והרפואה, כי

תיבת ברא מלשון בריאות ורפואה, כמ"ש חז"ל (שבת, קלז, ע"א) עד שיבריא, עכ"ל. והבן ששפע שווה זהו בקו, קו אחד. ושאינו שווה הוא ביושר, אולם יש אחדות ג' קוים, ודו"ק.

שערות

עשו איש "שעיר". ונקרא איש שדה, לבר, לחוץ. היפך יעקב איש תם יושב אהלים. ותחילת יצירה לחוץ בקומת אדם אלו השערות שיוצאים לבר. ועשו שאל כיצד "מעשרים" את התבן ואת המלח. וכתב בפרדס יוסף (בראשית, כה, כ) וז"ל, ובקובץ קול תורה (חוברת יא, סימן כו) הביא הכוונה עשה יעקב מבניו כטלאים, והכניסם דרך תולדותם, ראובן שמעון לוי הודה דן ונפתלי גד ואשר יששכר זבולון יוסף ובנימין, והנכנס אחרון, בנימין, יוצא ראשון, ואח"כ יוסף. זבולון יששכר אשר גד נפתלי דן יהודה לוי, והיה לוי עשירי והקדישו לשמים, דברניות היו מלשון ברא חוץ, דחיצוניות היו הטלאים, שהמעשר ניטל מן היוצאות לחוץ ולא מן פנימיות שבדיר, ואילו היה מעשר מן הפנימיות אז היה זבולון עשירי ולא לוי, עכ"ל. והבן שכנגד כח זה עומד עשו שהוא לבר, איש שדה, ומעשר, ודו"ק.

אזן

שערות - י, אזן - ה, ונגלה ה', צורת ד-ו, בחוטם ו', ובפה ד', כנודע, שם י-ה. וכתב בתורה אור (חב"ד, מגלת אסתר, צו) וז"ל, לשון ברא משמע שיש כח הפועל בנפעל, ולא שייך זה אלא בשמותיו ית', כמ"ש בראשית ברא אלקים, הוא שמותיו של הקב"ה. אבל עצמותו ומהותו כביכול הוא רק כאלו צוה ונבראו, ממילא שאין להם ערך ויחוס כלל אליו ית', כי נשגב שמו לבדו, עכ"ל, עיי"ש.

חוטם

אח"פ, נקבים, אולם עיקר הנקב בחוטם, שיש בו חרון אף, חרון, חור-ן, ודו"ק היטב היטב. ודיקנא חפא על אח"פ, כנודע. ולתתא חפא

על או"א. וכתב בהיכל ברכה (בראשית) וז"ל, לשון ברא מלשון ברא אתרין, פירוש נקב (עיין ערך קטן נוק), כי השערות הדיקנא נקובים חלולים לעבור השפע, ואזי נעשה שם אלקים בבחינת "ברא", עכ"ל, עיי"ש.

פה

הכל נברא במאמר פיו ית"ש. וכתוב (ישעיה, נז, יט) בורא ניב שפתים. ופירש הרד"ק (שורש ברא) וז"ל, כלומר, מחדש דבר שפתים, שיאמר שלום לרחוק ולקרוב, עכ"ל.

אוכל. וכתוב (חבקוק, א, טז) ומאכלו בראה. ופירש הרד"ק (שם) וז"ל, כלומר שה בריאה, עכ"ל.

עינים - שבירה

עיין ערך עתיק, שברא חל על "היולי", וכתב הרמב"ן (בראשית, א, א) וז"ל, והחומר הזה שקראו "היולי", נקרא בלשה"ק תוהו, והמלה נגזרה מלשונם (קידושין, מ, ע"ב) בתוהא על הראשונות, מפני שאם בא אדם לגזור בו שם, תוהא ונמלך לקראו בשם אחר, כי לא לבש צורה שיתפס בה השם כלל, עכ"ל. והבן שזהו בחינת מלך, מלשון נמלך, חוזר בו, תהוא על הראשונות. וזהו שבירת המלכים, היינו כביכול בנה והחריב מכח נמלך, ודו"ק. ובתיקון נעשה סוד עתיק, שמעתיק ממצב למצב, סוד רדל"א, החלפת הצורות בכהרף עין (אין), וזהו נמלך דתיקון, והבן מאוד מאוד.

ובתיקון נקרא ברא לשון בהירות, כמ"ש בדגל מחנה אפרים (בראשית, ד"ה עוד) וז"ל, ברא לשון בהירות ואור זכות, כמו ברה מאירת עינים, כי אותיות אחה"ע מתחלפות, עכ"ל. וכתוב (ישעיה, מ, כו) שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה. וברא לשון באר, כמ"ש (יהושע יז, ט), דהיינו ברירת המוכשר לבנין (לשון החשק שלמה, שורשים, שורש בר). והוא תחילת התיקון, ברירת החלקים לבנין הפרצופים, כנודע.

עתיק

עתיק - אפס. אריך - אין (ובתורת מהר"י סרוג נחלק לשלש, עתיק - אין - אריך). וכתב הרמב"ן (בראשית, א, א) וז"ל, הקב"ה ברא כל הנבראים מאפיסה מוחלטת, ואין אצלינו בלשה"ק בהוצאת היש מאין, אלא לשון "ברא". ואין כל הנעשה תחת השמש או למעלה הווה מן האין התחלה ראשונה, אבל הוציא מן האפס הגמור המוחלט יסוד דק מאד "אין" בו ממש, אבל הוא כח ממציא, מוכן לקבל הצורה ולצאת מן הכח אל הפועל, והוא החומר הראשון נקרא ליונים "היולי", ואחר ההיולי לא ברא דבר, אבל יצר ועשה, כי ממנו המציא הכל והלביש הצורות ותקן אותן, עכ"ל. וכח עתיק הוא עצם השינוי שמאפס מוחלט, נברא יסוד דק. והבן מאוד. ושורש כל השינויים בעתיק, והשינוי השורשי הוא כנ"ל מאפיסה מוחלטת ליסוד דק.

אריך

ז"ל הרבינו בחיי (בראשית, א, א) לשון ברא, לשון הוצאת יש מאין, עכ"ל. ועיין תולדות יצחק (שם). וזהו כל לשונות "ברא" שנאמר בששת ימי בראשית, ולא רק ביום הראשון, בהתחלה, מאפס ליסוד דק מאוד אין בו ממש, כלשון הרמב"ן. ועיין של"ה (בראשית, תורה, אור, אות ג) וז"ל, וההיולי נברא, נופל על יש מאין, והוא ההיולי שנברא מ"אין" ו"אפס" המוחלט, עכ"ל. וצ"ב שלדברי הרמב"ן נברא מן האפס ולא מן האין.

אבא

כתב בפתח האהל (בראשית) וז"ל, בראשית ברא - ברא, אל תקרי ברא אלא ברא לשון תרגום על דרך ברא מזכה אבא וכו', כי ביצחק יקרא לך זרע, ולא כל יצחק, ולכן ברא נגד יצחק. גם ברא אותיות באר, באר יצחק, ע"ד ויחפרו עבדי יצחק באר וכו'. גם ברא עם האותיות והתבה גימט' יצחק, עכ"ל.

אמא

כתב בלקוטי תורה (בראשית) וז"ל, ברא אלקים - אמר לשון בריאה, ואלקים הוא אמר, וכן עולה אלקים מנין הכס"א, דאמא מקננא בכורסא. ואמר ברא אלקים, אמא דבריאה בכח אמא דאצילות שנתלבשה בה. וזהו בראשית, שהוא אמא דאצילות, בכח זה ברא אלקים דבריאה את השמים ואת הארץ וז"ן דבריאה, עכ"ל, עיי"ש.

ז"א

כתב בחיים וחסד (מסעי) וז"ל, בראשית, ברא - שית (תיקונים, תיקון לא) - ברא לשון לברר, שצריך לברר שש מדרגות שלו, עכ"ל, עיי"ש.

נוק'

כתב הר"י מלוניל (על הריף, חולין, ח, ע"ב) וז"ל, חוששין שמא נקב היה והבריא וכו', ויש מפרשין הבריא לשון נקב, כמו (יחזקאל, כג) וברא אתהם בחרבותם, או מלשון ברא, תרגום חוץ, עכ"ל. ואשה יצאנית היא, כמ"ש חז"ל. ועיין בר"ן על הריף שם. ועיין ב"י (יו"ד, סימן לג, אות ט).

כתר

החשך היסודי שורשו בכתר שאוכם הוא כלפי עילת העילות. וכתב בקדושת לוי (שלח) וז"ל, הרמב"ם במ"נ במאמר יוצר אור ובורא חושך, פירש לשון ברא, שהוא מענין והבור ריק אין בו מים (בראשית, לו, כד). והוא כאשר האור נעדר אזי בורא חשך, פירוש שהחושך נשאר תוהו רק מן האור, עכ"ל. ושורש בצמצום, ופשוט. ומשם נמשך החושך בכתר.

כתר - כרת. עיין ערך קטן יסוד.

חכמה

כבוד חכמים ינחלו. וכתוב (ישעיה, מג, ז) ולכבודי בראתיו. ואמרו (אבות, ו, יא) כל מה שברא הקב"ה לא ברא אלא לכבודו.

וכתב בזרע קודש (ויקהל) וז"ל, עלה במחשבה לבראתו במדת הדין (ב"ר, יב, טו), נמצא שבחינת

עולם הבריאה הוא במחשבה, עכ"ל. וכתב בחשק שלמה (שורשים, ערך בר) וז"ל, עוד מן "ברירה", פעל "ברא", להוראת הבריאה, והיא ברירה מחשבתית לברור דבר אחד מסוג האפשר כולו כדי להמציאו לפועל, עכ"ל.

שמן, שומן. ובריא מלשון שמן, עיין רד"ק, ערך ברא.

בינה

לב. וכתוב (תהלים, נא, יב) לב טהור ברא לי אלקים. והיינו שיאיר הארת יסוד אמא שע"י נעשה הלב, ודו"ק. וכתב בדובר צדק (אחרי מות, אות ד) וז"ל, לב טהור ברא, לשון בריאה יש מאין, דמדה טובה מרובה, עכ"ל.

דעת

דעת, סוד אות ו', כנודע. וכתב בלקוטי תורה (חב"ד, ראה) וז"ל, כל נברא בפרט וכל האומות בכלל, יש בהם שני מיני חיות, האחד הנמשך ומתלבש בתוכיותם, והוא מבחינת ממכ"ע, ושורשו מהארת הקו (שצורתו ו') שבע"ס דאצילות, וע"ז נאמר ברא לשון נוכח, כנ"ל, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה (והבן שדעת דהבדלה היא באחור, ודעת דחיבור הוא הפנים, נוכח). וסיים שם וז"ל, וע"ז נאמר ברא לשון נוכח, וזהו ענין קדוש השלישי (חכמה, בינה, דעת שלישי) שהוא"ו דקדוש זהו המשכה מבחינת קדש, והוא הארת הקו להיות מקור לבחינת ממכ"ע, עכ"ל, עיי"ש.

חסד

מים, גשמים. ואיתא במהרש"א (תענית, ז, ע"ב) וז"ל, גדול יום הגשמים כיום שנבראו בו שמים וארץ וכו', אני בראתיו וכו', לשון ברא נאמר על התחלת הבריאה, יש מאין. וז"ש גדול יום הגשמים שנאמר בו ברא כאלו הוא יש מאין, כיום שנבראו בו שמים וארץ, דכתיב בהו בראשית ברא אלקים את השמים וגו', עכ"ל.

גבורה

ברא לשון בריא, חזק. וז"ל תוספות הרא"ש (ברכות, י, ע"א) בריוני - לסטים ישראל, וע"ש

שעומדין במדבר ללסטם את הבריות, קרי להו בריוני, לשון ברא, תרגום של חוץ, עכ"ל.

וכתב במאירת עינים (לר"י דמן עכו, בראשית) וז"ל, משמעות ברא לשון חוזק, כמו הבריא פלוני, עכ"ל, עיי"ש. וז"ל אור לשמים (נשא) בראשית ברא, לשון בריאות, עכ"ל. וכן כתב בבית אהרן, דרושים מר' אשר מסטאלין. וכתב במי השילוח (בראשית) וז"ל, בראשית ברא אלקים, ברא הוא מלשון חיזוק, היינו שבראשונה אמץ וחזק היסודות שיוכלו לקבל הבריאה, כמו מלך שבונה אוצר מחזק את היסודות והדפנות שיוכלו לקבל מה שיניח לתוכו, עכ"ל.

תפארת

יעקב, איש תם, שלם. וכתב באברבנאל (בראשית, א, א) וז"ל, לשון בריאה, נאמר על המצאת הדבר בשלמותו וקומתו וצביונו, לא במציאות הכוחני (חכמה, כח - מה) האחר. ומפני זה היה שהושאל לשון בריאה לדבר היפה והטוב במינו, כמו בריאות בשר (בראשית, מא, ה), ועגלון איש בריא (שופטים, ד, יב), ומאכלו בריאה (חבקוק, א, טז), ולא תמצאנו על הדבר החסר הכוחני. והעד על זה, כי בו שבת מכל מלאכתו אשר ברא אלקים לעשות (בראשית, ב, ג), שאי אפשר שיפורש אלא שנתן בו המציאות השלם לעשותם במינו ולהמשיך היותו, עכ"ל, עיי"ש.

נצח - הוד

נו"ה, בחינת ברא "כרעא" דאבוה. וכתב בחיים וחסד (כ"ב) וז"ל, ברא כרעיה דאבוה, ברא הוא לשון יציאה, לאחר שמשך השפע מן האין (בחינת נו"ה דאין) אז בא לידו להכריע להמשיך לאיזה מדה שירצה, כי בהאין כלולים כל המדות ואין שם הכרע, עכ"ל, עיי"ש.

יסוד

ברית. וכתב בפירוש אוצר השם (ספ"י, פ"א) וז"ל, וברית - י"א כי פרושו ברא, וברית לשון כריתה מגזרת וברא אותם בחרבותם, עכ"ל, עיי"ש. וכן כתב ברקאנטי (נח) וז"ל, ע"ד האמת, הברית

בו רוח חיים. ועיין ביאור שמות נרדפים שבתנ"ך (אות ב, ערך ברא - יצר) שכן בתנינים נאמר לשון בריאה, והיינו, רוח חיים שנתחדש בהם, עיי"ש בהרחבה.

נשמה

נשמה מעולם הבריאה כנודע.

חיה

יחידה - הויה. חי - חיים, תנועה. עיין ערך קטן רוח.

יחידה

כתיב (בראשית, א, כז) ברא "אותו", לשון יחיד, בסוד היחידה. אולם בסוד נרנ"ח כתיב (שם, ה, ב) "זכר ונקבה בראם". ועיין שיח יצחק (ח"א, דרוש לשבת בראשית). וספר העיקרים (מאמר א, פרק יא). וכן בת עיין (בראשית).

מעולם היא, והמלה נגזרת מלשון בראשית ברא אלקים, עכ"ל. וכתב בפרדס רימונים (שער טז, פ"א) וז"ל, ויקראו בריאה מלשון ברא בנקודת פתח, כי כוונתו חוץ. או מלשון כריתה כמו (יהושע, יז) כי יער ובראתו, והכוונה להורות על הבדל הדבר מהמקור ואע"פ שלא יהיה הבדל ח"ו, עכ"ל.

מלכות

כתב בקהלת יעקב (ערך ברייתא) וז"ל, ברייתא נקראת המלכות כשהיא נודדת ממקומה (תיקוני זוהר, תיקון כא, מה, ע"ב). ברייתא לשון נפקת ברא. ובמקום אחר פירושו בתיקונים כי מצד הדין נקרא ברייתא, שע"י הדין גלתה ממקומה, עכ"ל, עיי"ש.

נפש

עשיה, השלמת הדבר ותיקונו. וכתב בקול שמחה (בראשית) וז"ל, ברא, מלשון קיום ותיקון, עכ"ל. ועיין ערך קטן תפארת. אולם בשיחת מלאכי השרת (פ"ג) כתב וז"ל, ופרשו "רוב" הקדמונים מדורשי הלשון, כי ברא ר"ל, תחילת ההתחדשות יש מאין. ויצר הוא הצורה. ועשה הוא גמר התיקון החומר, עכ"ל. עיין רד"ק (שורש ברא). וכתב בחשק שלמה (שורשים, ערך בר) וז"ל, מפעל "ברא", המורה על הבריאה, נעתק שם התאר "בריא", להוראת הבריאות, ור"ל שהדבר הוא במתכונתו ואופנו, כמו שהיתה בו כוונת הבריאה שלא נשתנה, כמו בריאות בשר (בראשית, מא, יח), הבריאות והמלאות (שם, שם, ז), דהיינו שהיו על האופן כמו שהם ראויים להיות משעה שנבראו, עכ"ל, עיי"ש בהרחבה. וסיים שם וז"ל, אשר ברא אלקים לעשות (בראשית, ב, ג), דהיינו אשר ברא, שיהיה "אח"כ" נגמר במלואו טובו, עכ"ל. ולשיטתו ברא בתחילה אינו גמור במלואו וטובו, ודו"ק.

רוח

איתא במדרש אגדה, ויברא אלקים את האדם, שאחר שעשאו גולם מעפר, ברא אותו שנפח

מילון ערכים בקבלה

בריאה

"התחדשות והתגלות", באופן שלא יהיה האור כ"כ זך בצחי צחצחות אור בהיר וחזק הנעלם לגודל אורו, אך בכדי שיתעבה האור החזק ההוא בקצת כדי שיתגלה לנבראים וכו', נתרחק אור האצילות שהוא אצל המקור ונתפשט אורו למרחוק כדי שיתעבה בקצת וישתנה אורו בקצת מצד התפשטותו עד שיהיה אור חדש בסוד בריאה חדשה וכו', שלא נקרא אצילות שהוא מלשון אצל וסמוך לו עמו במחיצתו במקורו, רק בריאה מלשון ברא בנקודת פתח תחת ה', ומלשון ברייתא, שפירושם חוץ, שאינם פנימיים וקרובים למקור ב"ה, וכו', כי בלשון בריאה שני משמעות, לשון התחדשות ולשון חוץ, ושניהם ענין אחד, כי התחדשות והתעבות האור, הוא עצם הגורם להם להיותם חוץ לגדר אצילות, עיי"ש בהרחבה שלכך אצילות נקרא אלוקות ובריאה לא. ובעבודת הקדש (ח"ג, פ"ד) כתב וז"ל, לשון בריאה שהוא הוצאת יש מאין, והם ענין חדש בבריאה החדשה שהיה פלא אין כמוהו. ועיין רמב"ן (בראשית, א. א. וכן א, כו. וכן במדבר, טז, ל).

ועוד כתב בשפע טל (פ"ד) וז"ל, בעולם הבריאה מתגלים פעולות המשונים שהם נכללין בחסד דין ורחמים יותר ממה שמתגלים באצילות, אשר לזה הטעם בעצם נקרא עולם הבריאה עולם הפרוד (כי בפנימיות כולו באחדות, ובחיצוניות לבר, יש שורש לפרוד) ועולם השינוי שנשתנה במה שיצא מגדר אלוקות שנקרא אצילות, עכ"ל. עיי"ש עוד (ש"ד, פ"ג). ועיין מאירת עינים (בראשית, ד"ה ויברא אלקים את התנינים). ובשל"ה (הגהות לבעשרה מאמרות, הקדמה יא) וז"ל, ולכבודו בראתיו, ר"ל כדי לגלות אלהותי וכבודי, שעדיין באצילות לבד אינו מושג לגודל אורו, מפני כן בראתי עולם הבריאה שפרושו "גילוי", מלשון אם בריאה יברא, שהוא כסא כבודי שמתגלה כבודי על ידו, עכ"ל.

כתב הרמ"ק (פרדס רימונים, שער טז, פ"א) וז"ל, הנה בריאה נגזר מלשון (במדבר, טז, ל) אם יברא ה' וגו'. אשר הכוונה בו הוית הדבר בהויה נגלת יותר מן האצילות. ולהיות כי הועביות הדברים אי אפשר כי אם ע"י הרחקם והבדלם מן הדקות והרוחניות, לכן כאשר יתפשט ענין ההויה להבראות, יוכרח שיבדלו ויתרחקו ההויות (היפך אצילות) מעילת העילות הנעלם תכלית ההעלם ומרוחק מהעביות, עכ"ל. ובלקוטי הש"ס (חולין, ד"ה לבי ומעטי עצמך) כתב וז"ל, נקרא בריאה מלשון וברא אתהן בחרבותיו, עכ"ל.

ובנפש החיים (ש"א, פ"ג, הגה"ה) כתב וז"ל, לשון יצירה פירושו הצטיירות דבר יש מיש, ולשון בריאה פירושו דבר מחודש יש מאין, כמו שהסכימו כל הפשטנים (וכן אמרו בזהר חדש, בראשית, במדרש הנעלם, יז, ריש ע"א), זהו שאמרנו אע"פ שנראה לנו שעתה אחר הבריאה הוא רק יוצר הרים יש מיש, כי התחדשות יש מאין כבר היה בששת ימי קדם, אבל האמת כמאז כן גם עתה בכל עת ורגע הוא בורא אותם ומחדשם יש מאין ע"י חיות הרוח שמשפיע בהם מחדש ברצונו ית' כל רגע. ועיין לשם (הקדו"ש, ש"א, פ"א, הגה"ה מכתב יד המחבר). ובשפע טל (ש"ג, פ"א) כתב וז"ל, לשון בריאה נגזר מלשון אם בריאה יברא, שעניינו של בריאה הוא התחדשות, ור"ל שנתגלה דבר חדש מה שלא היה נגלה קודם, כי האצילות הספירות הם כוחות המתפשטות מעצמות א"ס ב"ה כשלהביות המתפשטות מעצמות אש הגחלת, קשורים וסמוכים אצלו עמו במקורו עד שהם עצם כח אלהות ב"ה, אשר לגודל אורן הבלתי סוף ובלתי תכלית, הם נעלמים ולא יצאו עדיין מגדר העלמת אור א"ס ב"ה, וא"א לנבראים ליהנות מאורן הגדול ההוא, כענין משל העטלף שאינה יכולה לראות פני השמש וכו'. לכן כדי להתגלות אלוקותו ב"ה לנבראים וכדי שיהנו מאורו הגדול, הוצרך לברוא בריאה שעניינו

מדור ארמית

מילון ערכים בארמית
ברא - בארג

מילון ערכים בארמית

ברא - בארג

אני בו דין גילוי. ובדקות יותר, שורש איסור גילוי, שמא שתה ממנו נחש, והנחש מקומו על הגדרות, והיינו שמה שנמצא לפנים מן הגדר הוא בפנים, מכוסה ונסתר, ומה שנמצא על הגדר ומחוץ לגדר, הוא גלוי, ולכך דייקא מחמת נחש יש איסור גילוי, כל כל הויתו של הנחש הוא גילוי, ודו"ק. ושורש קלקולו שראה את אדה"ר וחווה ללא בגדים המכסים, והיינו שדבק בהם בהיותם גלויים, ולכך בא נחש על חווה שהייתה בגילוי (והתיקון, לבישת בגדים - כיסוי, ע"י מלאכת אורג, ב-ארג, ודו"ק).

ומכח חטא הנחש נתגרשו אדה"ר וחווה מן גן עדן לחוץ, ברא, לבר, לחוץ. ונולד תחילה קין, ואמרו חז"ל (זוה"ק, ח"א, כח, ע"ב) זוהמא דאטיל נחש בחווה, ומהיאי זוהמא נפק קין, וקטל להבל. והיינו שהבן הראשון הנולד מכח כך, ברא, כל הויתו לבר. ולכך כתיב (בראשית, ד, ח) ויהי בהיותם בשדה ויקם קין אל הבל אחיו ויהרגהו. והיינו כאשר היו בחוץ ואז גבר כח זוהמא שבקין משורש נחש, וקטל להבל. וכן נתגרש קין ממקומו מחמת כך, ונקנס נע ונד תהיה בארץ (שם, שם, יב), והיינו שתמיד יהיה במדרגת ברא, במדרגת חוץ. ועיין עוד בזהר חדש (פג, ע"א). ותיקונים (צט, ע"ב). וזוה"ק (ח"ב, קסז, ע"ב). ופרקי דר"א (פרק כא). ונתגלגל קין במצרי שהרג משה כשיצא "לחוץ" וראה בסבלותם. עיין מגלה עמוקות (אמור).

ודייקא דבק נחש בחווה, שנבראה מן הצלע, מן הצד, מן הלבר של אדה"ר עצמו.

ברא, בארמית לשון בן, מלשון חוץ. עיין בכורות (לח, ע"ב) ברא דעינא, ופרש"י וז"ל, שורה חיצונה של עין. ושם (לט, ע"ב) תורא ברא דשיפתיה. ופרש"י וז"ל, שורה חיצונה של שדה, כלומר חודה של שפה ולא רחבה, עכ"ל. והיינו כי הבן היוצא לחוץ מאביו.

ושורש לידת הבן מן האם, שנבראה מן הצלע, דבר הבולט ויוצא לחוץ. כמ"ש (שבת, קלט, ע"ב) ברא דתומא, ופרש"י וז"ל, צלע של שום, עכ"ל. ועיין שם (עח, ע"א) לברא, וברש"י שם. וברש"י בתענית (כה, ע"א) כתב וז"ל, ברא דתומא, בן השום, צלע של שום, עכ"ל.

וקרוב לשורש ברא, בארג. וכתב בערוך בערך בארג, וז"ל, בגמרא (ע"ז, ל, ע"א) והחומץ מתוק חמר בארג, פירוש בארג גופיה מבושלא. בארג פרסי הוא, יין מבושל שעומד על שלישו, כגון דשבקו להו עינבי למשרי וחליאן טפי, דאע"ג דשתי חיויא מיניה, מפשר ליה חוליא למרריה דחיויא ואין בו משום גילוי. פירוש אחר, בארג, עשבים טובים שמשמין ביין וממתקין אותו, עכ"ל. וברש"י שם כתב וז"ל, מי בארג, משקה משובח, בארג לשון פרס, משובח, כמו סוסיא בארג בחלק, וכולן אין נחש שותה מהם, עכ"ל [אולם בגירסא שלנו (סנהדרין, צח, ע"א) איתא סוסיא ברקא]. ועיין פר"ח (יו"ד, סימן קטז, סק"א).

ולשיטת הערוך שאפילו שתה ממנו נחש אין בו דין גילוי, היינו כי כל גילוי עניינו דבר שיצא לחוץ ונתגלה, היפך הנסתר הפנימי הבלתי גלוי, ולכך נקרא בארג, לשון גילוי, כי